

સંવત્ ૨૦૬૨ પોષસુદ ૨

સને. ૨૦૦૬ તા. ૧-૧-૦૬

-- પ્રકાશક :-
શ્રીસ્વામિનારાયણ
મંદિર ભુજ - કચ્છ.

કમ્પોઝ સેટીંગ
શ્રીનરનારાયણદેવ કોમ્પ્યુટર
શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિર
ભુજ - કચ્છ.

નિષ્કુલાનન્દમુનિકૃત કાવ્ય સંગ્રહે

પુરુષોત્તમપ્રકાશ:

www.jayswaminarayan.org

દોહા - ભક્તિ ધર્મ સુત શ્રીહરિ, સહજાનંદ સુખરુપ ।
વિનય સહિત વંદન કરું, પાવન પરમ અનૂપ ॥૧॥
ચિંતવિ ચરણનખચંદ છટા, લખી ઉર અમિત પ્રતાપ ।
વંદુ વિઘ્ન વિનાશકર, હરણ વિપત અણમાપ ॥૨॥
સ્વામિનારાયણ સુખદ, પ્રગટ વિદિત જગસૂર ।
ત્રિવિધ તાપ અજ્ઞાન તમ, કળિમળ મત કર ચૂર ॥૩॥
આપો વાણી રસ ભરી, વિમળ મતિ અવિનાશ ।
ચરણ વંદી આદર કરું, પુરુષોત્તમપ્રકાશ ॥૪॥

ચોપાઈ - રચુ ગ્રંથ પ્રગટ ગુણ જુક્તરે, કૃપા કરો હરિજન મુક્તરે ।
આ ગ્રંથ પ્રગટ પર જાણીરે, લેજ્યો પ્રગટ મહિમા ઉર આણીરે ॥૫॥
નામ પુરુષોત્તમ પ્રકાશ રે, પુરુષોત્તમ મહિમા નિવાસ રે ।
પુરુષોત્તમ પરમ દયાળ રે, તેજ ભક્તિ ધર્મના બાળ રે ॥૬॥
એ છે દિવ્ય સદા સાકાર રે, એના મહિમાનો વાર ન પાર રે ।
નવ પો'થે મન વાણી વિચાર રે, એવા અગમ શ્રી ધર્મકુમાર રે ॥૭॥
જેને નિગમ નેતિ નેતિ કહે રે, અલ્પબુદ્ધિ પાર કેમ લહે રે ।
એના ચરણ કમળ પરતાપ રે, કરું કંઈક અમાપનો માપ રે ॥૮॥
લખું દિશમાત્ર તે વિચારી રે, કૃપા કરજ્યો સંત સુખકારી રે ।
જ્યાં રે'છે સદા સુખકારી રે, વરણવું ધામ તે મૂર્તિ સંભારી રે ॥૯॥
શ્રીગોલોક ધામ મોઝાર રે, અક્ષરધામ છે હરિનું સાર રે ।
કોટિ રવિ શશિ તડિત અનળ રે, તેમના તેજથી અતિ નિર્મળ રે ૧૦

એ છે પરમ દિવ્ય અતિશ્ચેત રે, સચ્ચિદાનંદ રૂપનિકેત રે ।
જેને બ્રહ્મપુર કહે અમૃતધામ રે, પરમપદ આદિ અનંત નામ રે ॥૧૧॥
જેને કે'છે બ્રહ્મ ચિદાકાશ રે, એમાં સદાય શ્રીહરિનો વાસ રે ।
એ શ્રીકૃષ્ણનું અક્ષરધામ રે, પરમ પાવન પૂરણ કામ રે ॥૧૨॥
એમાં સદાય શ્રીહરિ વિરાજે રે, નિરખિ કોટિ કામ છબિ લાજે રે ।
એ છે પુરુષોત્તમ અધિરાય રે, વાસુદેવ નારાયણ કે'વાય રે ॥૧૩॥
પરમાત્મા પરબ્રહ્મ નામ રે, બ્રહ્મ ઈશ્વર પરમેશ્વર શ્યામ રે ।
કહે વિષ્ણુ વૈકુંઠપતિ સ્વામી રે, એ છે અનંત નામના નામી રે ॥૧૪॥
એ છે અક્ષરપર અવિનાશ રે, સર્વકર્તા નિચંતા નિવાસ રે ।
કારણકારણ કળા વિકાશ રે, અંતરજામી નિર્ગુણ સ્વયંપ્રકાશ રે ॥૧૫॥
એ છે સ્વતંત્ર સર્વાધાર રે, એવા ભક્તિ ધર્મના કુમાર રે ।
અનંત કોટી મુક્ત બ્રહ્મરૂપ રે, તેમને ઉપાસ્યા યોગ્ય અનુપ રે ॥૧૬॥
અનંત કોટિ બ્રહ્માંડની જેહ રે, ઉત્પત્તિ સ્થિતિ લય કહિએ તેહ રે ।
એવી લીળા જેની અતિ સાર રે, એવા ધર્મકુંવર કિરતાર રે ॥૧૭॥
માયા પુરુષ કૃતાંત અનાદિ રે, પ્રધાનપુરુષ મહત્ત્વ આદિ રે ।
એ આદિ અનંત શક્તિધાર રે, એના પ્રેરક ધર્મકુમાર રે ॥૧૮॥
અનંત કોટી બ્રહ્માંડના જેહ રે, સ્વામી રાજાધિરાજ છે તેહ રે ।
સદા કિશોરમૂર્તિ શોભાધામ રે, પરમ પાવન પૂરણકામ રે ॥૧૯॥
દેખી કોટિ રતિપતિ લાજે રે, મેઘ નવીન શ્યામ છબી છાજે રે ।
ભક્તવત્સલ મહા ભયહારી રે, એવા ધર્મકુંવર સુખકારી રે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે શ્રી પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પ્રથમ: પ્રકાર: ॥૧૧॥

દોહા - સુંદર મૂર્તિ શ્રીહરિ, લાવણ્યતાનું ધામ ।
દયાસુધા પૂરિત નયન, નટવર છબી ઘનશ્યામ ॥૧॥
શોભા કીરતિ ઉદારતા, અનંત ભુવનની આય ।
ઉમંગ ભરિ ઉદે થઈ, નવ નીરદ તનમાંય ॥૨॥
નવ રસ નવ મૂર્તિ ધરિ, આણિ અનુપમ હેત ।
સજલ જલદ શ્યામ તનુ, મન કર્મ કર્યુ નિકેત ॥૩॥
વસ્યા વાસ જુકતે કરિ, નવરસ નવે પ્રકાર ।
ભ્રુકુટિ નેત્ર મુખહાસ ગતિ, ઉર તન બાહુ ઉદાર ॥૪॥
ચોપાઈ - નવ રસને જાણિ નિજ દાસરે, આપ્યો નિજ તનમાંહિ નિવાસરે
રૂદ્ર વીર ભયાનક તિનરે, વસે ભ્રુકુટિમાંહિ પ્રવિન રે ॥૫॥
રસ શુંગાર વસે તનમાંઈ રે, કરૂણા શાંતિ નેણે સુખદાઈ રે ।
રસ હાસ્યને અદ્ભુત કા'વે રે, હરે ચિત્ત હરિ હેતે બોલાવે રે ॥૬॥
રસવિષે અસુર રહ્યા મોઈ રે, હરિનાં દિવ્ય ચરિત્રને જોઈ રે ।
એમ રસને અમિત અલંકાર રે, ધર્યા નિજ ઈચ્છાએ અપાર રે ॥૭॥
રસ અલંકાર તે વિનાય રે, હરિનું રમણીય રૂપ સદાય રે ।
દિવ્ય અમાયિક અભિરામ રે, હરિનું રૂપ સદા છબિધામ રે ॥૮॥
કરે ગ્રણ જ્યારે કિરતાર રે, શોભા પામે રસ ને અલંકાર રે ।
વસ્ત્ર ભૂષણ વાહન જેહ રે, કરે ગ્રહણ શોભે ત્યારે તેહ રે ॥૯॥
સદા પુરણકામ મોરાર રે, કરે ભક્તભાવે અંગીકાર રે ।
ઉપમા અલંકાર દેવાની રીત રે, ભક્તભાવ જણાયે પ્રીત રે ॥૧૦॥
કોટિ કામતણી છબિ છાજે રે, હરિનું હસવું જરા જોઈ લાજે રે ।
હરિનાં દિવ્ય વસ્ત્રને જોઈ રે, લાજે તડિત ચામીકર દોઈ રે ॥૧૧॥
હરિનાં અમૂલ્ય આભૂષણ જોઈ રે, રહ્યા સુર નર મુનિ મન મોઈ રે ।
કરણે કુંડળ મકરાકાર રે, મહાતેજતણો અંબાર રે ॥૧૨॥
નિરખિ લાજ પામ્યા વારમવાર રે, વસ્યા રવિ શશિ ગગન મોઝારે
શોભાસાગર શોભાના ધામ રે, ભક્તવત્સલ દીનબંધુ નામ રે ॥૧૩॥
રસરૂપ ગુણાકર દેવ રે, મહામુક્ત કરે જેની સેવ રે ।
સર્વ સુખમય મૂર્તિને જાણિ રે, મહામુક્ત ધારે ઉર આણિરે ॥૧૪॥

જોઈ રૂપછટા સુખદાઈ રે, રમા રાધા કરે સેવકાઈ રે ।
તજી ચંચળતા રમા પ્યારી રે, સેવે સ્થિર થઈ સુકુમારી રે ॥૧૫॥
શું હું વર્ણવું રસના એક રે, અલ્પ બુદ્ધિ વિચાર વિવેક રે ।
સહસ્રવદન પાર નહિ પાવે રે, શુક નારદ નિગમ નિત્ય ગાવે રે ॥૧૬॥
એવા કૃષ્ણ કમળ દલ નેણ રે, મુખ મધુર મનોહર વેણ રે ।
અઘમોચન લોચન વિશાળ રે, કૃપાસિંધુ શ્રીકૃષ્ણ કૃપાળ રે ॥૧૭॥
ચાલે સુંદર ગજગતી ચાલ રે, લાજે નિરખીને રાજ મરાલ રે ।
કર લટકાં જોઈ તે જન રે, પામે આનંદ સ્થિર થાય મન રે ॥૧૮॥
એવા દિવ્યવિગ્રહ દીનાનાથ રે, ભેટે મુક્ત મુનિને ભરિ બાથ રે ।
સદા પ્રસન્ન પ્રપન્ન પ્રતિપાળ રે, કરે ચરિત્ર દીનદયાળ રે ॥૧૯॥
વા'લો અક્ષરધામના ધામી રે, અસંખ્ય મુક્તતણા એક સ્વામી રે ।
સદા સ્વતંત્ર સ્વરાટ વિરાજે રે, સર્વોપરિ શ્રીહરિ છાજે રે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે શ્રી પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે દ્વિતીય: પ્રકાર: ॥૨૧॥

દોહા - શોભા સાગર સુખ સદન, રમા રમણ ઘનશ્યામ ।
કંદર્પ દર્પ વિમોચન, પરમપુરુષ અભિરામ ॥૧॥
રાજત મસ્તક દિવ્ય અતિ, કિરીટ મુગટ કમનીય ।
અતિ ચતુરાઈએ જુકત છે, શોભા સરસ બનીય ॥૨ ॥
નાના રત્ન વૈદૂર્ય મણિ, કૌસ્તુભ સ્ફટિક પીત ।
ઈદ્રનીલ મર્કતમણી, મણિગણ કણ અગણિત ॥૩॥
ગજમોતી ઘણા છીપસુત, પશા પીરોજા લાલ ।
વર પોખર માણિક મધ્યે, કંચન જડીત પ્રવાલ ॥૪॥
ચોપાઈ - એવી શોભા મુગટની જોઈ રે, રહ્યાં મુક્ત તણા મન મોઈ રે ।
એવો મુગટ ધર્યો છે માથ રે, રૂડા શોભે છે મુક્તોના નાથ રે ॥૫॥
કર્યુ કેસર તિલક ભાલ રે, વચ્ચે કુંકુમ ચંદ્રક લાલ રે ।
શોભે અધર અરુણ પ્રવાલ રે, મૃગમદની ટીબકડી છે ગાલ રે ॥૬॥
શરદઃઋતુ તણું જે કમળ રે, પરમ પુનિત અરુણ અમળ રે ।
તેની પાંખડી સરખાં શોભિત રે, અણીયાણાં લોચન ચોરે ચિત્ત રે ॥૭॥
નેણે વરષે અમૃત અવિનાશ રે, કરે પાન નિત્યે નિજ દાસ રે ।
નિરખી નેણાં તૃપ્ત ન થાય રે, તેમને કલ્પ પલક સમ જાય રે ॥૮॥

શોભે ગલુબંધ કૌસ્તુભ મણિ રે, શોભા સરસ જોયા જેવી બણિ રે ।
 રૂડું સરસ સુગંધીમાન રે, એવું શિતળ ચંદન ગુણવાન રે ॥૯૧॥
 તેણે ચરચ્યાં છે સર્વે અંગ રે, નિરખિ લાજે કોટિ અનંગ રે ।
 એવી શોભાને ધરતા શ્યામ રે, પુરુષોત્તમ પૂરણકામ રે ॥૧૦૧॥
 આજાનુ ભુજા અભિરામ રે, બાંધ્યા બાજુ શોભે સુખધામ રે ।
 મણિનંગ જડીત બાજુ રાજે રે, જોઈ કોટી રવિ શશિ લાજે રે ॥૧૧૧॥
 કર પૌંચી કનક કડાં શોભે રે, વેઢ વીંટી જોઈ મન લોભે રે ।
 ઉર ઉતરી મોતિની માળા રે, શોભે રાજીવ નેણ રૂપાળાં રે ॥૧૨૧॥
 જોઈ શોભા અંગોઅંગ તણી રે, થયો મૂર્છિત રતિનો ધણી રે ।
 મલ્લિકા માલતી રાય વેલી રે, જાઈ જુઈ ને ચંપા ચંમેલી રે ॥૧૩૧॥
 કુંદ કેતકી બકુલ ને નુત રે, પોપ પારિજાત પ્રસૂત રે ।
 નવ કંજ કેસર સેવતિ રે, ગુલછવિ ગુલદાવદી અતિ રે ॥૧૪૧॥
 એવાં પુષ્પ સુગંધિ સાર રે, ગણતાં ન આવે વાર ને પાર રે ।
 એનાં ભૂષણ રચિ અતિ ભારી રે, પૂજે રાધા રમા સુકુમારી રે ॥૧૫૧॥
 એવી શોભાને ધરતા દયાળ રે, શોભે ભક્તતણા પ્રતિપાળ રે ।
 ગ્રહિ કર વર વેણુ મુરારી રે, ધરી અધર મધુર સ્વર કારી રે ॥૧૬૧॥
 કરે મધુરે મધુરે સ્વર ગાન રે, સુણી શ્રવણ છુટ્યાં મુનિ ધ્યાન રે ।
 સમ સ્વર સરસ ત્રણ ગ્રામ રે, એકવીસ મુર્છના વિશ્રામ રે ॥૧૭૧॥
 તાળ કાળ માન ગતિ જાણિ રે, બાવિશ સુરતિના ભેદ આણિ રે ।
 આરોહિ અવરોહિ લેછે રે, અસ્તાઈ સચાઈ કે'છે રે ॥૧૮૧॥
 છો રાગ ને બત્રિશ રાગણિ રે, છત્રીશ કે'છે કવિ ભણિ રે ।
 તેના નામ રીતુ સ્વર તાલ રે, વસ્ર ભૂષણ રૂપ રસાલ રે ॥૧૯૧॥
 એમ વેણુમાં ગાયે વિહારી રે, સુખ આપે છે શ્રી ગિરિધારિ રે ।
 એમ ગોપ ગોપીના નાથ રે, શ્રીદામાદિ સખા છે સાથ રે ॥૨૦૧॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે તૃતીયઃ પ્રકારઃ ॥૩૧॥**

દોહા - ચક્ર સુદરશન આદિ જે, આયુધ મૂર્તિમાન ।
 દિવ્ય દેહે સેવે સદા, પ્રભુપદ પરમ સુજાન ॥૧૧॥
 નંદ સુનંદ શ્રીદામવર, શકભાનુ શશિભાન ।
 એ આદિક અસંખ્ય ગણ, રૂપ ગુણ શીલવાન ॥૨૧॥

સેવત પ્રભુપદ પ્રીત કરી, પાર્ષદ પરમ પ્રવિર ।
 રાજત સદા સમીપમાં, મહા સુભટ રણધીર ॥૩૧॥
 કોટિ ચંદ્ર રવિ સમ દ્યુતિ, નવ નીરદ તનમાંચ ।
 નિરખિ નાથ શોભાનિધિ, આનંદ ઉર ન સમાય ॥૪૧॥
ચોપાઈ - અનંતકોટિ કલ્યાણકારી ગુણરે, તેણે યુક્ત છે મૂરતિ તરુણરે
 ધર્મ જ્ઞાન ને વૈરાગ્ય આદિ રે, નવ નિધિ સિદ્ધિ અણિમાદિ રે ॥૫૧॥
 એ આદિક ઐશ્વર્ય અપાર રે, સેવે પ્રભુપદ કરી પ્યાર રે ।
 મૂર્તિમાન વેદ ચારે ગાય રે, હરિનાં ચરિત્ર કીર્તિ મહિમાય રે ॥૬૧॥
 વાસુદેવાદિ વ્યૂહ અનુપ રે, કેશવાદિક ચોવીશ રૂપ રે ।
 વારાહાદિક બહુ અવતાર રે, એ સર્વના હરિ ધરનાર રે ॥૭૧॥
 એવા શ્રીહરિકૃષ્ણ ભગવાન રે, પુરુષોત્તમ કૃપાનિધાન રે ।
 આજે ઐશ્વર્ય સર્વે કે'વાય રે, તેણે યુક્ત થકા હરિરાય રે ॥૮૧॥
 ભુવિપર એકાંતિક ધર્મ રે, તેને પ્રવર્તાવવો એ છે મર્મ રે ।
 બદ્રિકાશ્રમને માંઈ રે, થયો શાપ અતિ દુઃખદાઈ રે ॥૯૧॥
 ઋષિ દુર્વાસાને શાપે કરી રે, ભુવિ પ્રગટ્યા મનુષ્ય તનુ ધરી રે ।
 નિજ એકાંતિક ભક્ત જાણી રે, ભક્તિ ધર્મ ઉપર હેત આણિ રે ॥૧૦૧॥
 વળિ મરિચ્યાદિક ઋષિરાજ રે, હરિના એકાંતિક ભક્ત સમાજ રે ।
 અસુરગુરુ રૂપ થકી ભારી રે, તેમની રક્ષા કરવાને મુરારી રે ॥૧૧૧॥
 ભક્તિ ધર્માદિકને દયાળ રે, સુખ આપવા પરમ કૃપાળ રે ।
 નિજ પ્રબળ પ્રતાપે કરિ રે, અસુરગુરુ નૃપનો મદ હરિ રે ॥૧૨૧॥
 એમનો નાશ કરવાને કાજ રે, શસ્ત્ર ધાર્યા વિના મહારાજ રે ।
 કરવા નાશ તે સર્વે ઉપાય રે, નિજ બુદ્ધિબળે મુક્તરાય રે ॥૧૩૧॥
 ગ્રહિ કળીબળને વારમવાર રે, પામ્યો અધર્મ વૃદ્ધિ અપાર રે ।
 તેનો કરવા અતિશે નાશ રે, કરવા સુખિયા સર્વે નિજદાસ રે ॥૧૪૧॥
 નિજ દર્શ સ્પર્શાદિકે કરી રે, વળી રચી વચનરૂપ પતરી રે ।
 કરવા અનેક જીવનો ઉદ્ધાર રે, ઈચ્છા કરી ધરવા અવતાર રે ॥૧૫૧॥
 નિજધામ પમાડવા સારુ રે, દેવા અખંડ સુખ ઉદારુ રે ।
 ઉર ધારી અચળ એવી ટેક રે, એવા પરમ દયાળ છે એક રે ॥૧૬૧॥
 કરવા કરુણા કળિમધ્યે ભારી રે, દીનબંધુ દયા દિલ ધારી રે ।
 મોટો અર્થ વિચાર્યો છે એહ રે, કરવા અભય નારી નર તેહ રે ॥૧૭૧॥

એમ પુર્ણ પુરુષોત્તમ રાય રે, દિધો કોલ વૃંદાવનમાંય રે ।
ભક્તિ ધર્મને આપ્યું વચન રે, સત્ય કીધું તે જગજીવન રે ॥૧૮॥
કોશળદેશ અયોધ્યા પ્રાંત રે, પ્રભુ પ્રગટ થયા કરી ખાંત રે ।
ધર્યો નર વિગ્રહ સ્વદંદ રે, પરમ પાવન પરમાનંદ રે ॥૧૯॥
શ્રીનારાયણ ઋષિરૂપ રે, થયા પ્રગટ તે પરમ અનુપ રે ।
થયા ભક્તિ ધર્મના બાળ રે, શ્રીકૃષ્ણ ભક્ત પ્રતિપાળ રે ॥૨૦॥
ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ચતુર્થઃ પ્રકારઃ ॥૪॥

દોહા - ભક્તિ ધર્મને ભુવને, થયા પ્રગટ પૂરણ બ્રહ્મ ।
આપ ઈચ્છાએ આવિયા, જેને નેતિ કહે નિગમ ॥૧॥
સુંદર દેશ સરવારમાં, છપૈયા છબીનું ધામ ।
તિયાં પ્રભુજી પ્રગટયા, પુરુષોત્તમ પૂરણકામ ॥૨॥
સંવત અઢાર સાડત્રિશના, ચૈત્રશુદ્ધિ નવમીને દિન ।
તે દિન જીવન જનમ્યા, ભક્ત ભયહારિ ભગવન ॥૩॥
વસંત ઋતુ વિરોધિ સંવત્સર, ઉત્તરાયણ અર્ક અનૂપ ।
શુકલ પક્ષ પુષ્ય નક્ષત્રે, સોમવાર તે સુખરૂપ ॥૪॥
ચોપાઈ-વૃશ્ચિક લગ્નને કૌલવ કરણરે, યોગ શુકમાં દુઃખ હરણરે ।
દશ ઘડી રૂડી રાત્ય જાતાં રે, સુખ સેજમાં સુતાંતાં માતા રે ॥૫॥
તે સમે પ્રગટયા મહારાજ રે, કરવા અનેક જીવનાં કાજ રે ।
વ્યોમે વિબુધ વાજાં વજાવિ રે, કરે દર્શન વિમાન લાવિ રે ॥૬॥
સુરવનિતા ગાય વધાઈ રે, અતિ મોદ ભરી મનમાંઈ રે ।
મંદ સુગંધ શીતળ વાય રે, વાયુ સુંદર જન સુખદાય રે ॥૭॥
સ્વર્ગ શોભી રહ્યું છે અપાર રે, થાય જયજય શબ્દ ઉચ્ચાર રે ।
કરે પુષ્પ વૃષ્ટિ પુરંદર રે, વર્ષે સુગંધિ સુમન સુંદર રે ॥૮॥
તાંડવ નૃત્યે ત્રોડે શિવ તાન રે, ગાયે ગાંધર્વ અપ્સરા ગાન રે ।
થયા નિર્ધૂમ યજ્ઞ હુતાશન રે, હવાં નિર્મળ જનનાં મન રે ॥૯॥
એમ અમર પામ્યા આનંદ રે, તેમ ભૂમિ મગન જનવૃંદ રે ।
ગાય ઘરઘર મંગળ વધાઈ રે, હરખ ભરી માનિની મનમાંઈ રે ॥૧૦॥
રહ્યો ચૌદિશે આનંદ છાઈ રે, પ્રભુ પધારિયા ભૂમિમાંઈ રે ।
કરવા કોટિકોટિનાં કલ્યાણ રે, પોતે પધાર્યા પરમ સુજાણ રે ॥૧૧॥

માત તાત પામ્યાં છે આનંદ રે, જોઈ પુત્ર તે પૂરણ ચંદ રે ।
મનોહર મૂર્તિ મરમાળી રે, થાયે મન મગન જન ભાળી રે ॥૧૨॥
જેજે જુવે છે નયણાં ભરિને રે, તેનાં મન ચિત્ત લેછે હરિને રે ।
મુખ મૃગાંકસમ સુખ દેણ રે, શોભે કર ચરણ ચારુ નેણ રે ॥૧૩॥
અંગોઅંગ શોભા છે અનૂપ રે, નખ શિખ છબી સુખરૂપ રે ।
જોઈ સફળ કરે જન જન્મ રે, એવિ રૂપાળી મૂર્તિ છે રમ્ય રે ॥૧૪॥
જુવે હેતે જે જન હુલસિ રે, તેના અંતરમાં જાયે વસિ રે ।
પછી વિસાર્યા પણ ન વિસરે રે, સુતાં બેઠાં સદાયે સાંભરે રે ॥૧૫॥
એવી મૂર્તિ આજ અલૌકિક રે, ધરી બહુની ટાળવા બીક રે ।
સહુ ભક્તજનને સુખ દેવા રે, આપે અક્ષરપતિ થયા એવા રે ॥૧૬॥
દિન દિન પ્રત્યે જો દયાળ રે, વધે નિત્ય ચંદ્ર જેમ બાળ રે ।
મુખહાસે જુક્ત છે હમેશ રે, શોભે છે બહુ બાલુડે વેષ રે ॥૧૭॥
રુવે નહિ રાજી રહે ઘણું રે, તેણે મન હરેછે સહુતણું રે ।
સુખમય મૂર્તિ મહારાજ રે, આવ્યા સૌને સુખ દેવા કાજ રે ॥૧૮॥
મોટે ભાગ્યે આવ્યા ભગવાન રે, દેવા સૌ જનને અભેદાન રે ।
જેમ આવ્યા છે ધામથી ધારી રે, તેમ તારશે નર ને નારી રે ॥૧૯॥
સહુ જનને કરવા છે સુખી રે, નથી રાખવા કોઈને દુઃખી રે ।
સહુ જીવની લેવીછે સંભાળ રે, એહ અર્થે આવ્યા છે દયાળ રે ॥૨૦॥
ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પંચમઃ પ્રકારઃ ॥૫॥

દોહા - જનમિ જનક જનની ઘરે, રહ્યા દયા કરી કાંઈક દિન ।
રમ્યા જમ્યા રૂડિ રીત્યશું, ભક્તિ ધર્મને ભવન ॥૧॥
ત્યાં બાળચરિત્ર બહુ કર્યા, પછી આઠમે વર્ષે આપ ।
પિતાથકી તે પામિયા, ઉપવીત અતિ નિષ્પાપ ॥૨॥
ત્રણ વર્ષ તપાસિને રહ્યા, તાતભવન શ્રીઅવિનાશ ।
પછી પ્રભુજી પધારિયા, જઈ કર્યો વનમાંહિ વાસ ॥૩॥
સાત વરષ વન વેઠિયું, વળતો વાલમે કર્યો વિચાર ।
જે અર્થે આ અવતાર છે, તે કહું હવે નિરધાર ॥૪॥
ચોપાઈ-પછી જોગી ગોપાળને મળીરે, કરી એની ઈચ્છા પૂરી વળી રે ।
મળ્યા પ્રભુજી પૂરણ કામ રે, તજી તન ગયા અક્ષરધામ રે ॥૫॥

પછી નવલખે પર્વત પધાર્યા રે, બહુ જોગીને મુદ વધાર્યા રે ।
 જોગી નવલાખ જોઈ જીવન રે, થયા નાથ નિરખિને મગન રે ॥૬॥
 તેપણ તન તજી નિરધાર રે, અવધે ગયા અક્ષર મોઝાર રે ।
 એમ જીવ ઉદ્ધારવા કાજ રે, ફરે હઘ બેહઘે મહારાજ રે ॥૭॥
 જેજે જીવ આવે છે નજરે રે, તેને ધામના નિવાસી કરે રે ।
 દરશે સ્પરશે કોઈ દેહધારી રે, થાય અક્ષરના અધિકારી રે ॥૮॥
 નર અમર ને જે અસુર રે, પામે પ્રભુ પેખે બ્રહ્મપુર રે ।
 એમ જીવ જકતના જેહરે, પામે અક્ષરધામને તેહરે ॥૯॥
 તીર્થ શહેર પુર નગ્ર ગ્રામ રે, ફર્યા જેજે ધરણિપર ધામ રે ।
 ત્યાં ત્યાં જેણે નિરખ્યા ઘનશ્યામરે, તેતે પામિયા અક્ષરધામરે ॥૧૦॥
 ગિરિ ગુફામાં જે ગેબ હતા રે, કઈ સમુદ્ર તટ સેવતા રે ।
 તેનું કર્યું છે પરમ કલ્યાણ રે, પોતે મળી પ્રગટ પ્રમાણ રે ॥૧૧॥
 નિજ મૂર્તિ પ્રતાપે મહારાજ રે, કર્યા અનેક જીવનાં કાજરે ।
 એમ ઉદ્ધારતા બહુ જન રે, આવ્યા સોરઠમાં ભગવન રે ॥૧૨॥
 સોરઠદેશે સોયામણું ગામ રે, મન લોભે શોભે લોજ નામ રે ।
 તિયાં અલબેલો આવી રહ્યા રે, કરી બહુ જીવપર દયા રે ॥૧૩॥
 એમ પધારિયા પ્રાણનાથ રે, પછી સંભારિયો મુક્તસાથ રે ।
 કરી સુરત્યને જોયા સંભાળી રે, મુનિ મુક્તની મંડળી રૂપાળી રે ॥૧૪॥
 જ્યારે નાથે કર્યું ચિંતવન રે, આવ્યા જ્યાં હતા ત્યાંથી જન રે ।
 આવી મળ્યા મહારાજ સંગ રે, મુક્ત મંડળ અતિ ઉછરંગ રે ॥૧૫॥
 લાવ્યા પાયે જોડી જુગ પાણ રે, બોલ્યા વિનતિ કરી મુખ વાણ રે ।
 આગ્યાં હર્ષનાં નયણે નીર રે, જોઈ બોલીયા શ્યામ સુધીર રે ॥૧૬॥
 મુનિ સર્વે સુખી છો તમે રે, તમે મળે રાજી થયા અમે રે ।
 પછી મરિચ્યાદિ મુનિ સાથ રે, રહ્યા પ્રભુ પાસે જોડી હાથ રે ॥૧૭॥
 પછી મુનિ કહે મહારાજ રે, જેમ કો' તેમ કરિએ આજ રે ।
 ત્યારે નાથ કે' તારવા જંત રે, દેશો દેશ ફરો બુદ્ધિવંત રે ॥૧૮॥
 અહિંસાદિક નિયમ પળાવો રે, જન્મ મર્ણનાં ખાતાં વળાવો રે ।
 વળિ અન્ન જળ દેશે જે તમને રે, તે સહુ પ્રાણી પામશે અમને રે ॥૧૯॥
 દરશ સ્પરશ કરી પડશે પાય રે, તેની જરૂર કરીશ હું સા'ય રે ।
 તમારા ને મારા જે મળેલ રે, તેને થાશે કહું બહુ સે'લ રે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ષષ્ઠ: પ્રકાર: ॥૬॥

દોહા - વળતા મુનિ બોલિયા, શું શું ધરાવિએ વ્રતમાન ।
 કયી પેર્યે ભજન કરાવિએ, કયી પેર્યે ધરાવિએ ધ્યાન ॥૧॥
 કેવિ રીતે અમે વરતિએ, કેવો રાખીએ વળિ વેષ ।
 કેવી રીતે વાત કરીએ, કેવો આપીએ ઉપદેશ ॥૨॥
 જગમાં જે જિજ્ઞાસુ જન, નર નારી હશે અપાર ।
 કે'શું નરને કલ્યાણનું, નહિ કહિએ નારીને નિરધાર ॥૩॥
 મુક્તને માનિની મળિ, વળિ કરે પરસ્પર વાત ।
 દર્શ સ્પર્શ દારા હાસ્યથી, થાય નરને જ્ઞાનની ઘાત ॥૪॥
ચોપાઈ - માટે નર આગે નિરધારરે, કે'શું વાત કરી અતિ પ્યારરે ।
 પુરુષ પ્રમોદશું બહુ પેરરે, ફરી દેશોદેશ ગ્રામ શહેરરે ॥૫॥
 રુડો રહસ્ય પુરુષને કે'શું રે, દારા સંગ થકી દૂર રે'શુંરે ।
 આજ મોર્યની અમે સાંભળિરે, ખાધી મોટે મોટે ખોટ વળિરે ॥૬॥
 બ્રહ્મા ભુલ્યા તનયા તન જોઈરે, તેણે ખરી લાજ વળી ખોઈરે ।
 શિવ મોહિની જોઈ મન મોહુંરે, તેણે જોગકળા બળ ખોયુંરે ॥૭॥
 ઈદ્ર અહલ્યા રૂપ નિહાળીરે, થયો ભ્રષ્ટ હતો ભાગ્યશાળીરે ।
 જોઈ મોહિની રૂપને અસુરરે, નેણે વેણે થયા ચક્રચુરરે ॥૮॥
 પરાશર ઋષિ તપોધનરે, મોહ્યા મત્સ્યગંધા જોઈ મનરે ।
 એકલશ્રુંગી વસે વનમાંઈરે, જેને ભામિની ભાન ન કાંઈરે ॥૯॥
 દેખી સુંદરીને દિલે ડૂલ્યારે, જેણે જ્ઞાન ધ્યાન નિ'મ ભૂલ્યારે ।
 ઋષિ સૌભરિ શફરી સંગરે, જોઈ તર્ત વ્રત કર્યું ભંગરે ॥૧૦॥
 નારદ પર્વતે નિરખી સુંદરીરે, ઈચ્છા બેઉએ વરવા કરીરે ।
 દેવગુરુ ભૂલ્યા દિશ પોતેરે, નિજ અનુજવધૂ રુપ જોતેરે ॥૧૧॥
 યયાતિ સુંદરી સુખ આશરે, માગ્યું જોબન પુત્રને પાસરે ।
 આગ્નિધ્ર ને દીર્ઘતમા જેવારે, એહ આઘ બીજા કઈ એવારે ॥૧૨॥
 નર અમર નારીને સંગેરે, કોય રહ્યા નહિ શુદ્ધ અંગેરે ।
 જોગી જતિ તપસી સંન્યાસીરે, વનવાસી નિરાશી ઉદાસીરે ॥૧૩॥
 ડાહ્યા શાણા ચતુર સુજાણરે, કવિ કોવિદ નારીના વેચાણરે ।
 ભટ પંડિત પ્રવીણ પુરાણીરે, જેની સુધા સમાન છે વાણીરે ॥૧૪॥

હોય જશ જગતમાં જેનોરે, નારી ન મળી ત્યાં લગી તેનોરે ।
 ઋષીશ્વર મુનીશ્વર મનેરે, ડરી વનિતાથી વસે વનેરે ॥૧૫॥
 જાણે એનો સંગ છે એવો રે, ભારે હેડ્યબેડી બન્ધ જેવો રે ।
 માટે એથી ઉગારી લેજોરે, બિજું કેવું ઘટે તે સુખે કે'જોરે ॥૧૬॥
 નથી એવું કઠણ કાંઈ કામ રે, તમે કો'ને ન થાય ઘનશ્યામરે ।
 જેજે કહો તેતે અમે કરીયેરે, સર્વે વચન શિશપર ધરિયેરે ॥૧૭॥
 તન મનના સુખને ત્યાગીરે, રે'શું વચનમાં અનુરાગીરે ।
 જેહ અર્થે મોકલ્યા છે આંઈરે, તેમાં કસર ન રાખીએ કાંઈરે ॥૧૮॥
 પણ અરજી કરી તમને અમેરે, દીલ ધારજો દીનબંધુ તમેરે ।
 અમે કહ્યો તે અમારો આશેરે, મારા પ્રાણપતિ તમ પાસેરે ॥૧૯॥
 એમ બોલ્યા મુનિ સહુ મળિરે, લીધું સર્વે પ્રભુએ સાંભળીરે ।
 પછી હસિ બોલ્યા અવિનાશરે, ધન્ય નિરમોહી મારા દાસરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરૂષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે સપ્તમઃ પ્રકારઃ ॥૭૦॥**

દોહા — શ્રીહરિ કહે સંત સાંભળો, એવો કરવો નથી ઉપાય ।
 જેણે કરીને જકતનું, બંધન તમને થાય ॥૧॥
 એવી રીતને રાખશું, જેહ રહ્યા ન રે'શે કોય ।
 શાસ્ત્રમાં પણ શોધતાં, ક્રિયાં હોય કે વળિ નો'ય ॥૨॥
 જેમ અલૌકિક અવતાર છે, તેમ કાહું અલૌકિક રીત ।
 સહુ ઉપર શિરોમણિ, વળિ ઘણી પરમ પુનિત ॥૩॥
 તે રીત કહું તે હદે ધરી, સહુ રહો થઈ સાવધાન ।
 એમ મુનિ મંડળને આગળે, શ્રીમુખે કહે ભગવાન ॥૪॥
ચોપાઈ — રે'જો પંચ વ્રત પ્રમાણરે, ધારી વિચારી સહુ સુજાણરે ।
 પંચ વ્રત છે સહુને પારરે, નથી એથી બીજું કાંય બા'રરે ॥૫॥
 જોશો વિધવિધે જો વિચારીરે, ભર્યા અર્થે છે એ અતિ ભારિરે ।
 તેમાં ધન ને ત્રિયાનો ત્યાગરે, ઘણો કહ્યો છે કરી વિભાગરે ॥૬॥
 અષ્ટ પ્રકારે તજવી નારીરે, તેમ ધન તજવું વિચારીરે ।
 કોઈ દેશ કાળ ક્રિયા સંગેરે, એથી અળગું રે'વું અષ્ટ અંગેરે ॥૭॥
 સહુ જાણજો જન એમ પંડચેરે, ધન ત્રિયા બે નથી બ્રહ્માંડેરે ।
 એમ નકી કરી નિરધારરે, ફરો પરહિતે પૃથવી મોઝારરે ॥૮॥

અંગે રાખજો અંબર એટલાંરે, શીત ઉષ્ણ ન પીડે તેટલાંરે ।
 કંથા કૌપીન ને કટિપટરે, એટલાં તો રાખજો અમટરે ॥૯॥
 તેપણ જાચિને જીરણ લેજોરે, એવી રીત્યે સહુ મુનિ રે'જોરે ।
 અન્ન માગિને જમજો મધ્યાહ્નેરે, રસે રહિત સહિત જળ પાનેરે ॥૧૦॥
 સર્વે મેળવી ભેળું તે કરીરે, જમજો એકવાર ભાવભરીરે ।
 એમ રહી સહુ મુનિરાયરે, ફરજો દેશ પરદેશને માંયરે ॥૧૧॥
 કરજો પુરૂષ આગળે વાતરે, જેમ છે તેમ વળી સાક્ષાતરે ।
 જ્યારે નિ'મ ધારે જાણો જનરે, કે'જો કરે પ્રગટ ભજનરે ॥૧૨॥
 ધરે પ્રગટ પ્રભુનું ધ્યાનરે, જેવા ભૂમિયે છે ભગવાનરે ।
 ધરતાં ધ્યાન થાશે પ્રકાશરે, તેણે મગન થાશે મને દાસરે ॥૧૩॥
 આપે દેખશે અક્ષરધામરે, દેખી માનશે પૂરણકામરે ।
 એમ અનંત જીવ આશરીરે, જાશે અખંડ ધામે કામ કરીરે ॥૧૪॥
 તેના સંગી બીજા જે જનરે, કરશે ભાવ કરીને ભજનરે ।
 તેતો પામશે એ ધામ આપરે, એવો મોટો છે આજ પ્રતાપરે ॥૧૫॥
 વળી અન્ન જળ તમને જે દેશેરે, આપી અંબર અક્ષર ઘર લેશેરે ।
 જેહ ધામના અમે રે'નારરે, લઈ જાશું તે ધામ મોઝારરે ॥૧૬॥
 નથી જોવી જીવની કરણીરે, રીત આવારની દોષ હરણીરે ।
 જ્યારે ભરવું હોય મોટું વા'ણરે, વો'રે શાલ દાળ્ય લોહ પાષાણરે ॥૧૭॥
 જેવો માલ મળે તેવો વો'રેરે, તોયે ઠાલું છે કહી બકોરેરે ।
 એવો આજ મોટો છે અવતારરે, બહુ જીવ કરવા ભવપારરે ॥૧૮॥
 તેતો સર્વે જાણો છો તમે જનરે, સમઝી રહો મનમાં મગનરે ।
 નિર્ભય નિ:શંક થૈ સહુ રે'જોરે, વાતો પ્રગલ્ભ મન કરી કે'જોરે ॥૧૯॥
 એમ મુનિને કહ્યું મહારાજેરે, સુખસાગર ગરીબ નિવાજેરે ।
 આવ્યા લેર્ય મેર્યમાં આ વારરે, પરમ સનેહી પ્રાણ આધારરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરૂષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે અષ્ટમઃ પ્રકારઃ ॥૮૦॥**

દોહા — પછી મુક્તને આપી આગન્યા, તમે ફરો દેશ પ્રદેશ ।
 જેમ કહ્યું તેમ વર્તજો, રાખજો સાધુનો વેષ ॥૧॥
 પછી મુનિ પરવર્યા, જેમ હાલ્યાં હુડિયાં વા'ણ ।
 ભારે વા'ણને ભરવા, સહુ સજજ થયા છે સુજાણ ॥૨॥

પછી પોતે પ્રભુજીએ, ઉર વિચારિયું એમ ।
 બહુ જીવ જેમ ઉદ્ધરે, મારે કરવું તર્ત તેમ ॥૩॥
 બંધાવું બહુપેરે કરી, સુંદર સદાવરત ।
 જે જમે અન્ન અમતણું, તે પામે પરમ ગતિ તરત ॥૪॥

ચોપાઈ – એમ કે' બંધાવ્યાં અન્નક્ષેત્રે, જમે જન અન્ન પવિત્રે ।
 ઝાઝે હેતે જનને જમાડેરે, કરી વાત આનંદ પમાડેરે ॥૫॥
 સુણી વાત રળીયાત થાયરે, પછી સમજી રહે સત્સંગ માંયરે ।
 એમ સદાવ્રત બાંધ્યાં બહુરે, તેહ ગામ તણાં નામ કહુંરે ॥૬॥
 લોઝ માંગરોલ અગત્રાઈરે, સદાવ્રત માણાવદ્ર માંઈરે ।
 મેઘપુર ધોરાજી શાંકળીરે, અન્ન આપે ભાડેરમાં વળીરે ॥૭॥
 જાંમવાળી ને નવેનગરેરે, બ્રાહ્મણ ભેખ ત્યાં ભોજન કરેરે ।
 ફણેણી ને જાણો જેતપરરે, જમે જન સરધાર સુંદરરે ॥૮॥
 કોટડું ગઢડું કારિયાણીરે, જમી બોલે જેજે જન વાણીરે ।
 માણેકવાડે ને મેથાંણ માંઈરે, જેતલપુર શ્રીનગર ત્યાંઈરે ॥૯॥
 એહ આદિ ગામે આપે અન્નરે, જેહ જમે તે થાય પાવનરે ।
 તેણે તજે બીજું ભજે શ્યામરે, તન મુકે પામે પરમ ધામરે ॥૧૦॥
 એમ અનેક જીવ ઉદ્ધાર્યારે, ભય ટાળી ભવજળ તાર્યારે ।
 તોયે ન માન્યું નાથનું મનરે, કર્યા જન તારવા જગનરે ॥૧૧॥
 જાણ્યું જગનમાં જમશે જે અન્નરે, જાશે ધામે તે થાશે પાવનરે ।
 એમ જગન કર્યા બહુ જાગેરે, જમ્યા દ્વિજ અતિ અનુરાગેરે ॥૧૨॥
 ક્ષત્રી વૈશ્ય ને શુદ્ર વળીરે, જમ્યા બહુ જન એઆદિ મળીરે ।
 લેખું ન થાય લાખ હજારેરે, એમ જમાડ્યા જગ આધારેરે ॥૧૩॥
 જેજે જમ્યા એ જગનનું અન્નરે, પામ્યા પરમ પ્રાપ્તિ પાવનરે ।
 એમ વે'તી કીધી છે જો વાટરે, બ્રહ્મમોહોલ માંહિ જાવા માટરે ॥૧૪॥
 જેજે જીવ પામીયા સંબંધરે, તેના છોડાવિયા ભવ બંધરે ।
 આપ પ્રતાપે અક્ષરધામેરે, સહુને પો'ચાડિયા ઘનશ્યામેરે ॥૧૫॥
 કેના જોયા નહિ ગુન્હા વાંકરે, એવો આજ વાળ્યો આડો આંકરે ।
 આ સમામાં જેનો અવતારરે, તેના ભાગ્ય તણો નહિ પારરે ॥૧૬॥
 ત્યાગે કરી તપી બપી જાયરે, તોયે પણ એ ધામે ન જવાયરે ।
 સર્વે પાર છે સુખની સીમારે, જન સે'જે સે'જે જાય તેમારે ॥૧૭॥

સે'જે સે'જે આપેછે આનંદરે, સમરથ સ્વામી સહજાનંદરે ।
 સિંધુ પર્યંત ભૂમિના વાસીરે, સહુ થયા એ ધામના નિવાસીરે ॥૧૮॥
 એવો પ્રગટાવ્યો પોતે પ્રતાપરે, તેણે ઉદ્ધારિયા જન આપરે ।
 એવાં કર્યા અલૌકિક કાજરે, તોયે રિઝ્યા નહિ મહારાજરે ॥૧૯॥
 જાણે હજીયે કાંયે ન કીધુંરે, મને સેવીને સુખ ન લીધુંરે ।
 પામે સુખ મારી પૂજા કરીરે, અશન વસન ભૂષણે ભાવ ભરીરે ॥૨૦॥

**ઈતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમલ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે નવમઃ પ્રકારઃ ॥૯॥**

દોહા – પ્રેમે કરીને પૂજા તણી, હરિજને ન પૂરિ હોંસ ।
 સેવિ ન શક્યા સ્વામીને, અતિ રહિ ગયો અપશોષ ॥૧॥
 મત્સ્યાદિક મોર્યે ધર્યા, અસંખ્યાત અવતાર ।
 કારજ નિમિત નવાં નવાં, તન ધર્યા નિરધાર ॥૨॥
 જળ સ્થળમાં જાણજો, અવતાર ધર્યા છે અનેક ।
 સર્વે જીવને સુખ આપવા, હોય ન હોય એ એક ॥૩॥
 સેવકને સેવી સુખ લેવું, કેવું થયા પુરણકામ ।
 એમ ન માન્યું જન મન, ત્યારે પ્રગટિયા ઘનશ્યામ ॥૪॥

ચોપાઈ – મહા મોટા મત્સ્ય અવતારરે, પણ રહ્યા જળ મોઝારે ।
 માનવીએ તેને ન મળાયરે, વણ મળે અજ્ઞાન ન જાયરે ॥૫॥
 અન્ન જળ અંબર આભૂષણરે, તેલ કુલેલ સુગંધિ પણરે ।
 અત્તર ચંદન પુષ્પની માળારે, તેણે પૂજી શું થયા સુખાળારે ॥૬॥
 કર્યા કાંયેક જીવનાં કાજરે, પછી પધાર્યા ધામ મહારાજરે ।
 કચ્છ પ્રભુ પણ કૃપા કરીરે, આવ્યા જન અર્થે તન ધરીરે ॥૭॥
 જે અર્થે આવ્યા અવિનાશરે, કર્યો તે તને તેવો સમાસરે ।
 બહુ જીવને અર્થ ન આવ્યારે, આવી દેવ દાનવ સમજાવ્યારે ॥૮॥
 વપુ વારાહ વાલમેં લીધુંરે, પૃથ્વીનું તે કાર્ય કીધુંરે ।
 તેને પણ બીજાં બહુ મળીરે, સુખ ન લીધું સેવિને વળીરે ॥૯॥
 નૃસિંહ રૂપ નઉત્તમ તનરે, ધારી ઉધ્ધારિયા નિજજનરે ।
 પણ કોધે ભર્યા ભયંકારરે, કેમ સેવિ શકે નરનારરે ॥૧૦॥
 વામનજીએ વપુને ધારીરે, લીધી પૃથ્વી પિંડ વધારીરે ।
 બલી બોલે બાંધ્યો બહુપેરરે, પછી વર દઈ વસિયા ઘેરરે ॥૧૧॥

પરશુરામ રૂપે પ્રગટ થઈ રે, કરી નક્ષત્રિ પૃથવી લઈરે ।
 તેમાં સહુનો ન થયો સમાસરે, સેવી સુખ ન પામિયા દાસરે ॥૧૨॥
 રામરૂપ ધરી થયા રાજરે, કર્યા મોટાં મોટાં બહુ કાજરે ।
 તેતો લખાણાં લાખો ઠેકાંણેરે, દેવ દાનવ માનવ જાણેરે ॥૧૩॥
 પણ દીન દાસ રહી પાસરે, પૂજી પુરી કરી નહિ આશરે ।
 શું આપીને ઓશીંગલ થાયરે, રાંકે રાજાને કેમ પૂજાયરે ॥૧૪॥
 કૃષ્ણાવતારમાં કીડા કરીરે, બહુ તાર્યા એ અવતાર ધરીરે ।
 તે છે વાત પુરાણે પ્રસિદ્ધરે, લખી વ્યાસજીએ બહુ વિધેરે ॥૧૫॥
 દિધાં સેવકને સુખ ભારીરે, સેવી સુખ પામ્યા નરનારીરે ।
 પણ એમના એમ ન રહ્યારે, પછી રાજાઅધિરાજ થયારે ॥૧૬॥
 ત્યારે સહુને મળ્યાનું સુખરે, ન રહ્યું થયું દાસને દુઃખરે ।
 બુદ્ધ કલકિ બે અવતારરે, પ્રયોજને પૃથવી મોઝારે ॥૧૭॥
 તેતો કરીલિયે જ્યારે કામરે, પાછા પધારે પોતાને ધામરે ।
 એહ આદિ બહુ અવતારરે, તેતો અવતારીના નિરધારરે ॥૧૮॥
 પણ સર્વે રીતે સુખકારીરે, તેતો પુરુષોત્તમ અવતારીરે ।
 તેહ પોતે પધાર્યા છે આજરે, અક્ષરધામના ધામી મહારાજરે ॥૧૯॥
 માટે સર્વે રીતે સેવ્યા જેવારે, આજ અલબેલો થયા છે એવારે ।
 સહુ જનની પુરવા હામરે, આવ્યા આપે કહું ઘનશ્યામરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે દશમઃ પ્રકારઃ ॥૧૦॥**

દોહા - પુરુષોત્તમ પધારિયા, સર્વે અવતારના આધાર ।
 અગણિત જીવ આ જગતના, તે સહુની લેવા સાર ॥૧॥
 સ્થૂળ સૂક્ષ્મ જે જળે સ્થળે, જ્યાં જ્યાં રહ્યા'તા જન ।
 તિયાં તિયાંથી તારિયા, આવી ભૂમિપર ભગવન ॥૨॥
 કોઈ પ્રકારનો પ્રાણધારી, પામિયા જે પ્રસંગ ।
 તે સહુ સુખીયા થયા, ગયા અક્ષરે થૈ શુદ્ધ અંગ ॥૩॥
 જેમ અર્કને ઉગવે કરી, રહે નહિ અણુએ અંધાર ।
 તેમ સહજાનંદ સૂર્યથી, જન પામિયા સુખ અપાર ॥૪॥
ચોપાઈ - બહુ અવતારના જે દાસરે, તેની પુરી કરવાને આશરે ।
 ધર્યું રૂપ અલૌકિક એવુંરે, સહુને પૂજવા સેવવા જેવુંરે ॥૫॥

સહુ લોકને આવિયો લાગરે, મળ્યો મહાસુખ લેવાનો માગરે ।
 મત્સ્યાદિકના રહ્યા'તા મુંઝાઈરે, સેવી સુખ લેવા મનમાંઈરે ॥૬॥
 તે સહુનું ઉઘાડિયું બારરે, નાના મોટાનું એકજ વારરે ।
 લિયો લાવો દાવો ભલો આવ્યોરે, આવ્યો અવસર આજ મન ભાવ્યોરે
 જેવી સમૃદ્ધિ જેવી સામગરિરે, તેવે પૂજો પ્રસન્ન થાશે હરિરે ।
 અશન વસન ભૂષણે ભાવ ભરીરે, પૂજો ફળ ફુલ મૂળ કંદે કરીરે ॥૮॥
 જળ દળ જે જે કાંઈ મળેરે, પૂજો પૂજાશે આજ સઘળેરે ।
 કુંકુમ કસ્તુરી કપૂર કેસરરે, અર્ધ અગર ચંદન અત્તરરે ॥૯॥
 ધન ધાન્ય વૃક્ષને વાહનેરે, ગાય ગવા મહિષી સદનેરે ।
 વાડી ખેત્ર વસુંધરા વળીરે, સેજ પલંગ પાથરણાં મળીરે ॥૧૦॥
 ગાદી તકીયા ઓછાડ ઓસિસેરે, જેજે આપશો તે આજ લેશેરે ।
 કમળનાળ ડોડાં ડોડી પાન રે, લઈ રાજી થાશે ભગવાનરે ॥૧૧॥
 દુધ મધ દહીં મહી વળીરે, ઘી ગોળ શર્કરા ગળીરે ।
 ઈક્ષુદંડ ખાંડ ને ખારેક રે, એહ આદી વસ્તુ જે અનેકરે ॥૧૨॥
 પાન બીડી લવીંગ સોપારીરે, જાયફળ એલા તજ સારીરે ।
 એહ આદી જમવાનાં જેહરે, આવે ઉત્તમ પૂજવામાં તેહરે ॥૧૩॥
 જેજે શુદ્ધ વસ્તુ સુખદાઈરે, તેતે આવે સર્વે સેવામાંઈ રે ।
 એવો આજનોછે અવતારરે, સહુ જીવને સુખ દેનારરે ॥૧૪॥
 હળી મળી પાસે રહીયેરે, પગ પૂજી સ્પર્શી સુખ લેયેરે ।
 એમ સહુને બહુ સુગમરે, થયા પોતે તે પૂરણ બ્રહ્મરે ॥૧૫॥
 સર્વે અવતારનો જે સંકોચરે, ભાગ્યો ભક્તનો ન રાખી પોચરે ।
 મત્સ્ય કચ્છ વરાહ નરસિંગરે, તેતો મનુષ્યથી વિજાતિ અંગરે ॥૧૬॥
 સજાતિ વિના સુખ ન આવેરે, માટે નરપ્રભુ ભક્તને ભાવેરે ।
 ધરે નરતન હોય નરેશરે, તોય બહુને ન હોયે ઉપદેશરે ॥૧૭॥
 વિપ્ર ક્ષત્રિ ન સાંભળે વાતરે, વૈશ્ય શુદ્ર કરે વાત ઘાતરે ।
 માટે આ જે લીધો અવતારરે, શોધી સારતણું ઘણું સારરે ॥૧૮॥
 સૌને સુગમ અગમ નહિ અણુંરે, સર્વે આગમે નિગમે ઘણુંરે ।
 થયા એવા પોતે પૂર્ણકામરે, પુરી સર્વે જીવની હામરે ॥૧૯॥
 તોય વળતું વિચાર્યું છે એમરે, બહુ જીવ ઉધરે કેમરે ।
 દઈ દર્શન દોષ નિવારૂંરે, તેણે પામે પરમ ધામ મારૂંરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકાદશ: પ્રકાર: ॥૧૧॥

દોહા- મોટી મે'ર કરી હરિ, પધારિયા પૂરણકામ ।
અનેક જીવને આપવા, પોતાનું પરમ ધામ ॥૧॥
દયાનિધિ દયાકરી, જીવ જક્તના ઉપર જોર ।
તાન એક જીવ તારવા, ધારિ વપુ ધર્મકિશોર ॥૨॥
અહોનિશ એ ઉપાયમાં, રહ્યા છે રાજ અધિરાજ ।
અમિતને અભય કરવા, સોંપવા સુખ સમાજ ॥૩॥
પડતું મેલ્યું પૂજા સ્પર્શનું, દરશનનું રાખ્યું દાન ।
જે જન નિરખે નાથને, તે પામે સુખ નિદાન ॥૪॥
ચોપાઈ- એહ અર્થે કરે છે ઉપાયરે, નિત્ય નવાનવા મનમાંયરે ।
જાણે સૌજન દર્શન કરેરે, ભાવે અભાવે નામ ઓચરેરે ॥૫॥
લેતાં સ્વામિનારાયણ નામરે, થાયે પ્રાણી તે પૂરણકામરે ।
લેશે નામ નિરખશે નેણેરે, પરમ પ્રાપ્તિ પામશે તેણેરે ॥૬॥
માટે મોટા ઉત્સવ સમૈયારે, કરું જાય નહિ કેણે કૈયારે ।
પછી ફુલદોલ રામનોમીરે, પ્રબોધની એકાદશી સૌમીરે ॥૭॥
તેદિ આવે લાખોલેખે જનરે, કરે મહાપ્રભુનાં દરશનરે ।
જીવે સભા સામું સુખકંદરે, અમૃતદ્રષ્ટિએ આપે આનંદરે ॥૮॥
સહુજન તણા તાપ હરેરે, સુખશાંતિ અંતરમાં કરે રે ।
સહુ સુખિયા થઈ જન મનેરે, જાય પોત પોતાને ભવનેરે ॥૯॥
રાત્યદિ સાંભરે સ્વામી સંતરે, તેણે રાજી રહેછે અત્યંતરે ।
કરતાં એ લીળાનું ચિંતવનરે, તેણે પામે પરમ ધામ જનરે ॥૧૦॥
એવા સમૈયા વરસો વરસરે, કરે એકબીજાથી સરસરે ।
તેમાં કેક પૂજે કેક સ્પર્શરે, સૌને આનંદના ઘન વરસરે ॥૧૧॥
નિત્ય નવી કરે નાથ લીળારે, ત્યાગી ગૃહી કરી બહુ ભેળારે ।
સંત બટુ સન્યાસી સમોહરે, જેને કામ લોભ નહિ મોહરે ॥૧૨॥
જોઈ એવાને જક્તનાજનરે, સહુ કે'છે કરી ધન્ય ધન્યરે ।
સંત શ્રીહરિને દરશનેરે, પામે મહામોટો આનંદ મનેરે ॥૧૩॥
એવા જન જગતમાં જેહ રે, પામ્યા અક્ષરધામને તેહરે ।
એવો કર્યો મોટો ઉપકારરે, બહુ જીવ કરવા ભવપારરે ॥૧૪॥

બંધ થઈ ગયાં બીજાં બારરે, પરમપદ પામ્યા નરનારરે ।
જીવ સંયમનીએ શીદ જાયરે, પ્રગટ પ્રભુજી છે પૃથવી માંયરે ॥૧૫॥
આજ શક્કો સહજાનંદ તણોરે, બેઠો બળવંત બળિયાનો ઘણોરે ।
જ્યારે પ્રગટિયા પ્રભુ પોતે રે, જોયા નજરે આવ્યા જીવ જોતેરે ॥૧૬॥
સ્વર્ગ મર્ત્યલોક ને પાતાળરે, દિઠા તેને દુઃખિયા દયાળરે ।
તેને છોડાવ્યા બંધથી છેકરે, ગયા એ પણ ધામે અનેકરે ॥૧૭॥
બેસે રાજા ગાદિ પર કોયરે, છોડે બંધીવાનના બંધ સોયરે ।
તેમ બંધથી છોડાવ્યા બહુ જનરે, પોતે પ્રગટી શ્રીભગવનરે ॥૧૮॥
મહા મોટો પ્રતાપ પ્રગટાવીરે, રીત નૌતમ ન્યારી ચલાવીરે ।
જેને ઉપર નહિ બીજો કોયરે, તેતો જેમ કરે તેમ હોયરે ॥૧૯॥
સૌના નાથ નિયંતા સ્વામીરે, સૌ ધામતણા પણ ધામીરે ।
તેતો અઢળક આજ ઢળિયારે, થયા સુખી જન જેને મળિયારે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે દ્વાદશ: પ્રકાર: ॥૧૨॥

દોહા- દેશોદેશથી આવે દરશને, નિ'મ ધારી સહુ નરનાર ।
આવિને નિરખે નાથને, તેણે લિયે સુખ અપાર ॥૧॥
સમૈયે સમૈયે સુખદેવા, ઉત્સવ કર્યા અનેક ।
દયા કરી દીનબંધુએ, જીવ નિર્ભય કરવા નેક ॥૨॥
તેહજ અર્થે તાન છે, જીવ મોકલવા નિજધામ ।
આવ્યા કારજ એ કરવા, ઘણે હેતે કરી ઘનશ્યામ ॥૩॥
એટલા માટે અનેક રીતે, કરે ઉપાય આહું જામ ।
જ્યાંજ્યાં ઉત્સવ સમૈયા કર્યા, કહું તેતે ગામનાં નામ ॥૪॥
ચોપાઈ- સહુથી મોર્યે ઉત્સવ માંગરોલરે, થયા જન ત્યાં ભેળા અતોલરે
પછી લોજે કરી બહુ લીળારે, ત્યાં પણ થયા'તા જન બહુ ભેળારે ॥૫॥
અગત્રાયે આઠમ ઉત્સવરે, કરી તાર્યા જીવ કે ભવરે ।
ભલી ભાડેરે આઠમ ભજાવીરે, કરી લીળા માણાવદ્ર આવીરે ॥૬॥
મેઘપુરના ઉત્સવ માંઈરે, દ્વિજ જમાડી કરી ભલાઈરે ।
પંચાળાનો સમૈયો પ્રસિદ્ધરે, આપ્યાં સુખ સહુને બહુવિધરે ॥૭॥
જૂનેગઢ જઈ મહારાજરે, કરી ઉત્સવ કર્યા બહુ કાજરે ।
ધોરાજીની લીળા ધન્યધન્યરે, જોઈ જન થયા છે મગનરે ॥૮॥

કરિયાણામાં ઉત્સવ કીધોરે, બહુ જનને આનંદ દીધોરે ।
 ગઢડાની તો નહિ આવે ગણતિરે, યાં તો ઉત્સવ કર્યા છે અતિરે ॥૮॥
 કારિયાણીના કેટલાક કહુંરે, યાં તો લીળા કરી બહુ બહુરે ।
 સારંગપુર છે સારું ગામરે, કરી ઉત્સવ સાર્યું સૌનું કામરે ॥૧૦॥
 બોટાદમાં લીળા બહુ બનીરે, ભલી ભજાવિ છે હુતાશનીરે ।
 લોયે લીધો સહુ જને લાવરે, પુરા કર્યા છે ભક્તના ભાવરે ॥૧૧॥
 નાગડકાની લીળા જન જાણેરે, સારો સમૈયો સુંદરીયાણેરે ।
 કરમડની વાત શું કહુંરે, નાથ નિરખી સુખી થયા સહુરે ॥૧૨॥
 કાળુતળાવ માંડવી તેરાંરે, કર્યા ભુજે ઉત્સવ કઈ વેરાંરે ।
 મછિયાવ્યમાં મહારાજ આવીરે, ભલિ હુતાશની ત્યાં ભજાવીરે ॥૧૩॥
 જે તલપુરમાં જગન કીધારે, કંઈ જનને શરણે લીધારે ।
 અમદાવાદની ચોરાશી કીધીરે, કર્યું ખોખરે કામ પરસિધિરે ॥૧૪॥
 આદરોજનો અગ્રકૂટ કીધોરે, કર્જસણે જને લાવો લીધોરે ।
 સિદ્ધપુરનો સમૈયો સુંદરરે, કર્યો અલબેલે આનંદભરરે ॥૧૫॥
 વડથલ પિપળિ તવરા કાવ્યારે, થયા સમૈયા પોતે ન આવ્યારે ।
 ડભાણની લીળા કહી દાખુંરે, જિયાં જન મળ્યા હતા લાખુંરે ॥૧૬॥
 વડતાલની લીળા વખાણીરે, લખે લખતાં મેં ન લખાણીરે ।
 વડોદરામાં વાલ્યમ જઈરે, તાર્યા જન દરશન દઈરે ॥૧૭॥
 સુરત પધારિ શ્યામ સુંદરરે, તાર્યા દરશને કઈ નારી નરરે ।
 ધર્મપુરમાં ધરિયો મુગટરે, કર્યો વાંસદે ઉત્સવ અમટરે ॥૧૮॥
 એહ રીત્યે બીજે ઘણે ગામરે, સંગે સંત લઈ ફર્યા શ્યામરે ।
 એમ પવિત્ર કરી પૃથવીરે, તાર્યા જીવ કાઢિ રીત નવીરે ॥૧૯॥
 અતિ આનંદ જનને પમાડ્યુંરે, બ્રહ્મમો'લનું બાર ઉઘાડ્યુંરે ।
 સહુ જાઓ ધામમાં આ સમેરે, સ્વામી સહજાનંદને હુકમેરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ત્રયોદશઃ પ્રકારઃ ॥૧૩॥**

દોહા - એમ અનેક ઉત્સવ કર્યા, ફર્યા વળી ગામોગામ ।
 આપી દરશન આપનું, જન કર્યા પૂરણકામ ॥૧॥
 દેશ પ્રદેશે પધારિયા, જનહેતે જીવન પ્રાણ ।
 પરમારથ અર્થે કરી, પ્રગટયા શ્યામ સુજાણ ॥૨॥

દયાળે દયા કરી, ધરી મૂરતિ મંગળરૂપ ।
 જેજે પ્રસંગ જન પામિયા, તે થયા શુધ્ધ સ્વરૂપ ॥૩॥
 નખશિખ રુપ નાથનું, જાણો કલ્યાણના છે કોટ ।
 જેણે નિરખ્યા નયણે ભરી, તેને ના રહી કંઈ ખોટ ॥૪॥
ચોપાઈ- જેણે જોયાં ચરણ રૂપાળાંરે, સોળે ચિહ્ન સહિત શોભાળાંરે ।
 પગ જમણા અંગુઠામાં રેખરે, જોઈ મિટે તે મેધોનમેધરે ॥૫॥
 જેણે પગ આંગળી વળી પેખીરે, પામ્યા ધામ ધન્ય કમાઈ લેખીરે ।
 નખ જોયા છે જેણે નિહાળીરે, જોઈ ફણાની શોભા રુપાળીરે ॥૬॥
 ઘુંટી પેની પીંડી પેખી હામેરે, તેતો પો'તા છે અક્ષર ધામેરે ।
 જાનુ ઉરૂ જોયા જેણે ઝાંખીરે, દુંદ ફાંદ જોઈ રૂદે રાખીરે ॥૭॥
 કટિ જોઈ મોહું મન જેનુંરે, થયું અક્ષરમાં ઘર તેનુંરે ।
 જોઈ નાભિને નયણાં ભરીરે, વળી પેટ જોયું પ્રેમે કરીરે ॥૮॥
 નળ સ્તન નિરખિયા જેણેરે, કર્યો વાસ અક્ષરમાં તેણેરે ।
 છાતિ હૈયું જોયું જેણે હેરીરે, પામ્યા પ્રાપ્તિ તે ધામ કેરીરે ॥૯॥
 કુખ પડખાં બે જે બગલુંરે, તે જોઈ કરી લીધું છે ભલુંરે ।
 ખભા ભુજા જોઈ જેણે દ્રગેરે, તેહ પામ્યા ધામ ઉછરંગેરે ॥૧૦॥
 બેઉ ડેડરિયો બહુ રુપાળીરે, કોણી કલાઈ જેણે નિહાળીરે ।
 કાંડાં કરભ જોઈ મન મોહુંરે, હાથ હથેળીયે ચિત્ત પ્રોયુંરે ॥૧૧॥
 જોઈ જે જને રેખા રુપાળીરે, પામ્યા બ્રહ્મમોલ ભાગ્યશાળીરે ।
 પૌંચેપાંચ આંગળી પ્રવરરે, નિરખિ તસુ ટેરવાં સુંદરરે ॥૧૨॥
 નખ નિરખિ હરખશે ઉરરે, જાશે બ્રહ્મમો'લે જરૂરરે ।
 કર સુંદર જોશે બે સારરે, નિરખે પરમ સુખ દેનારરે ॥૧૩॥
 કંઠ ખાડા વચ્ચે એક તિલરે, દાઢિ હોઠ દાંત જે અવલરે ।
 જિહ્વાં નાસિકા કપોળ સારરે, જોયે પરમ સુખ દેનારરે ॥૧૪॥
 ડાબા કાનમાં બિંદુ જે શ્યામરે, જે જીવે તે પામે સુખધામરે ।
 વાંસે તિલ મોટો જોયો જેણેરે, ખરું કર્યું ધામે જાવા તેણેરે ॥૧૫॥
 આંખો પાંપણો ભ્રુકુટિ ભાળીરે, ભાલ વચ્ચે રેખા જે રુપાળીરે ।
 નલવટ તાળુ છે રુપાળું રે, જેણે જોયું મુખ મરમાળુંરે ॥૧૬॥
 વળી કેશ જોયા શ્વેત શ્યામરે, તે સહુ પામીયાં પરમ ધામરે ।
 જેણે નખશિખ નિરખ્યા નાથરે, તે તો સહુ જન થયાં સનાથરે ॥૧૭॥

એવા સર્વે અંગે સુખકારીરે, જેણે જોયા તેનાં ભાગ્ય ભારીરે ।
એવી મૂરતિ મંગળરુપરે, નખશિખા લગી સુખ સ્વરુપરે ॥૧૮॥
નથી એમાં અમંગળ અણુરે, શું હું કહી દેખાડું ઘણુંઘણુરે ।
મૂર્તિ મનોહર છે મરમાળીરે, બ્રહ્મ'મોલ જવાય એને ભાળીરે ॥૧૯॥
અતિ અનુપમ છે જો અકળરે, બહુ સહુથી છે જો સબળ રે ।
એ તો સર્વના કારણ આવ્યારે, જે કોઈ સ્વામી સહજાનંદ કા'વ્યારે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ચતુર્દશઃ પ્રકારઃ ॥૧૪॥**

દોહા - જગજીવન જગ કારણે, પોતે પ્રગટિયા પરબ્રહ્મ ।
સુખદાયક જન સહુના, પૂરણ પુરુષોત્તમ ॥૧॥
સુંદર મૂર્તિ સોયામણિ, અતિ રૂપાળી રંગરેલ ।
મનભાવન મહારાજની, છબી શોભાએ ભરેલ ॥૨॥
એવી મૂર્તિ અવલોકિને, કહો કોણ ન કરે પ્રીત ।
જન જુવે જે જાંખી કરી, તેનું ચોરાઈ જાય ચિત્ત ॥૩॥
જે જે ક્રિયા જગદીશ કરે, જન ધરે તેનું ધ્યાન ।
તે તે જાય હરિ ધામમાં, નકિ વાત નિદાન ॥૪॥

ચોપાઈ - જેજે રીતે જોયા જગપતિરે, તેતે પામિયા પરમ પ્રાપતિરે ।
સુતાં જાગતાં દાતણ કરતાંરે, તેલ ફુલેલ અત્તર ચોળતાંરે ॥૫॥
ના'તાં અંગે અંબર પે'રતાંરે, વળી ચાખડીપર ચડતાંરે ।
શ્વેત પછેડી અંગે ઓઢતાંરે, દીઠા જીવન જેણે જમતાંરે ॥૬॥
જમ્યા જે જાયગા જેને ઘેરરે, શાક પાક સુંદર સારી પેરરે ।
લેહા ચોષ્ય ભક્ષ્ય ભોજનરે, દિઠા જમતા જેણે જીવનરે ॥૭॥
એવી મૂર્તિ જે જને જોઈરે, પામ્યા પરમ ધામને સોઈરે ।
જોયા જીવનને પૂજ્યા જનેરે, કુંકુમ કસ્તુરી સુગંધિ ચંદનેરે ॥૮॥
અંગે દિગંબર વાઘાંબરરે, મૃગાજિન ને દિઠા ટાટાંબરરે ।
ગોદડી ને ચાદર ચોફાળરે, દિઠા ઓઢેલે દીનદયાળરે ॥૯॥
ધોતી ગુડકિ ગૂઢે રંગે રેટેરે, કસિ કમર દૂસાલ ફેટેરે ।
અંગરખી સુરવાળ જામેરે, જોઈ કૈક ગયા હરિધામેરે ॥૧૦॥
ડગલી સોનેરી રૂપેરિયેરે, કિનખાપની ફેયે ધારિયેરે ।
ડગલી જરિની બોર કસુંબા વાળીરે, ચકમો પટુ પાંમરી રૂપાળીરે ॥૧૧॥

બોરી ચોફાળ સાલ દુસાલેરે, ડગલી ગર્મ પોસની રૂમાલેરે ।
પાઘ કસુંબી સોનેરી સારીરે, બાંધિ બોકાની લિયે ઉર ધારીરે ॥૧૨॥
મુગટ કુંડળ મનમાં ધારેરે, ટોપી કેવડા ફુલની સંભારેરે ।
ગુંજાહાર જોયા કરી હામેરે, તેતો જન ગયા હરિધામેરે ॥૧૩॥
તોરા ગજરા ને કંકણરે, હાર ફુલના જોયા અનકણરે ।
મોતી પરવાળાં ને કપૂરરે, તેના અતિ શોભે હાર ઉરરે ॥૧૪॥
વેઢ વીંટિ ને કડાં સોનાનેરે, ખોશ્યાં ફુલ સોનાનાં બે કાનેરે ।
એહ આદિ આભૂષણ ભારીરે, ધર્યાં અંગે એવી છબી ધારીરે ॥૧૫॥
જેહ જન કરે છે ચિંતવનરે, તે થાય છે પરમ પાવનરે ।
બેઠા ખાટ પાટ ને પલંગેરે, જોયા ખુરસી ઢોલિયે ઉમંગેરે ॥૧૬॥
સાંગામાંચી ગાદી ચાકળેરે, મેડે મંચે આસન સઘળેરે ।
ગોખ વાણ વંડી દેવોલેરે, કુબા ઘર મેડી આદિ બોલેરે ॥૧૭॥
મંદિર મંડપ દલિયા ચાદરેરે, તંબુ રાવટીયે બહુ વેરેરે ।
અટારી અગાશી ઓટે આંગણેરે, દિઠા તિયાં બેઠા ભાવ ઘણેરે ॥૧૮॥
ગાડી વે'લ્ય આદિ જે વાહનરે, ગજ બાજે બેઠા જોયા જનરે ।
તે જન જાશે બ્રહ્મમો'લમાંઈરે । તેમાં સંશય કરશો માં કાંઈરે ॥૧૯॥
એમ શ્રીમુખે કહ્યું તે સંભારિરે, વાત લખીછે સારી વિચારીરે ।
તેતો જુઠી નથી જરાભારરે, સહુ નિશ્ચે જાણો નિરધારરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પંચદશઃ પ્રકારઃ ॥૧૫॥**

દોહા - એમ કહ્યું'તું કૃપા કરી, હરિજન પર કરી હિત ।
જે જે મેં લીળા કરી, તે જન ચિંતવજો નિત ॥૧॥
જનમ કરમ જે માહેરાં, ગાયે સાંભળે સંભારે સોય ।
તે જન જરૂર જાણજો, મારા ધામના વાસી હોય ॥૨॥
એમાં કાંઈ અટપટુ નથી, જાણી લેજો જન જરૂર ।
અન્ય ઉપાય અળગા કરી, ધારી લિયો એટલું ઉર ॥૩॥
ભવજળ પાર ઉતરવા, જાણો મારાં ચરિત્ર છે ઝાજ ।
માટે સૌને સંભારવાં, એમ શ્રીમુખે કહે મહારાજ ॥૪॥

ચોપાઈ - એ છે વાત ધારવા જેવીરે, ધારી વિચારી સહુને લેવીરે ।
જોવા મુક્તને મધ્યે મહારાજરે, સહુ લઈ પોતાનો સમાજરે ॥૫॥

પૂજ્યા મુનિએ બહુ પ્રકારે, સુંદર લઈ ષોડશ ઉપચારે ।
 કરે સ્તુતિ મુનિ જોડી હાથરે, એવી રીત્યે સંભારે જે નાથરે ॥૬॥
 એતો ચિંતવન છે જો એવુંરે, બ્રહ્મમો'લે લઈ જાવા જેવુંરે ।
 વળી મળતા મુનિને મહારાજરે, લેતા ચરણ છાતિયે મુનિરાજરે ॥૭॥
 વળી જમાડતા મુનિ જનરે, ભાત્ય ભાત્યનાં લઈ ભોજનરે ।
 પ્રેમે પિરસતા પોતે નાથરે, લઈ લાડવા જલેબી હાથરે ॥૮॥
 નાના કરતાં જમાડતા જોરે, એવી મૂર્તિ સંભારો નિશ-ભોરે ।
 આપે મુખમાં લાડુ જલેબીરે, આવે સુખ સંભારે એ છબીરે ॥૯॥
 દેતા દહી દૂધ દોવટરે, ઢોળી માથે હસિ ચાલે ચટરે ।
 ખાંડ સાકર દેતા પોશ ભરીરે, એવી મૂર્તિ રાખો રુદે ધરિરે ॥૧૦॥
 એમ સંભારતાં ઘનશ્યામરે, નિશ્ચે પામશો પરમ ધામરે ।
 વળી ચિંતવો ચટકંતી ચાલરે, જોતાં લટકાં થાશો નિહાલરે ॥૧૧॥
 હસવું બોલવું રમવું સંભારીરે, ત્રોડે તાન તાળી સુખકારીરે ।
 અંગ દબાવતાં અવિનાશરે, બહુ બળે દાબતા તે દાસરે ॥૧૨॥
 શીત ઋતુમાંડી સંભારતાંરે, જોયા છાતિ કાઢિને તાપતાંરે ।
 ત્રયકમો ચોકાળ ને રજાયેરે, એવા સંભારી રાખો ઉરમાંયેરે ॥૧૩॥
 ઉષ્ણ ઋતુમાંહિ અવિનાશીરે, સંભારતાં મૂર્તિ સુખરાશીરે ।
 નાખે પંખે શું દાસ પવનરે, શીતળ છાયાયે બેસી જીવનરે ॥૧૪॥
 પીતા નીર નિર્મળ નાથરે, પેટ ઉપર ફેરવતા હાથરે ।
 પીતા પય-શરકરા સારીરે, એવી મૂર્તિ રાખો ઉર ધારીરે ॥૧૫॥
 ચોમાસામાં ઓઢેલ કામળીરે, ધરી છતરી શિરપર વળીરે ।
 એમ સંભારી શ્યામ સુખકારીરે, થાયે અક્ષરધામ અધિકારીરે ॥૧૬॥
 હેયે હાર અપાર સહિતેરે, રાખે હરિ મૂર્તિ હેતે પ્રીતેરે ।
 સુંદર ચાંદલા સહિત લલાટરે, જોવું બ્રહ્મમોહોલ જાવા માટરે ॥૧૭॥
 જેજે રીત્યે જોયા જન જેણેરે, કરી લીધું નિજ કાજ તેણેરે ।
 જેજે એમ ચિંતવેછે જનરે, તેતે પામે અક્ષર પત્તનરે ॥૧૮॥
 એવો મોટો છે આ અવતારરે, સર્વે રીતે છે સહુને પારરે ।
 ઘનશ્યામ નામનો એ અર્થરે, કરવા હરિ સહુને સમર્થરે ॥૧૯॥
 તેમ સહુ જનને સુખ દેવારે, પ્રભુ પ્રગટ્યા આ સમે એવારે ।
 આપ્યો બહુ જનને આનંદરે, સુખદાયક શ્રીસહજાનંદરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ષોડશ: પ્રકાર: ॥૧૬॥

દોહા - વળી સંભારવા શ્રીહરિ, જેવી રીતે જોયા હોય ।
 સુખ થાવાની સંપત્તિ, એહ જેવી બીજી નહિ કોય ॥૧॥
 અન્ન વિના જેમ ભૂખ ન ભાગે, તૃષ્ણા જાય નહિ વણ તોય ।
 શીત ન વીતે વહ્નિ વિના, તેમ નાથ વિના સુખ નોય ॥૨॥
 ઈચ્છે સુખ કોઈ અંતરે, તે સંભારે સુંદર શ્યામ ।
 જે સંભારે સુખ ઉપજે, વળી પામિયે પરમ ધામ ॥૩॥
 જેમ રવિમંડળે રજની નહિ, શશિમંડળે નહિ તલ તાપ ।
 તેમ મૂર્તિ મહારાજની, હરણ સર્વે સંતાપ ॥૪॥
ચોપાઈ - એવી મૂર્તિ અતિ સુખકારીરે, સહુને રાખવી દેદે સંભારીરે ।
 બેઠા દિઠા દિવી અંજવાળેરે, હાંડી મેતાબ રૂડે રુપાળેરે ॥૫॥
 જોયા શશિ સૂર્યને તેજેરે, એહ વિના પ્રકાશ બીજેરે ।
 ઝળમળતિ મૂરતિ જોવીરે, જોઈ ચિત્તમાંહિ પરોવીરે ॥૬॥
 વસંત ઋતુએ વસન વસંતિરે, પે'ર્યા હોય અનૂપમ અતિરે ।
 રમતાં દિઠા હોય સખા સંગેરે, રંગભીનો ભર્યા અતિ રંગેરે ॥૭॥
 નાખે પિયકારી વારી ભરીરે, નિજજન પર હેતે હરિરે ।
 વળી નાખે ગુલાલ લાલ ઘણોરે, સંભારે એ સમો સોયામણોરે ॥૮॥
 એહ મૂર્તિ ધારતાં ઉરરે, બ્રહ્મમો'લે જાવાનું જરૂરે ।
 વળી રંગભીનો ભર્યા રંગેરે, જેવા જોયા હતા સખા સંગેરે ॥૯॥
 ના'તા નદી નદ ને તલાવેરે, કુંડ કૂવા ને સાગર વાવ્યેરે ।
 તેતો થયાં સરવે તીરથરે, જેમાં ના'યા શ્રીહરિ સમરથરે ॥૧૦॥
 એવી મૂર્તિ મળી છે જેનેરે, કાંઈ બીક ન રાખવી તેણેરે ।
 કરી લીધું છે સર્વે કામરે, તન છુટે જાશે નિજધામરે ॥૧૧॥
 વળી સંભારવા સખા સાથેરે, ચડયા ઘણા મૂલા ઘોડા માથેરે ।
 ધરી ઢાલ અલૌકિક અસિરે, છડી લાકડી ને વળી બંસિરે ॥૧૨॥
 ખેલે શાંગ્ય કમાન ને તીરેરે, બાંધ્યો કટાર તે મહાવીરેરે ।
 છતર ચમર અબદાગરિયેરે, એવી મૂર્તિ અંતરમાં ધરિયેરે ॥૧૩॥
 બેઠા આંબા આંબલી છાંયડેરે, આસોપાલવ પીપર વડેરે ।
 પીપલ ત્રુબકોલ ને બોરસડીયેરે, બીજાં બહુ તરુ બોરડિયેરે ॥૧૪॥

જેજે વૃક્ષે બેઠા દિઠા નાથરે, ત્યાં ત્યાં સંભારવા સખા સાથરે ।
 એહ સંભારતાં અહોનિશરે, થાય બ્રહ્મમો'લે પરવેશરે ॥૧૫॥
 એમ અનેક વિધે આ વારરે, ઉઘાડ્યું છે કલ્યાણનું બારરે ।
 વળી બેઠા હોય જેતે જાગેરે, ફુલવાડી ઝાડી બહુ બાગેરે ॥૧૬॥
 વન ઉપવન એહ આદિરે, દિઠી મૂર્તિ રૂપાળી રાયજાદિરે ।
 વળી રાજા રંકને ભવનરે, શેઠ શાહુકારને સદનેરે ॥૧૭॥
 જોયા લોક પટેલને ઘેરરે, વળી બ્રહ્મસભામાં બહુ વેરરે ।
 એમ જ્યાં જ્યાં જોયા જગપતિરે, મહામનોહર મૂરતિરે ॥૧૮॥
 ત્યાંત્યાં સંભારતાં ઘનશ્યામરે, સરે જાણજો સઘળાં કામરે ।
 એમ સોંધું કર્યું કલ્યાણરે, સહુ જાણજો જન સુજાણરે ॥૧૯॥
 જેજે આ સમે પામ્યા જનમરે, નથી કોય કે'વાતું તેને સમરે ।
 જેમ પારસને કોઈ પામેરે, તેનાં સર્વ સંકટ વામેરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે સપ્તદશઃ પ્રકારઃ ॥૧૭॥**

દોહા - એમ અનેક રીતે વળી ઉરમાં, જે સંભારે સુંદર શ્યામ ।
 તે તન છુટે પામશે, અખંડ અક્ષર ધામ ॥૧॥
 મંગળકારી સારી મૂરતિ, ધરી આજ દેવા આનંદ ।
 એહ મૂર્તિની સ્મૃતિયે, તર્યા કેક જનનાં વૃંદ ॥૨॥
 સુખનિધિ આ સંસારમાં, સહુ જન જાણો જરૂર ।
 મૂરતિ શ્રી મહારાજની, દઢ ધારવા જેવી ઉર ॥૩॥
 જેમ જેમ જોયા જગદીશને, તેમ તેમ સંભારે સંત ।
 સર્વે આચરણને સંભારતાં, પામે સુખ અત્યંત ॥૪॥

ચોપાઈ - વળી સંભારવા ઘનશ્યામરે, પુરુષોત્તમ પૂરણકામરે ।
 કેને દેતા ફુલડાંની માળરે, કેને દેતા પ્રસાદિના થાળરે ॥૫॥
 કેને દેતા વસ્ત્ર ને ઘરેણાંરે, કેને ફળ દલ સુખ દેણાંરે ।
 કેને અન્નકણ કોરી રૂપૈયારે, દિયે નાથ દેખિને દુઃખિયારે ॥૬॥
 કેને આપે છે ઘોડા ઘરેણાં ભારીરે, કેને આપે છે પાઘ ઉતારીરે ।
 એવા દીનબંધુ છે દયાળુરે, સંભારતાં થાયે જો સુખાળુરે ॥૭॥
 કેને મળે છે બાથમાં ઘાલિરે, કેને મગન કરે ચરણ આલિરે ।
 કેને મિઠી વાણ્યે બોલાવેરે, કહે એવું જેવું એને ભાવેરે ॥૮॥

કેને અમૃત દ્રષ્ટે નિહાળેરે, જોઈ જનતણા તાપ ટાળેરે ।
 કેને બેસારે પ્રભુજી પાસરે, કેને સાથે કરે હરિ હાસરે ॥૯॥
 એવી મૂરતિ અંતર ધારીરે, સુતાં બેઠાં રાખે જે સંભારીરે ।
 તે સૌ અક્ષરના અધિકારીરે, થાશે નિશ્ચે કરી નરનારીરે ॥૧૦॥
 જાણો આઘ અંત ને મધ્યેરે, સુખી થયા શ્યામ સંબંધેરે ।
 જેણે જોયા જગનો આધારરે, તેનો બેડો થયો ભવપારરે ॥૧૧॥
 હસતા રમતા ભમતા ત્રુભોમેરે, દિઠા જોઈ રે'તા વાલો વ્યોમેરે ।
 વળી ગાતા વાતા ને ફરતારે, કાજુ કરનાં લટકાં કરતારે ॥૧૨॥
 નીર ક્ષીર સમીર પિતારે, આસન કરતા ને મૌન ગ્રહેતારે ।
 એમ જેજે રીત્યે જને જોયારે, નિરખી નાથને નયણે મોયારે ॥૧૩॥
 તેતો પામિયા પરમ પ્રાપ્તિરે, કરી અક્ષરધામમાં ગતિરે ।
 આજ અનેક રીત્યે અવિનાશરે, જોઈ સુખ પામ્યા બહુ દાસરે ॥૧૪॥
 એવો મોટો મહિમા મૂર્તિનોરે, નવીન સુખ પામવા નગિનોરે ।
 કહી કહીને કહ્યું જે ઘણુંરે, મોટું માહાત્મ્ય મૂર્તિ તણુંરે ॥૧૫॥
 તોયે યથારથ છે જેમરે, કે'તાં કે'તાં ન કે'વાય તેમરે ।
 આજ પ્રગટાવી પ્રતાપરે, તાર્યા અનેક જીવને આપરે ॥૧૬॥
 સામર્થિ સહુથી છે ન્યારીરે, વાવરી છે સમર્થ સુખકારીરે ।
 અનંત પો'યાડયા અક્ષરધામેરે, સુખદાયક શ્રીઘનશ્યામેરે ॥૧૭॥
 ધર્મ એકાંતિક તે સ્થાપિયોરે, નિજ આશ્રિતમાં તે વ્યાપિયોરે ।
 અસુર ગુરુ નૃપનો કિંધો નાશરે, નિજ સામર્થિએ અવિનાશરે ॥૧૮॥
 પુરુષોત્તમ પોતે પધારિરે, લિધા અનેક જીવ ઉદ્ધારિરે ।
 આપ સામર્થિ વાવરી ઘણિરે, જોઈ નહિ કરણી જીવતણિરે ॥૧૯॥
 આજ બહુ જન તારવા આવ્યારે, આવી સ્વામી સહજાનંદ કા'વ્યારે ।
 જે જન સમરશે સહજાનંદરે, તે જન પામશે પરમ આનંદરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે અષ્ટાદશઃ પ્રકારઃ ॥૧૮॥**

દોહા - દરશનનું કહી દાખિયું, કહું સ્પરશનું જે પુનિત ।
 સ્પર્શ કરી જન પામિયા, અતિ સુખ અમિત ॥૧॥
 સ્પર્શ પુરુષોત્તમનો, કહો જીવને થાશે કેમ ।
 એ વાત નથી વાત સરખી, સહુ ઉર વિચારજો એમ ॥૨॥

અમાયિક માયિકનો, જાણો મોંઘો થાવો મેળાપ ।
ભાનુ રજની ભેળા મળે, એવો કર્યો નથી કેણે થાપ ॥૩॥
તે અમળતી વાત મળી, વળી સ્પર્શ્યા પુરુષોત્તમ ।
ત્રિલોકમાં વળી તેહની, શોધતાં ન મળે સમ ॥૪॥

ચોપાઈ - પુરુષોત્તમ જે પરબ્રહ્મરે, જેને નેતિ નેતિ કે' નિગમરે ।
અતિ દુર્લભ દર્શન જેનાંરે, ભવ બ્રહ્માને ન થાય તેનાંરે ॥૫॥
જ્યારે અજ-ઈશને અગમરે, તારે મનુષ્યને ક્યાંથી સુગમરે ।
જેનાં દરશન પણ ન થાયરે, તારે તેને કેમ સ્પર્શાયરે ॥૬॥
અતિ દરશ પરશ જેનાં દૂરરે, તેતો કર્યા હરિયે હજુરરે ।
માટે જે પ્રાણી પામિયા સ્પર્શરે, તેતો થયા સહુથી સરસરે ॥૭॥
જેને મળિયા હેયામાં ઘાલીરે, તેને બેઠા છે અક્ષર આલિરે ।
જેની છાપિ છે ચરણે છાતિરે, તેની પ્રાપતિ નથી કે'વાતિરે ॥૮॥
જેને માથે હાથ મુક્યો નાથેરે, તેતો મળી બેઠા મુક્ત સાથેરે ।
જેને ચાંપવા આપ્યા છે ચરણરે, તેને રહું નહિ જન્મ મરણરે ॥૯॥
જેણે અત્તર ચોળ્યાં છે અંગેરે, થયો સ્પર્શ એહ પ્રસંગેરે ।
જેણે ચોળ્યું છે તેલ કુલેલરે, અતિ સારી સુગંધિ ભરેલરે ॥૧૦॥
અંગે ચોળ્યું તેલ મીણતણુંરે, એમ સ્પર્શાણું અંગ આપણુંરે ।
એહ સ્પર્શનું ફળ જે પામેરે, જાયે તે જન અક્ષર ધામેરે ॥૧૧॥
વળી નવરાવતાં નાથનેરે, થયો સ્પર્શ તેનો હાથનેરે ।
અંગ ચોળી નવરાવ્યા નીરેરે, સ્પર્શ્યા હાથ તે નાથ શરીરેરે ॥૧૨॥
વસ્ત્ર પે'રાવતાં થયો સ્પર્શરે, તે આપનાર સુખનો સરસરે ।
ચરચ્યાં ચંદન મળીયાગરરે, સારી સુખડચ કાજુ કેસરરે ॥૧૩॥
કર્યો કુંકુમનો ચાંદલોરે, ભાવે કરી હરિભક્તે ભલોરે ।
માળા પે'રાવતાં સ્પર્શ થયોરે, કુંડળ ધરતાં કર અડીગયોરે ॥૧૪॥
બાજુ બેરખા બાંધતાં બાંધેરે, પૂજા કરીને લાગતાં પાયેરે ।
પૂજા કરતાં સ્પર્શાણું પંડરે, તેતો પામશે ધામ અખંડરે ॥૧૫॥
લેતાં હાથોહાથ વળી તાળીરે, સ્પર્શિ સુંદર મૂર્તિ રૂપાળીરે ।
નખશિખા સ્પર્શતાં નાથરે, ગયા સ્વધામે થઈ સનાથરે ॥૧૬॥
એવો સ્પર્શ પુરુષોત્તમ તણોરે, નથી કે'વાતો છે અતિ ઘણોરે ।
સ્પર્શ્યા ચરણારવિંદ પાવનરે, સહુ જતને પૂજેછે જનરે ॥૧૭॥

સ્પર્શ્યા વસ્ત્ર છે પૂજવા જેવાંરે, પૂજ્યાં ચંદન અંગ ધારી લેવાંરે ।
પૂજ્યા હાર તે પે'રવા હેયેરે, જેથી અક્ષરધામમાં જેયેરે ॥૧૮॥
જેજે વસ્તુ સ્પર્શી હરિ અંગેરે, તેતો કલ્યાણકારી જેમ ગંગરે ।
સ્થાવર જંગમ જળ સ્થળ જેહરે, થયાં હરિસંબંધે શુદ્ધ તેહરે ॥૧૯॥
સ્પર્શી વસ્તુ એ મંગળકારીરે, ત્યારે પુરુષોત્તમની રીત્ય ન્યારીરે ।
માટે જેને સ્પર્શ્યા પરબ્રહ્મરે, તેને પરમ ધામ છે સુગમરે ॥૨૦॥

**ઈતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકોનવિંશઃ પ્રકારઃ ॥૧૯॥**

દોહા - રુઅશન વસન ભૂષન, વાહન વાસન જેહ ।
પુરુષોત્તમને સ્પર્શતાં, થયાં શુદ્ધ સહુએ તેહ ॥૧॥
માયિક તે અમાયિક થયાં, થયાં ગુણમય ગુણાતીત ।
સ્પર્શતાં પરબ્રહ્મને, સહુ થયાં પરમ પુનીત ॥૨॥
એવી રીત્યે અવિનાશીયે, કર્યો અનેક જીવનો ઉદ્ધાર ।
પરમ ધામે પો'ચાડિયા, અલબેલે આ વાર ॥૩॥
દરશ સ્પર્શ દયાળ દઈ, કર્યું કોટિ કોટિનું કલ્યાણ ।
તેમ પરમ પ્રસાદિ થકી, પમાડ્યા પદ નિર્વાણ ॥૪॥

ચોપાઈ - દિધા પરસાદિના બહુ થાળરે, દયા કરીને દીનદયાળરે ।
ભોજન બહુ ભાત્ય ભાત્યનાંરે, આપ્યાં જેને જુજવી જાત્યનાંરે ॥૫॥
મુકિ માથે નાથ હાથ દિયેરે, જન મગન મન કરી લિયેરે ।
વળી આપે મુખમાંહી પાકરે, સુંદર ભોજન ને વળી શાકરે ॥૬॥
જેજે જન પ્રસાદિ એ પામ્યારે, તેતો સર્વે સંતાપને વામ્યારે ।
થયા નિર્ભય ભય બેઠા ટાળીરે, પામ્યા બ્રહ્મમોહોલ ભાગ્યશાળીરે ॥૭॥
વળી પય પાણી પિધેલરે, તેહ જે જનને દિધેલરે ।
તેહ જન જાશે બ્રહ્મમો'લરે, તિયાં પામશે સુખ અતોલરે ॥૮॥
દહી મહી દુધ ને જે ઘૂતરે, આપ્યાં પોતાનાં જમેલ તર્તરે ।
જેજે જમેલ પ્રસાદિ આલિરે, લાગિ જમતાં પોતાને જે વા'લિરે ॥૯॥
તે પ્રસાદીને પરતાપેરે, જાશે અક્ષરે જમતલ આપેરે ।
વળી ફળ મુળ દલ દિધારે, જેજે જને હાથોહાથ લિધારે ॥૧૦॥
ગોળ ખાંડ સાકર શેલડીરે, જમેલ નાથની જેહને જડીરે ।
ચણેચી ને વળી ચોળાફળીરે, મેથી મૂળા ને મોગરી વળીરે ॥૧૧॥

જેજે વસ્તુ પોતાની જમેલરે, અર્ધિ જમીને અરધિ આપેલરે ।
 એવી પોતાની જે પરસાદીરે, અનેક રીતની જે એહ આદિરે ॥૧૨॥
 જેજે પામિયા છે એહ જનરે, તેતો પો'ત્યા છે બ્રહ્મસદનરે ।
 યણા યણોલિ મગ પરદેશીરે, રૂડાં સિંઘોડાં જમ્યા જ્યાં બેસીરે ॥૧૩॥
 પોંક ઘઉં યણા બાજરીનોરે, ગળી ગુંદલિ વળી મકાઈનોરે ।
 પોતે જમી આપી જે જીવનેરે, તેહ લિધિ હેતે કરી જનેરે ॥૧૪॥
 તેનાં ભાગ્ય નથી કે'વા લાગ્યરે, થઈ બ્રહ્મમો'લ માંઈ જાગ્યરે ।
 વળી હરિ જમેલ મુખવાસરે, આપ્યો નાથે જાણી નિજદાસરે ॥૧૫॥
 તે મુખવાસની વાત શી કહુંરે, જે પામિ સુખ પામિયા સહુંરે ।
 એમ બહુ રીતના મુખવાસરે, પામી પામીયા બ્રહ્મમો'લે વાસરે ॥૧૬॥
 પ્રીતે પોતાની પ્રસાદી દઈરે, જગે જીવ ઉદ્ધરિયા કર્ઈરે ।
 દરશ સ્પરશ ને પ્રસાદીરે, જેજે જન પામ્યા રાયજાદિરે ॥૧૭॥
 તેતો થયા અક્ષરના વાસીરે, એમ ઉદ્ધરિયા આવી અવિનાશીરે ।
 વે'તિ કિધિ છે અક્ષરવાટરે, જાવા જીવ સહુને એ માટરે ॥૧૮॥
 એમ અનેકને જો ઉદ્ધાર્યારે, આપ પ્રતાપે પાર ઉતાર્યારે ।
 છોટા મોટાને થઈ છે છુટીરે, સૌને મળેછે પ્રાપતિ મોટીરે ॥૧૯॥
 એમાં કૃપાનું કામ ન રહ્યુંરે, સૌને એ ધામ સુગમ થયુંરે ।
 મેલ્યા મોક્ષના છોડી વાવટારે, તાર્યા જગના જીવ સામટારે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે વિંશતિતમઃ પ્રકારઃ ॥૨૦॥**

દોહા - એહ રીતે અગણિતને, તાર્યા પોતાને પ્રસંગ ।
 તે પો'યાડયા પરમ ધામમાં, સહુને કરી શુદ્ધ અંગ ॥૧॥
 જે જે જનને જાણજો, થયો શ્રીહરિને સંબંધ ।
 તરત તે પ્રાણી તણા, છુટિ ગયા ભવબંધ ॥૨॥
 અતિશે સામર્થિ આ સમે, વાવરતાં ન કર્યો વિચાર ।
 ઉદાર મને આવિયા, જન તારવા જગ આધાર ॥૩॥
 સુખનિધિ સહજાનંદજી, કીધિ ઈચ્છા આણિ ઉમંગ ।
 અનંત જીવ ઉદ્ધરિયા, એમ પોતાને પ્રસંગ ॥૪॥

ચોપાઈ - મોટો પરતાપ મૂર્તિતણોરે, કહ્યો થોડો ને રહી ગયો ઘણોરે ।
 હવે પોતાને સંગાથે સંતરે, આવ્યા છે જે મુક્ત અનંતરે ॥૫॥

તેહ દ્વારે ઉદ્ધરિયા જે જનરે, તેપણ થયા પરમ પાવનરે ।
 જ્યાં જ્યાં ફરી મુક્તની મંડળીરે, કરી વાત જે જને સાંભળીરે ॥૬॥
 સુણિ વાત લાગી અતિ સારીરે, તેતો હેતે લીધિ હૈયે ધારિરે ।
 પછી નિ'મ ધારી નકી મનેરે, રહ્યા જે જે જન વચનેરે ॥૭॥
 તેતો તન તજે જેહ વારેરે, આવે નાથ તેડવાને ત્યારેરે ।
 તેડિ જાયે તે પોતાને ધામરે, થાય તે જન પૂરણકામરે ॥૮॥
 વળી જેણે આપ્યું અગ્ર જળરે, કંદ મૂળ પાન ફુલ ફળરે ।
 એહ આપનાર જેહ જનરે, જાય ધામમાં થાય પાવનરે ॥૯॥
 વળી હાથ જોડી પાયે લાગેરે, શિશ નમાવીને બેસે આગેરે ।
 સુણે શ્રદ્ધાયે વાત સંતનીરે, બહુપેરે સુબુદ્ધિવંતનીરે ॥૧૦॥
 સુણી વાત લિયે ગુણ હેયેરે, તેપણ ધામના નિવાસી કહિયેરે ।
 વળી સંતને કોઈ સંતાપેરે, નિરમાની જાણી દુઃખ આપેરે ॥૧૧॥
 તેની ભિડ્યમાંહિ પોતે ભળીરે, કરે સંત તણિ સા'ય વળીરે ।
 એવી રક્ષાના કરનારરે, એવા જન ઉદ્ધાર્યા અપારરે ॥૧૨॥
 વળી સંત જાણી શીલવંતરે, નાખે માથે આળ અત્યંતરે ।
 ખોટા કલંક ધરે સંત શિરરે, પાપી આળ ચડાવી અચિરરે ॥૧૩॥
 તેનો પક્ષ લઈ પોતા માથેરે, કરે લડાઈ લબાડ સાથેરે ।
 એહ પક્ષના જે લેનારરે, જાય તે જન ધામ મોઝારરે ॥૧૪॥
 વળી ખાતાં પીતાં સંત જોઈરે, લિધો ગુણ કે' આવા ન કોઈરે ।
 જોઈ વર્તવું ને વળી વેશરે, સુણી સારો લાગ્યો ઉપદેશરે ॥૧૫॥
 જેને વા'લી લાગી સંત વાતરે, રાખ્યાં નિ'મ થઈ રળીયાતરે ।
 તેને તન છુટે તતકાળરે, આવે તેડવા દીનદયાળરે ॥૧૬॥
 તેને આપે અક્ષરમાં વાસરે, મહાસુખ પામેછે તે દાસરે ।
 કર્યો સંતનો દરશ સ્પરશરે, ગાયા જીહ્વાયે સંતના જશરે ॥૧૭॥
 તે પણ ધામના છે અધિકારીરે, ખરી વાત લખિ છે વિચારિરે ।
 વાત શ્રીમુખથી સાંભળેલરે, નથી બીજે તે ક્યાંયે લખેલરે ॥૧૮॥
 કહ્યું શ્રીમુખે શ્રીભગવાનેરે, તે મેં સાંભળ્યું છે મારે કાનેરે ।
 આજ જીવ અનેક પરકારેરે, લઈ જાવા છે જો ધામ મારેરે ॥૧૯॥
 એમ મને કહ્યું 'તું મહારાજેરે, રાજી થઈને રાજ અધિરાજેરે ।
 તે પ્રમાણે લખ્યું છે લઈરે, નથી મારા હૈયાની મેં કર્ઈરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકવિંશતિતમ: પ્રકાર: ॥૨૧॥

દોહા - શ્રીમુખથી સુણી સામ્રથી, નથી કે'વાતિ તે કોએ રીત ।
કહિયે હેયે સમાય નહિ, છે એવી આજની અગણિત ॥૧॥
એક સૂર પ્રકાશે સહુને, એક શશિ કરે શીતળ ।
એક મેઘ પલાળે પૃથવી, વરસાવી સુંદર જળ ॥૨॥
એહ એક પણ કરે એટલું, સહુને સરખો સમાસ ।
આતો અનેક રીતશું, આત્યા ઉદ્ધારવા અવિનાશ ॥૩॥
જેમ જવાળા બાળે શુદ્ધાશુદ્ધને, શુદ્ધાશુદ્ધ પલાળે મેઘ ।
શુદ્ધાશુદ્ધ સમઝે નહિ, જ્યારે વાયુ વાય કરી વેગ ॥૪॥
ચોપાઈ - એમ આજ તાર્યા છે અપારે, ગુણગુણ ન જોયા લગારે ।
જેમ મોટો સદાવ્રતી હોયરે, તે તો ભુખ્યાનું મુખ ન જોયરે ॥૫॥
તેમ આજ સદાવ્રત મોટુંરે, બાંધ્યું છે તારવા જીવ કોટ્યુંરે ।
પશુ પંખી પત્રગ નર નારીરે, લિધા આપ સામર્થિયે તારીરે ॥૬॥
દેવ દાનવ ભૂત ભૈરવરે, એહ આદિ ઉદ્ધારિયા સરવરે ।
કીટ પતંગ પરજંત પ્રાણિરે, તાર્યા અગણિત લિયો જાણિરે ॥૭॥
જેજે આસમે જગમાંયે જીવરે, થયા સત્સંગ સંબંધે શિવરે ।
જેમ એક હોય ચિંતામણીરે, ટાળે પીડા તે ત્રિલોક તણીરે ॥૮॥
તેમ બહુ ચિંતામણિ હોયરે, તારે દુઃખી રહે નહિ કોયરે ।
સંત સંન્યાસી સત્સંગી બટુરે, એને સંબંધે પામેછે સુખ મોટુંરે ॥૯॥
ચિંતામણિ ઘણિઘણિ હરિરે, તેની વાત જાતી નથી કરિરે ।
માટે હરિ હરિના જે દાસરે, તેથી પામ્યાં કે બ્રહ્મમો'લે વાસરે ॥૧૦॥
એનું આશ્ચર્ય માનો ન કોયરે, સમર્થથી શુંશું ન હોયરે ।
સમર્થ સરવ પરકારેરે, કરે તેતે જેજે મન ધારેરે ॥૧૧॥
તેની કોણ પ્રાડી કરનારે, ના હોય ધણિનો ધણિ નિરધારે ।
માટે સહુ માનિલેજો સઈરે, આજ એમ ઉદ્ધાર્યા છે કંઈરે ॥૧૨॥
જેમ દરશ સ્પરશ પરસાદિરે, આપિ તાર્યા નર નારી આદિરે ।
તેમ હરિજન ત્યાગી ગૃહીરે, તેથી પણ ઉદ્ધારિયાં કહીરે ॥૧૩॥
વળી આ સમે ધરિયું જે નામરે, તેને જપતાં જાયે અક્ષરધામરે ।
નીલકંઠ નામ ઘનશ્યામરે, સદા સર્વ સુખનું ધામરે ॥૧૪॥

જેહ નામે પામે સુખ સહુરે, એવું નામ અનુપમ કહુંરે ।
સહજાનંદ આનંદ સુખકારીરે, એહ નામ જપેછે નર નારીરે ॥૧૫॥
સ્વામિનારાયણ નારાયણરે, ભજી કે થયા ધામ પરાયણરે ।
લેતાં નારાયણ મુનિ નામરે, પામ્યા કંઈ સુખ વિશ્રામરે ॥૧૬॥
હરિ હરિકૃષ્ણ કૃષ્ણ કે'તાંરે, તાર્યા અપાર એનામ લેતાંરે ।
એવા નામના નામી જે સ્વામીરે, તે છે અક્ષરધામના ધામીરે ॥૧૭॥
સહુના નિચંતા સહુના નાથરે, સહુના સ્વામી સુખની મીરાંથરે ।
એવું નામ જપે જન જેહરે, પામે પૂરણ સુખને તેહરે ॥૧૮॥
હાલે હૂકમ એ નામ તણોરે, આજ અમલ એહનો ઘણોરે ।
શક્કો સર્વે પ્રકારે છે એનોરે, નથી અમલ આજ બીજા કેનોરે ॥૧૯॥
કોઈ માં લિયો બીજાની ઓટરે, જેમાં જાયે જાણો જન ખોટરે ।
ખરાખરી એ વાત ખોટી નથીરે, વારેવારે શું કહિયે જો કથીરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે દ્વાવિંશ: પ્રકાર: ॥૨૨॥

દોહા - પુરુષોત્તમ પધારિયા, બહુ જીવનાં કરવા કાજ ।
સર્વે સામર્થિ સહિત પોતે, આજ આવિયા મહારાજ ॥૧॥
અનેક ઉપાયે કરી હરિ, ખરી આદરી છે વળી ખેપ ।
આ સમે જેનો જન્મ છે, તેને આવિગયું ઘણું ઠેપ ॥૨॥
દાસના દરશન સ્પરશથી, કર્યા છે બહુનાં કલ્યાણ ।
ત્રિલોકના જીવ તારવા, વડુ મંડાણું છે વા'ણ ॥૩॥
પાર ઉતાર્યા પરિશ્રમ વિના, બેસી નામ રુપિયે નાવ ।
જે જને જપ્યા જીભથી, તે તરિગયા ભવદરિયાવ ॥૪॥
ચોપાઈ - એવો નામનો છે પરતાપરે, ધન્ય જે જન જપે આપરે ।
પૂર્ણ પુરુષોત્તમ સુખધામરે, તેણે ધર્યું સહજાનંદ નામરે ॥૫॥
સહજાનંદ સહજાનંદ ગાયરે, તેતો અક્ષરધામમાં જાયરે ।
સહજાનંદ નામ જેને મુખેરે, તેતો બ્રહ્મપુર જાશે સુખેરે ॥૬॥
જેહ મુખે એ નામ ઉચ્ચારરે, તેતો પામી ગયા ભવપારરે ।
સહજાનંદ નામ સમરતાંરે, નથી પરિશ્રમ પાર ઉતરતાંરે ॥૭॥
સહજાનંદ નામ જે વદનેરે, તેતો પહોત્યા બ્રહ્મસદનેરે ।
સહજાનંદ સહજાનંદ ગાતાંરે, નથી કઠણ એને ધામ જાતાંરે ॥૮॥

સહજાનંદ સહજાનંદ કહિયેરે, જાણે એથી પરમ પદ લહિયેરે ।
 જેને અખંડ એ છે રટનરે, તેને ન રહે ભવ અટનરે ॥૯॥
 સ્વામિનારાયણ શબદેરે, પ્રાણિ વાસ કરે છે બેહદેરે ।
 સહજાનંદ નામ સુણ્યું કાનેરે, તેને આવ્યું છે એ ધામ પાનેરે ॥૧૦॥
 સહજાનંદ એ નામ સાંભળીરે, જાણે પાપ પૂરવનાં બળીરે ।
 સુણિ સ્વામિનારાયણ નામરે, સર્વા કઈક જીવનાં કામરે ॥૧૧॥
 કાને એ નામની ભણક પડિરે, તેને અક્ષરપોળ ઉઘડીરે ।
 સ્વામિનારાયણની કીરતિરે, સુણિ રહે નહિ પાપ રતિરે ॥૧૨॥
 સ્વામિનારાયણની જે કથારે, સુણે જાણે નહિ જન્મ વૃથારે ।
 સ્વામિનારાયણ નામ પદરે, સાંભળતાં આવે સુખ સદરે ॥૧૩॥
 છંદ અષ્ટક ને વળી શ્લોકરે, સુણે ભણે પો'યે બ્રહ્મલોકરે ।
 સાખિ શબ્દ સ્વામિનામે જેહરે, સર્વે કલ્યાણકારી છે તેહરે ॥૧૪॥
 શ્વાસ ઉશ્વાસે સમરે સ્વામીરે, તેની વ્યાધિ જાણે સર્વે વામીરે ।
 રહે રસનાએ રવ એનોરે, ધારા અખંડ ઉચ્ચાર તેનોરે ॥૧૫॥
 તેતો પામેછે પરમ પ્રાપતિરે, નથી ફેર તેમાં એક રતિરે ।
 એવો નામ તણો પરતાપરે, કહ્યો સહુથી અધિક અમાપરે ॥૧૬॥
 જાણે અજાણે જપશે જેહરે, પરમધામને પામશે તેહરે ।
 એવું આજ ઉઘાડ્યું છે બારરે, કરવા બહુ જીવને ભવપારરે ॥૧૭॥
 સકાર કે'તાં સર્વે દુઃખ વામેરે, હકાર કે'તાં હરિધામ પામેરે ।
 જકાર કે'તાં જયજય જાણોરે, નકાર કે'તાં નિર્ભય પ્રમાણોરે ॥૧૮॥
 દકાર કે'તાં દદામા દઈનેરે, પામે ધામ સહજાનંદ કહિનેરે ।
 સ્વામિનારાયણ નામ સારરે, જેથી જીવ તર્યા છે અપારરે ॥૧૯॥
 કલિયુગમાં કર્યું છે વા'ણરે, રે'વું નારાયણ પરાયણરે ।
 નથી એથી વાત કાંચ મોટિરે, મર કરે ઉપાય કોઈ કોટિરે ॥૨૦॥
**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ત્રયોવિંશતિતમઃ પ્રકારઃ ॥૨૩॥**
દોહા - એમ આજ અવિનાશીયે, કર્યું સોંઘું કલ્યાણ ।
 જે જડે નહિ મોટા જોગીને, તે વણ શ્રમે કર્યું વાણ ॥૧॥
 દેહ દમ્યા વિના દાસને, આપ્યું ધામ અવિનાશ ।
 તોયે મન માન્યું નહિ, થયું નહિ હૈયું હુલ્લાસ ॥૨॥

પછી ઉત્સવ આદર્યા, વરસોવરસ વડતાલ ।
 દેઈ દરશન દાસને, કરવા કોટિક નિહાલ ॥૩॥
 રામનવમી પ્રબોધની, ઉત્સવના દિન એહ ।
 અણ તેડયે સહુ આવજો, કહ્યું શ્રી મુખે કરી સનેહ ॥૪॥
ચોપાઈ - અમે પણ આવશું જરૂરે, થાશે દરશ ને દુઃખ દૂરે ।
 સંત સહિત નિરખશો નેણેરે, અતિ સુખી થાશો સૌ તેણેરે ॥૫॥
 એમ કહ્યું આપે અવિનાશરે, સુણિ રાજી થયા સહુ દાસરે ।
 પછી ઉત્સવ ઉપર એહરે, થયા સાબદા સૌ મળી તેહરે ॥૬॥
 પૂર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર દક્ષિણરે, ચાલ્યા ઉત્સવપર તતક્ષણરે ।
 સુણ્યો સમૈયો શ્રવણે જેણેરે, કરી તરત તૈયારી તેણેરે ॥૭॥
 આવ્યા વાયદે વરતાલ ગામરે, ત્યાગી ગૃહી પુરુષ ને વામરે ।
 પછી વા'લમ પણ વરતાલરે, આવ્યા કરવા સહુને નિહાલરે ॥૮॥
 આવ્યા હતા જે જન અપારરે, દરશન કરવાને નર નારરે ।
 તે સહુને દરશન દિધારે, જને નેણે નિરખી સુખ લિધારે ॥૯॥
 બેઠા મોટે મેડે મહારાજરે, સૌને દરસન દેવાને કાજરે ।
 ઉભા થઈને આપે દયાળરે, લિયે સહુ જનની સંભાળરે ॥૧૦॥
 પે'રી સુંદર વસ્ત્ર સોનેરીરે, જોયા જેવી શોભા જામા કેરીરે ।
 પે'રી પાયે જામો જરીનોરે, નૌતમ નાડિનો રંગ નવીનોરે ॥૧૧॥
 કસિ કમર સોનેરી સાલેરે, બાંધ્યો સોનેરી રેંટો વાલેરે ।
 ધર્યા છોગાં તેમાં કુલનાંરે, લટકે તોરા મોંઘા મૂલનારે ॥૧૨॥
 કંઠે કનક કુસુમના હારરે, ઓપે પરવાળાં તે અપારરે ।
 બાજુ કાજુ કુંડળ કાનેરે, શોભે સારાં ઘરેણાં સોનાનેરે ॥૧૩॥
 વેઠ વીંટિ કર કડાં શોભેરે, જોઈ જન તણાં મન લોભેરે ।
 હેયે હાર ને હીરા સાંકળીરે, મોતી માળા શોભે વળી વળીરે ॥૧૪॥
 એવાં વસ્ત્ર ઘરેણાંને પેહરિરે, જુવે સહુ જનને વા'લો હરિરે ।
 જન જોઈ એવી મૂરતિરે, હૈયે હેત વાધેછે જો અતિરે ॥૧૫॥
 નિર્ભિ હર્ભિ અંતર ઉતારેરે, જેવા જોયા તેવા ઉર ધારેરે ।
 જેણે જેણે જોયા જગદીશરે, નિર્ભિ જેણે નમાવિયાં શીખરે ॥૧૬॥
 તેતો અક્ષરના અધિકારીરે, થયાં બહુ સહુ નર નારીરે ।
 એવી મૂર્તિ ઉર જેને રહિરે, તેને સર્વે કમાણિ જો થઈરે ॥૧૭॥

ભાગે આવ્યો તેને બ્રહ્મમો'લરે, જિયાં અતિ સુખ છે અતોલરે ।
એહ સુખને આપવા કાજરે, આપે આવિયા છે જો મહારાજરે ॥૧૮॥
માટે કરેછે મોટા જો મેળારે, બહુ જન કરવાને ભેળારે ।
માટે જેણે જોયા એ સમૈયારે, તેતો બ્રહ્મમો'લવાસી થયારે ॥૧૯॥
ઘણી રીતે હેતે ઘનશ્યામરે, લઈ જાવા છે પોતાને ધામરે ।
જીવ અર્થે આવ્યા છે આપેરે, તાર્યા જીવ આપ પ્રતાપેરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ચતુર્વિંશઃ પ્રકારઃ ॥૨૪॥**

દોહા - વળતું વાલમે વિચારીયું, ઉત્સવ કરવા અનેક ।
સહુ જન મળે સાંમટા, સમઝાય સહુને વિવેક ॥૧॥
વરસો વરસ વેગે કરી, આવે દરશને દોય વાર ।
એવી કરું હવે આગન્યા, મારા જનને નિરધાર ॥૨॥
અખંડ રહેશે ઉત્સવ એહ, નથી એક બે વરસની વાત ।
માટે ઉપાય બીજો કડું, જેથી થાશે સહુ રળીયાત ॥૩॥
મંદિર કરાવું મોટાં અતિ, મૂર્તિયો બેસાડું માંચ ।
સુગમ સહુ નરનારને, પૂજે સ્પરશે લાગે પાય ॥૪॥

ચોપાઈ - જિયાંલગિ દર્શન અમે દેયેરે, વળી સમૈયે અમે આવિયેરે ।
પણ અવાય નહિ સમૈયેરે, દરશન વિના દાઝે જન હેયેરે ॥૫॥
માટે મૂર્તિયો અતિ સારીરે, કરી મંદિર દિયો બેસારીરે ।
તેને પૂજે પ્રેમ વધારીરે, ત્યાગી ગૃહી વળી નરનારીરે ॥૬॥
એમ વાલમે કર્યો વિચારરે, માંડયાં મંદિર કરવા તે વારરે ।
અમદાવાદમાં કરાવિ મંદિરરે, તિયાં બેસારિયા બેઉ વીરરે ॥૭॥
નર નારાયણ સુખરાશીરે, પધરાવી કરાવી ચોરાશીરે ।
જેજે દર્શન કરશે એનાંરે, મોટાં ભાગ્ય માનવાં જો તેનાંરે ॥૮॥

(દોહા - મંગલમૂર્તિ મહાપ્રભુ , શ્રીસહજાનંદ શ્યામ ।
સુખસાગર સંતાપ હરન, રટુ નિરંતર નામ ॥૧॥
ગોવિંદને ગમતું સદા, ગામ વ્રતાલ વિશેષ ।
જળ છાયા ફળ ફુલ કરી, ગુણવંત ગુર્જર દેશ ॥૨॥)
વરતાલ મંદિર આદર્યુરે, તેતો સહુથી સરસ કર્યુરે ।
નવ મંદિર સુંદર સારારે, કર્યાં નૌતમ તે ન્યારાં ન્યારારે ॥૯॥

પૂરવ દિશાનાં મંદિર ત્રણરે, માંચ મૂર્તિઓ મન હરણરે ।
લક્ષ્મીનારાયણ જાણો જોડ્યરે, એતો બેસાર્યા શ્રીરણછોડરે ॥૧૦॥
ઉત્તર મંદિરે ધર્મ ભગતિરે, પાસે પોતાની મૂરતિરે ।
દક્ષિણ દેરામાંહિ રાધાકૃષ્ણરે, જોઈ જન મન થાય પ્રશ્નરે ॥૧૧॥
વળી પોતાની મૂર્તિ બેસારીરે, તેતો સહુથી છે બહુ સારીરે ।
એહ મૂર્તિ મંગળ રૂપરે, સહુ જનને સુખ સ્વરૂપરે ॥૧૨॥
વસ્યા આવી વરતાલ ગામરે, ધર્મનંદને કર્યું નિજ ધામરે ।
તિયાં વર્ષોવરષ આવે જનરે, આવે ઉત્સવે કરે દરશનરે ॥૧૩॥
ઉત્સવ વિના પણ આડે દિનેરે, આવે અનેક જન દરશનેરે ।
જેજે દરશન કરે કોય દાસરે, તેતો પામે બ્રહ્મમો'લે વાસરે ॥૧૪॥
એવું ધાર્યું છે ધર્મનંદનેરે, તેની કોણ કરે કહો મનેરે ।
જેનો હુકમ પાછો ન ફરેરે, તેતો જેમ ધારે તેમ કરેરે ॥૧૫॥
આજ મહારાજે ધાર્યું છે એમરે, કેનું ફેરવ્યું ફરશે કેમરે ।
માટે એ વાટે કલ્યાણ જાણોરે, કહ્યું શ્રીમુખે સત્ય પ્રમાણોરે ॥૧૬॥
નથી વાત આ વડાઈ સાડુંરે, સાચી લખતાં શીદ શંકા ધાડુંરે ।
માટે બહુ રીતે તારવા કાજરે, આજ આવ્યા છે પોતે મહારાજરે ॥૧૭॥
તાર્યા આવીને જીવ અનેકરે, વરતાલે તો વાળ્યો વસેકરે ।
જોયા ઉત્સવ સમૈયા જેણેરે, કરી લિધું છે કારજ તેણેરે ॥૧૮॥
જેણે કરી મંદિરની સેવારે, વળી પૂજયા સંત મુક્ત જેવારે ।
કરી ભક્તિ અતિ ભલે ભાવેરે, તેને તુલ્ય કહો કોણ આવેરે ॥૧૯॥
એનું ફળ છે અક્ષરધામરે, પામી થાશે તે પૂરણકામરે ।
એતો વાત છે સાચી સઘળીરે, શ્રીમુખથી મેં જો સાંભળીરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પંચવિંશઃ પ્રકારઃ ॥૨૫॥**

દોહા - ચલ ઉત્સવ ચડોતરે, વરતાલે વારમવાર ।
ઠીક પોતે ઠરાવિયા, જગ તારવા જીવ અપાર ॥૧॥
રામનોમી એકાદશી, પ્રબોધની જે પાવન ।
આવે અગણિત એ સમે, સહુ જન કરે દરશન ॥૨॥
સંત અનંત સૌ મળે, વળી ભેળા હોય ભગવંત ।
તેનાં દરશન કરતાં, પામે પરમ પદ અનંત ॥૩॥

વળી મનોહર મૂર્તિયો, મંદિરમાં સુંદર સાર ।
 જે નિરખે નયણાં ભરી, તે પામી જાય ભવપાર ॥૪॥

ચોપાઈ - ધન્ય ધન્ય ધામ વરતાલરે, સારો આવ્યો છે સર્વે ત્રતાલરે ।
 જેમ મંદિર સાડું સુંદરરે, તેમ મૂર્તિયો મનહરરે ॥૫॥

નિર્મિ જન મગન થાયરે, હર્ષિ હર્ષિ હરિગુણ ગાયરે ।
 જળ અમળ નાયે ગોમતીરે, જિયાં નાહ્યા પોતે જગપતિરે ॥૬॥

કરે ઓટા દેરીનાં દર્શનરે, લિયે છાપ તે થાય પાવનરે ।
 અતિ અમુલ્ય આંબલા છાયરે, બેઠા હરિ કરી જ્યાં સભાયરે ॥૭॥

સુંદર સાડું શોભેછે તલાવરે, જિયાં જોયા મનોહર માવરે ।
 તિયાં આંબલી એક રૂપાળીરે, બેઠા સંતપતિ પાટ ઢાળીરે ॥૮॥

આંબા ઉભે શોભેછે અતોલેરે, જિયાં હરિ બેઠા હિંડોલેરે ।
 પ્રેમે પે'યાતાં સોનેરી પટરે, વળી માથે ધર્યો'તો મુગટરે ॥૯॥

એવી જુવેછે જે સર્વે જાગ્યરે, તેનાં કહ્યાં ન જાયે ભાગ્યરે ।
 ધન્ય કૂપ અનુપ એ બેહુરે, નાહ્યા નાથ સાથે સંત સહુરે ॥૧૦॥

ધન્ય ભૂમિકા ભાગ્ય અમિતરે, થઈ હરિચરણે અંકિતરે ।
 ધન્ય ધન્ય એ શે'રી બજારરે, જિયાં હરિ ફર્યા બહુવારરે ॥૧૧॥

ધન્ય ઘર ઓસરી આંગણારે, જિયાં પગલાં થયાં પ્રભુ તણારે ।
 ધન્ય રાણ્યવાડી ધર્મશાળારે, જિયાં જમ્યાછે સંત સઘળારે ॥૧૨॥

(લાડુ જલેબી સુતરફેણિરે, સેવદલ શિરો ને રોટલી ઝિણિરે ।
 દુધપાક ને પુરી કંસારરે, હરિયે હાથે ફેર્યા વારં વારરે ॥૧૩॥

સાટા ઘેબર ને માલપુડારે, રસ દહી દુધ મોતિયા રુડારે ।
 ફર્યા પંગતમાં પંચ વારરે, જમ્યા સંત થયો જેજે કારરે ॥૧૪॥

એહ આદિ બીજાં બહુ સ્થાનરે, જિયાં જમ્યા રમ્યા ભગવાનરે ।
 જુવે સર્વે સ્થળ એ સંભારીરે, એક એકથી કલ્યાણકારીરે ॥૧૫॥

ભારે ભાગ્ય છે એ ભૂમિતણારે, રમ્યા રાજ રાખી નહિ મણારે ।
 જેજે જન જાયગા એ જોશેરે, તેતો અતિ મોટી ખોટ ખોશેરે ॥૧૬॥

લેશે અલભ્ય લાભ અપારરે, તેતો નિશ્ચે જાણો નિર્ધારરે ।
 બ્રહ્મમો'લ જાવાને નિસરણીરે, એવી ઘનશ્યામે કરી ઘણીરે ॥૧૭॥

બહુપેરે ઉઘાડ્યાં છે બારરે, અક્ષરધામે જાવા આવારરે ।
 બહુ રીત કરી બહુનામીરે, આપ્યાં સુખ રાખી નથી ખામીરે ॥૧૮॥

જે અર્થે અક્ષરથી આવ્યારે, સંગે મુગત સરવે લાવ્યારે ।
 તતપર છે તેહ કરવારે, કર્યું એ ધામ બહુ જન તરવારે ॥૧૭॥

કૈક કરશે દર્શન આવીરે, કૈક પૂજશે પૂજા લાવીરે ।
 કૈક જોડશે આવીને હાથરે, તેતો થઈ ચુક્યા છે સનાથરે ॥૧૮॥

બેઠા માથેથી મટાડી બીકરે, ઠરી બેસશે ધામમાં ઠીકરે ।
 અવશ્ય કરવાનું હતું તે થયુંરે, પામ્યા ધામ કામ સરી ગયુંરે ॥૧૯॥

તેતો પુરુષોત્તમ પ્રતાપેરે, બહુ ઉદ્ધારિયા જન આપેરે ।
 હરિ ધારે તે શું શું ન થાયરે, તેનું આશ્ચર્ય ન માનો કાંયરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ષડવિંશઃ પ્રકારઃ ॥૨૬॥**

દોહા - વરણવી વાત વરતાલની, કોટિ ઘણિમાંથી કિંચિત ।
 ગાઉં રીતિ ગઢડાતણી, જિયાં ઉદ્ધારિયા અગણિત ॥૧॥

ઘણું ઘણું ઘનશ્યામ જિયાં, રહી કર્યા માંગલિક કાજ ।
 અનંત જીવ ઉદ્ધારિયા, મહા નિજબળે મહારાજ ॥૨॥

પાપી સુરાપી પલલભક્ષી, લખી ન જાયે અવળાઈ લેશ ।
 એવા જન ઉદ્ધારિયા, આપી આપે ઉપદેશ ॥૩॥

વળી ઉત્સવ સમૈયા અતિ કર્યા, તેમાં આવિયા જેજે જન ।
 તે જનને પણ તારિયા, દઈ પોતે દરશન ॥૪॥

ચોપાઈ - કર્યા ઉત્સવ અતિ અપારરે, જગજીવન જગ આધારરે ।
 અષ્ટમી અગ્રકોટ ઉત્સવરે, કર્યા ભવજળ તારવા ભવરે ॥૫॥

વસંતપંચમી ને ફુલદોલરે, તેદિ રંગ ઉડાડ્યો અતોલરે ।
 રામનૌમી એકાદશી આદિરે, તેદિ લીળા કરી રાયજાદિરે ॥૬॥

અષ્ટમી ઉત્સવે આવ્યા દાસરે, રાખ્યા ચોમાસાના ચાર માસરે ।
 નિત્ય ના'વા જાતા સંત સાથરે, જન જોઈને થાતા સનાથરે ॥૭॥

ના'તા નૌતમ કરતા લીળારે, ભળી વળી પોતે સંત ભેળારે ।
 ગાતા વાતા આવતા ઉતારેરે, જન જમાડતા તેહ વારેરે ॥૮॥

જમી આપે જમાડતા જનરે, ભાત્ય ભાત્યનાં અગ્ર વ્યંજનરે ।
 દેતા દહી દુધ તે કુદોવટેરે, સારા શોભતા સોનેરી પટેરે ॥૯॥

બહુવાર પંગત્યમાં ફરતારે, એમ અષ્ટમી ઉત્સવ કરતારે ।
 અગ્રકોટ ઉપર આવે દાસરે, તેને ઉઠી મળે અવિનાશરે ॥૧૦॥

હાર ઉતારી હૈયેથી દિયેરે, જન નમાવી મસ્તક લિયેરે ।
 પછી પુછે સુખ સમાચારે, એમ આપે સુખ અપારે ॥૧૧॥
 પછી અનેક ભાત્યનાં અત્રરે, કરી રાખ્યાં જે ભરી ભાજનરે ।
 તેતો પંકિત કરી પિરસ્યારે, જમી જન મનમાં હુલસ્યારે ॥૧૨॥
 નિજ હાથે જમાડેછે નાથરે, મુકી જન માથે હરિ હાથરે ।
 એમ આપેછે સુખ અલેખેરે, તેતો નર અમર સૌ દેખેરે ॥૧૩॥
 એહ ઉત્સવમાં હતા જનરે, તેનાં ભાગ્ય માનો ધન્યધન્યરે ।
 પણ એમાં તો ન હોય ભેળારે, કેડે સાંભળી જેણે એ લીળારે ॥૧૪॥
 તેતો બ્રહ્મમો'લે ભલિ ભાત્યરે, જાશે બીજાને લઈ સંગાત્યરે ।
 તેમાં સંશે કરશોમાં કાંઈરે, હરિએ ઈચ્છા કરી ઉરમાંઈરે ॥૧૫॥
 વળી વસંત પંચમીએ વાલેરે, બહુ સખા રંગ્યા'તા ગુલાલેરે ।
 પોતે ભરી ગુલાલની ઝોળીરે, નાંખી રંગ્યા હતા સંત ટોળીરે ॥૧૬॥
 એહ સમો સંભારે જે જનરે, વળી સાંભળી કરે ચિંતવનરે ।
 તેને અક્ષરધામનું બારરે, જાણો ઉઘડિયું છે આ વારરે ॥૧૭॥
 શીદ શંકા રાખે જન મનરે, મળ્યે સહજાનંદ ભગવનરે ।
 આજ બહુ જીવ તારવા સાડરે, કર્યા અલબેલે ઉપાય હજારે ॥૧૮॥
 જીવ જોરેશું જાવા છે લઈરે, સુખી કરવા છે સુખ દઈરે ।
 હશે જીવને જાવાનું બીજેરે, પણ જાવું પડશે રીઝે બીજેરે ॥૧૯॥
 એમાં નહિ પડે કેણે ફેરરે, શીદ કહેવરાવો વેરવેરરે ।
 હરિ પ્રતાપે બ્રહ્મમો'લમાંરે, જાવા આવી ગયા છે તોલમાંરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે સપ્તવિંશઃ પ્રકારઃ ॥૨૦॥

દોહા - ગણિયે વળી ગઢપુરથી, જીવ ઉદ્ધારિયા અપાર ।
 તે લેખે ન આવે લેખતાં, વળી થાય નહિ નિરધાર ॥૧॥
 નિત્ય પ્રત્યે નવા નવા, ઉત્સવ થાયે અહોનિશ ।
 જોઈ જન મગન મને, વળી ન્યૂન ન માને લેશ ॥૨॥
 અનેક ભાત્યને ભોજને, જન જમાડે જીવનપ્રાણ ।
 પછી જમાડે જગપતિ, જમે સંત સહુ સુજાણ ॥૩॥
 સંતમંડળ વળી શ્રીહરિ, ભરી નયણે નિરખે જન ।
 તેને તરત તૈયાર છે, હરિધામમાંહી સદન ॥૪॥

ચોપાઈ - એમ અનેક રીત્યે મહારાજરે, કર્યા બહુ બહુ જીવનાં કાજરે ।
 વળી કરવા બહુનાં કલ્યાણરે, શુંશું કરિયું શ્યામ સુજાણરે ॥૫॥
 કર્યા હુતાશનિનો સમૈયોરે, તેતો કોઈથી ન જાય કે'યોરે ।
 મળ્યા સંત હરિભક્ત સહુરે, આવ્યા બીજા પણ જન બહુરે ॥૬॥
 પોતે પે'રી અંબર અમૂલરે, શોભે પાઘના પેયમાં ફુલરે ।
 હૈયે હાર અપાર ગુલાબીરે, શોભે અતિ સુંદર અજાબીરે ॥૭॥
 એવી મૂરતિ મન ભાવનરે, રમે જનને સાથે જીવનરે ।
 હાથે લઈ પોતે પીચકારીરે, નાખે રંગ સોરંગનાં વારિરે ॥૮॥
 વળી ઉપર નાખે ગુલાલરે, તેણે સખા થાય રંગ લાલરે ।
 નાખે સખા તે રંગ સોરંગરે, તેણે રંગાય વાલાનું અંગરે ॥૯॥
 લાલ ગુલાલની ભરી ઝોળીરે, નાખે જનપર રમે હોળીરે ।
 એવા દીઠા જેણે દ્રગ ભરીરે, તેતો ગયા ભવજળ તરીરે ॥૧૦॥
 એવી લીળા કરેછે મહારાજરે, તેતો સહુ જનના સુખ કાજરે ।
 કે'શે સુણશે જે સંભારશેરે, તેણે સંસારસિંધુ તરશેરે ॥૧૧॥
 એમ સહુ જનને સુખ થવારે, ચાલ્યા રંગે રમી નાથ નાવારે ।
 નાહ્યા નાથ સાથે સખા સહુરે, એહ સમાની શી વાત કહુરે ॥૧૨॥
 શોભે સખા મધ્યે ઘનશ્યામરે, જોયા જેણે તેણે કર્યું કામરે ।
 શોભા બહુ પ્રકારની બનીરે, એવી રીતે રમ્યા હુતાશનીરે ॥૧૩॥
 પછી આવી રામનૌમી રૂડીરે, સંભારતાં સહુને સુખમુડીરે ।
 મળ્યા જન હજારો હજારરે, સતસંગી કુસંગી અપારરે ॥૧૪॥
 તેતો સહુને દરશન થયાંરે, દર્શન વિના તો કોય ન રહ્યારે ।
 જોયા જેણે જેણે નયણે નાથરે, તેતો સર્વે થયા છે સનાથરે ॥૧૫॥
 તેતો ભવમાંહી નહિ ભમેરે, એમ શ્યામે ધાર્યું છે આ સમેરે ।
 જન જક્તના તારવા કાજરે, એવું વૃપણ લીધું છે મહારાજરે ॥૧૬॥
 માટે દરશ સ્પરશ દઈનેરે, બ્રહ્મમો'લે જાવા છે લઈનેરે ।
 વળી એકાદશી કપિલા છઠેરે, દીધાં દર્શન પોતે રૂડી પેઠેરે ॥૧૭॥
 લાખો લેખે લોકે લીધો લાવરે, નિર્ભિ નયણે મનોહર માવરે ।
 એહ દર્શનને પરતાપેરે, જાય અક્ષરધામમાં આપેરે ॥૧૮॥
 એમ સોંધું કીધું છે સહુનેરે, આજ તારવા જન બહુનેરે ।
 નથી જોતા નરસા ને સારારે, અક્ષરમાં જાયછે એક ધારારે ॥૧૯॥

કર્યો ચાલતો મોક્ષ મારગરે, ભૂમિ થકી બ્રહ્મમો'લ લગરે ।
આવે અંતકાળે નાથ આપેરે, તેડી જાય છે નિજ પ્રતાપેરે ॥૨૦॥
**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે અષ્ટાવિંશઃ પ્રકારઃ ॥૨૮॥**

દોહા - એમ ઉત્સવ કરી હરિ, ફરિ ફરિ દિયે દરશન ।
અનેકને સુખ આપવા, અતિ પોતે છે પરશન ॥૧॥
મહા મનોહર મૂરતિ, અતિ સુખદ સહજાનંદ ।
સહુ જનને સામટું, જાણે આપું મારો આનંદ ॥૨॥
લે'રી આવ્યા બહુ લે'રમાં, અતિ મે'ર કરી મે'રવાન ।
દુઃખીયા જીવ સુખીયા કર્યા, વળી પાપી કર્યા પુણ્યવાન ॥૩॥
ભાગ્ય મોટાં એ ભૂમિનાં, જિયાં હયાં ફર્યા હરિ આપ ।
પાવન થઈ એ પૃથ્વી, હરિ ચરણને પ્રતાપ ॥૪॥

ચોપાઈ - ધન્ય ધન્ય ઉત્તમ દરબારરે, જિયાં પોતે રહ્યા કરી પ્યારરે ।
રમ્યા ભમ્યા જમ્યા જિયાં નાથરે, જમ્યો મહા મુક્તનો જ્યાં સાથરે ॥૫॥
ધન્ય ઓરડા ધન્ય ઓસરીરે, જિયાં હરિ બેઠા સભા કરીરે ।
દિયે દરશન પોતે પરબ્રહ્મરે, જેને નેતિ નેતિ કે' નિગમરે ॥૬॥
એહ ભૂમિકાનાં મોટાં ભાગ્યરે, નથી જાણજો એ કહ્યા લાગ્યરે ।
ફળી ચોક વળી શું વખાણુંરે, શ્વેત વૈકુંઠ સમ જાણુંરે ॥૭॥
ચરણ રજે ભર્યા ભરપૂરરે, સ્પરશે રજ કરે દુઃખ દૂરરે ।
તિયાં પાપી તજે કોઈ પ્રાણરે, તે પણ પામે પદ નિર્વાણરે ॥૮॥
સોય અગ્ર સમાન અવનીરે, નથી વણ સ્પરશ્યે પાવનીરે ।
ધન્ય શેરી બજાર ને હાટરે, ધન્ય ઉત્તમ ગંગાનો ઘાટરે ॥૯॥
ધન્ય ગઢપુરનાં ઘર ફળીરે, ચરણ અંકિત ભૂમિ છે સઘળીરે ।
ધન્ય વાડી વૃક્ષની છાંયરે, હરિ સ્પર્શ વિના નથી કાંયરે ॥૧૦॥
ધન્ય ધન્ય નારાયણ હૃદરે, સહુ પ્રાણધારી સુખપ્રદરે ।
ધન્ય સીમ ક્ષેત્ર વાવ્ય બળારે, કર્યા હરિએ પવિત્ર સઘળારે ॥૧૧॥
ધન્ય ઘેલા નદીના ઘાટરે, કર્યા પંચ પવિત્ર ના'વા માટરે ।
તિયાં જે જે જન આવી નાથેરે, તેતો અંતર બાહ્ય શુદ્ધ થાથેરે ॥૧૨॥
ના'શે નિરમળ જળ જેહરે, પરમ ધામને પામશે તેહરે ।
જિયાં ના'યા છે જગ જીવનરે, એથી નથી નીર કોય પાવનરે ॥૧૩॥

પુરુષોત્તમ સ્પરશની જે વસ્તુરે, ન મળે જ્યાંલગિ ઉદે ને અસ્તુરે ।
બહુ દેશ બહુ ગામ ઘરરે, કર્યા સ્પરશિ પવિત્ર સુંદરરે ॥૧૪॥
જિયાં જિયાં વિચર્યા વાલમરે, કર્યા ઘર તે વૈકુંઠ સમરે ।
સ્પરશિ જાગ્યે ત્યાગે કોય તનરે, જાય બ્રહ્મમો'લ તેહ જનરે ॥૧૫॥
એમ ધારી આવ્યા છે અવિનાશિરે, કરવા બહુને ધામના વાસીરે ।
નિજબળને પ્રતાપે કરીરે, બહુ જીવને તારે છે હરિરે ॥૧૬॥
તેહ સારું વિચરે વસુધાયરે, બીજો અર્થ નથી એને કાંયરે ।
અર્થ એહ ઉદ્ધારવા પ્રાણીરે, આવ્યા શ્યામ એ કામે લિયો જાણીરે ॥૧૭॥
માટે જિયાં જિયાં હરિ રહ્યારે, જેજે સ્થાનકે પોતે હરિ ગ્યારે ।
તેતો સ્થાનક કલ્યાણકારીરે, જેજે જોયા તે રાખવા સંભારીરે ॥૧૮॥
એછે રુદોયલા દનની દોલત્યરે, સહુ માની લેજો વાત સત્યરે ।
હરિને આગ્રહ છે આજ અતિરે, કરાવવા પોતાની પ્રાપતિરે ॥૧૯॥
એજ અર્થ કરવો છે સિદ્ધરે, જીવ તારવા છે બહુ વિદ્ધરે ।
એહ સારું આવ્યા છે આ વારરે, તેતો નિશ્ચે જાણો નિરધારરે ॥૨૦॥
**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકોનવિંશઃ પ્રકારઃ ॥૨૯॥**

દોહા - વળતું વાલમે વિચારિયું, આંહિ મંદિર કરીએ એક ।
માંહિ બેસારિયે મૂરતિ, અતિ સારી સહુથી વિશેક ॥૧॥
ગઢડે મહારાજ ઘણું રહ્યા, એમ જાણે છે સહુ જન ।
માટે મંદિર કરાવિએ, મર આવી કરે દરશન ॥૨॥
મૂરતિ દ્વારે મનુષ્યનું, થાશે કોટિનું કલ્યાણ ।
એહ ઉત્તમ ઉપાય છે, એમ બોલિયા શ્યામ સુજાણ ॥૩॥
સુણી સંત રાજી થયા, રાજી થયા સહુ હરિજન ।
પછી મોટું મંદિર કરાવવા, અતિ ઉતાવળું ભગવન ॥૪॥
ચોપાઈ - કર્યું ખાત મુહૂર્ત હરિ હાથેરે, તિયાં હું પણ હતો સંગાથેરે ।
નાખી નાથે પાયો નકિ કર્યુરે, એમ આપે મંદિર આદર્યુરે ॥૫॥
હાં હાં કરતાં થયું તૈયારરે, વળી ઘણી લાગી નહિ વારરે ।
કર્યું મોટું મંદિર બે માળરે, કરાવિયું હેતેશું દયાળરે ॥૬॥
થયું મંદિર પુરુ જે વારરે, માંહિ મૂરતિ પધરાવી તે વારરે ।
ગુણ સાગર જે ગોપીનાથરે, તેતો પધરાવ્યા પોતાને હાથરે ॥૭॥

રાધા સહિત શોભે અતિ સારારે, જે જુવે તેને લાગે પ્યારારે ।
 એતો વાસુદેવ ભગવાનરે, જે જુવે તે થાય ગુલતાનરે ॥૮॥
 એ જે ગોપીનાથની મૂરતિરે, એતો સુંદર શોભે છે અતિરે ।
 એવી મૂરતિ એમ પધરાવીરે, સુંદર મંદિર સાડું બનાવીરે ॥૯॥
 બાંધ્યું ધામ શ્યામે સહુ કાજરે, મે'ર કરીને પોતે મહારાજરે ।
 રૂકંક દેશનું કરવા કલ્યાણરે, કર્યું કામ એ શ્યામ સુજાણરે ॥૧૦॥
 જેજે જન કરે દરશનરે, મૂરતિ જોઈ થાયે મગનરે ।
 કરે દંડવત પરણામરે, તેતો પો'ત્યા છે પરમ ધામરે ॥૧૧॥
 વળી મન કર્મ ને વચનેરે, નિરખ્યા ગોપીનાથ જે જનેરે ।
 તેતો પામશે અક્ષરધામરે, થાશે જન તે પૂરણકામરે ॥૧૨॥
 એમ દયા કરીને દયાળેરે, કર્યાં કલ્યાણ બહુનાં આ કાળેરે ।
 કોઈ ભાવ અભાવે આજ ભજેરે, આવે હરિ તેડવા તન તજેરે ॥૧૩॥
 ભાવે કરી કરે જે ભગતિરે, તેતો પામે પરમ પ્રાપતિરે ।
 અત્ર ધન વાહન વસનેરે, વાસણ ભૂષણાદિ પૂજ્યા જનેરે ॥૧૪॥
 ફળ ફુલ આદિક જેહરે, હેતે કરી આપે જન તેહરે ।
 કુસુમ હાર તોરા ને ગજારે, બાજુ કાજુ કુંડળ ગુછ ખરારે ॥૧૫॥
 આપી નાથને જોડીયા હાથરે, તેતો થઈ ચુક્યા છે સનાથરે ।
 થાય સેવા તે સર્વે જો રીતેરે, કર્યું જન હેતે પોતે પ્રીતેરે ॥૧૬॥
 કર્યું કામ એ મોટું મહારાજરે, સહુ જીવના કલ્યાણ કાજરે ।
 એમ બહુ બહુ કર્યાં ઉપાયરે, જીવ લઈ જાવા ધામમાંયરે ॥૧૭॥
 તેનો આગ્રહ છે આહુ જામરે, નથી પામતા પળ વિશરામરે ।
 જાણે બાંધી ધામ ઘણાં ઘણારે, કડું બાર અપાર મોક્ષતણારે ॥૧૮॥
 ચાર વર્ણ ને આશ્રમ ચારરે, સહુ પામે ભવજળ પારરે ।
 મારો આવવાનો અર્થ શિયોરે, જ્યારે જીવને સંકટ રિયોરે ॥૧૯॥
 ગઢપુર મંદિરથી અપારરે, કૈક જીવનો કર્યો ઉદ્ધારરે ।
 ખાયે પીયે રહે ખુશી રમેરે, આવે નાથ તેડવા અંત સમેરે ॥૨૦॥

દતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ત્રિંશતમઃ પ્રકારઃ ॥૩૦॥

દોહા - ગણ્યો ન જાયે ગઢપુરનો, માનો મા'ત્મ્ય ને મહિમાય ।

જ્યાં સંત હરિજન સહુ મળી, વળી નિરખે નાથ સદાય ॥૧॥

સતસંગી બાઈ ભાઈને, થયાં દર્શન ગઢડે ગામ ।
 દર્શન વિના કોય દેશનાં, નથી રહ્યાં પુરુષ ને વામ ॥૨॥
 અઢળક ઢળ્યા મળ્યા જિયાં, વળી આપ્યાં છાતીમાં ચર્ણ ।
 તે ચરણ ચિત્તે ચિંતવતાં, જાણો જાય જન્મ ને મર્ણ ॥૩॥
 બહુપેર પરસાદિયો, વળિ ઈયાં મળી છે જરૂર ।
 તેનું ઘસાતું બોલવું, એથી બીજો કોણ અસુર ॥૪॥
ચોપાઈ - એતો ભોગવશે એનું પાપરે, તેનો આપણે શો સંતાપરે ।
 વળી જેજે કર્યું જગતાતરે, કહું સાંભળજો તેની વાતરે ॥૫॥
 સોરઠ દેશવાસી જન કાજરે, કરાવિયું મંદિર મહારાજરે ।
 જોઈ જીરણગઢ માંઈ જાગ્યરે, દિઠી દેવળ કરવા લાગ્યરે ॥૬॥
 જાણ્યું આ જાગ્યે મંદિર થાયરે, તેનો મોટો વધે મહિમાયરે ।
 મોટું શેહર તીરથ વળી મોટુંરે, જિયાં આવે મનુષ્ય કોટાનકોટુંરે ॥૭॥
 તેહ સહુને થાય દરશનરે, તેણે કરી તરે બહુ જનરે ।
 વળી દેશમાં સારા સતસંગીરે, જેની પ્રીત પ્રભુમાં અભંગીરે ॥૮॥
 સ્વામી રામાનંદજીના શિષ્યરે, હેતે હરિ ભજેછે હમેશરે ।
 સહુ સિદ્ધ સમાધિ સંપન્નરે, અતિ અનઘ જાણો એ જનરે ॥૯॥
 વળી આવી અમે એહ દેશરે, રહી ગયા વરણિને વેષરે ।
 જોઈ પવિત્ર દેશ પાવનરે, ઘણું ઘણું માની ગયું મનરે ॥૧૦॥
 પછી લોભી રહ્યા લોજ ગામરે, કરવા અનેક જીવનાં કામરે ।
 કરતા બહુ બહુ અમે વાતરે, સુણી સહુ થાતા રળિયાતરે ॥૧૧॥
 વળી દેખાડતા પરતાપરે, થાય સમાધિ ટળે સંતાપરે ।
 સમાધિયે સુખી નર નારરે, ના'વે સમાધિથી કોઈ બા'રરે ॥૧૨॥
 કોઈ સુરપુર અવલોકેરે, કોઈ રહી જાય સત્યલોકેરે ।
 દેખે કેલાશ ને બદ્રિવનરે, કોઈ દેખેછે મુક્ત નિરતરે ॥૧૩॥
 દેખે સ્વર્ગ મૃત્યુ ને પાતાળરે, એવું દેખાડતા તતકાળરે ।
 કોઈ દેખેછે ગોલોકધામરે, જોઈ માનેછે પૂરણકામરે ॥૧૪॥
 કોઈ અક્ષરધામ અવલોકેરે, જોઈ મીટ થકી તે ન મુકેરે ।
 દેખે પર ને પોતાનું મનરે, દેખે ઘાટ પરસ્પર જનરે ॥૧૫॥
 એવો પ્રગટ કર્યોતો પ્રતાપરે, સૌ જન કરવા નિષ્પાપરે ।
 રહ્યા એ દેશમાં અમે ઘણુંરે, સહુને દર્શન થયું અમ તણુંરે ॥૧૬॥

તેહ દેશમાંહી હવે દાસરે, અમ વિના થયા છે ઉદાસરે ।
માટે મંદિર થાય એક સાડરે, એમાં બહુ છે ગમતું અમાડરે ॥૧૭॥
માટે જીરણગઢમાં જઈરે, કરાવું મંદિર સુંદર સઈરે ।
પછી મંદિર કરવા કાજરે, મોકલ્યા છે મોટા મુનિરાજરે ॥૧૮॥
કર્યો આદર થાવા દેવળરે, અતિ સરસ અનુપ અકળરે ।
થયું થોડાક દિનમાં તૈયારરે, ત્યાંતો પધાર્યા પ્રાણ આધારરે ॥૧૯॥
સંતો મૂર્તિયો સારી સારીરે, મારે હાથે હું દિયું બેસારીરે ।
એહ મૂર્તિનો મહિમાયરે, કે'તાં કેડયે કેણે ન કે'વાયરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકત્રિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૧॥

દોહા - પછી મંદિરમાંહી મૂર્તિયો, પધરાવી કરી બહુ પ્રીત ।
સુખકારી તે મૂર્તિ, અતિ સારી સુંદર શોભિત ॥૧॥
મધ્યના મંદિરમાં મનોહર, જોયા જેવી જે જોડ ।
પ્રેમે કરી પધરાવિયા, ત્રિકમરાય રણછોડ ॥૨॥
પૂર્વ દે'રે પધરાવિયા, રાધારમણ કૃષ્ણ કૃપાળ ।
આવી બેઠા ગડડાસન, અતિ દયા કરીને દયાળ ॥૩॥
પશ્ચિમ દે'રે પધરાવિયાં, શિવ પારવતી સુખરુપ ।
ગણપતિ વૃષભ વળી, મળી શોભે છે અતિ અનૂપ ॥૪॥

ચોપાઈ - સુંદર મૂર્તિયો સરખી સારીરે, તેતો મંદિરમાંય બેસારીરે ।
જોયા જેવી મૂર્તિ જુનેગઢરે, જેજે જુવે તેને લાગે રઢરે ॥૫॥
એવી પોતે મૂર્તિ પધરાવીરે, ગઢડેથી જુનેગઢ આવીરે ।
કરવા અનેક જીવનું કલ્યાણરે, કર્યું કામ શ્યામ સુજાણરે ॥૬॥
કર્યો ઉત્સવ અતિ ત્યાં ભારીરે, આવ્યાં દર્શને સૌ નર નારીરે ।
તેને ભોજન કરાવ્યાં ભાવતાંરે, પછી નાહી નાથ જમ્યા હતારે ॥૭॥
જમી પોતે જમાડિયા જનરે, ભાવે પીરશિયું ભગવનરે ।
ફરિ ફરિ ફેરવે મોદકરે, દિયે દોય માગે કોઈ એકરે ॥૮॥
અતિ હેત છે હરિજન માથેરે, માટે જમાડેછે જન હાથેરે ।
એમ જમાડિ રહ્યા જન જ્યારેરે, મળ્યા સહુ સંતને તે વારેરે ॥૯॥
મળી વળી સંત પાયે પડ્યારે, વળતા નાથ રૈવતાયળ ચડ્યારે ।
એમ હરે ફરે કરે કાંઈરે, સહુ જનને છે સુખદાઈરે ॥૧૦॥

મંદિર કરાવ્યું જે મહારાજેરે, સહુ જીવના કલ્યાણ કાજેરે ।
કોઈ આવી દર્શન કરશેરે, તેતો અપાર સંસાર તરશેરે ॥૧૧॥
એહ મોટો કર્યો ઉપકારરે, બહુ જીવ તારવા આવારરે ।
પશ્ચિમ દેશિ કરવા પુનિતરે, કર્યું મંદિર સાડું શોભિતરે ॥૧૨॥
વળી સંતને આપી આગન્યારે, રે'વું નહિ આંહિ આવ્યા વિનારે ।
વરઘો વરઘ એક માસરે, કરવો આ મંદિરમાંહિ વાસરે ॥૧૩॥
એવી આગન્યા આપી દયાળેરે, તેતો માની લિધિછે મરાળેરે ।
વળી કરી છે હેતની વાતરે, તેણે સહુ થયા રળિયાતરે ॥૧૪॥
કહે આ દેશ છે બહુ સારોરે, સહુ જન મનમાં વિચારોરે ।
ઈયાં રામાનંદ સ્વામી રે'તારે, જીવ બહુને અભયદાન દેતારે ॥૧૫॥
સોરઠ દેશનાં સર્વે ગામરે, તેમાં વસેછે પુરુષ ને વામરે ।
તે સહુને દરશન થયાંરે, કોઈ દરશન વિના ન રહ્યાંરે ॥૧૬॥
વળી અમે પણ જો સોરઠેરે, સરવે ફર્યા ઈએ સારી પેઠેરે ।
સહુ જાણે છે અમને જનરે, વળી થયાંછે સહુને દર્શનરે ॥૧૭॥
જેજે જપેછે અમાડું નામરે, તેતો પામશે પરમ ધામરે ।
વળી આ મૂર્તિ જે બેસારીરે, તે નિરખશે જે નર નારીરે ॥૧૮॥
તેને શીદ રાખી જોઈએ શંકારે, જાશે બ્રહ્મમો'લે દઈ ડંકારે ।
એમ ધારીને આવ્યાઈએ અમેરે, સત્ય માનજ્યો સહુજન તમેરે ॥૧૯॥
આ વારનો જે અવતારરે, એવો ન થાયે વારમ વારરે ।
નથી આવ્યા ને આવશું ક્યાંથીરે, જન જાણજ્યો સૌ મનમાંથીરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે દ્વાત્રિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૨॥

દોહા - એવી વાત વાલમે કરી, ધરી હેયે ઘણું હેત ।
સુણિ મગન મુનિ થયા, વળી સતસંગી સમેત ॥૧॥
આશ્ચર્ય પામ્યા સહુ અંતરે, એવાં સુણી વાલાનાં વેણ ।
જાણું જીવ ઉદ્ધારવા, આવ્યા આપે શ્યામ સુખદેણ ॥૨॥
પ્રાણધારી જે પ્રથવીએ, તે સહુને લેવા સ્વધામ ।
એહ આગ્રહ ઉરમાં, ઘણો ઘણો કરે ધનશ્યામ ॥૩॥
જોઈ મહારાજની મરજી, હાથ જોડી કહે મુનિરાજ ।
જેમ કહો તેમ કરિયે, કે'જો કૃપા કરી હરિ આજ ॥૪॥

ચોપાઈ - તારે નાથ કહે સુણો સંતરે, આજ તારવા જીવ અનંતરે ।
 માટે જેમ જેમ જીવ તરેરે, એમ કરવું છે સહુને સરેરે ॥૫॥
 માટે દેશો દેશમાં દેવળેરે, માંડો સારી મૂર્તિયો સઘળેરે ।
 એહ મૂર્તિનાં દર્શન કરશેરે, તેતો અપાર પ્રાણી ઉદ્ધરશેરે ॥૬॥
 જાણો એહ ઉપાય છે ભારીરે, સહુ જુવો મનમાં વિચારીરે ।
 માટે કચ્છમાં મંદિર કરવુંરે, થાય પ્રાણીને પાર ઉતરવુંરે ॥૭॥
 એવું સુણી સંત સજજ થઈરે, કર્યું ભુજમાં મંદિર જઈરે ।
 માંડી બેસાર્યા નરનારાયણરે, કચ્છ દેશ તારવા કારણરે ॥૮॥
 વળી ધોળકે મંદિર કરાવીરે, તેમાં મૂર્તિ સારી પધરાવીરે ।
 એવો કરિયો એહ ઉપાયરે, જેણે કરી જન સુખી થાયરે ॥૯॥
 (મોરલીમનોહર હરિકૃષ્ણરે, પોતે શ્રીજી થઈ અતિ પ્રશ્નરે ।
 જીવ અનંત ઉદ્ધારવા કાજરે, આવ્યા ત્યાં ઘણીવાર લઈ સમાજરે ॥૧૦॥)
 કરાવિયું એ કાજ સંતરાજેરે, બહુ જીવને તારવા કાજેરે ।
 વળી નાથ કે' કહું છું અમેરે, કરજો થાય તો મંદિર તમેરે ॥૧૦॥
 પછી સંત જોઈ જોઈ જાગ્યારે, દેશો દેશ દેરાં કરવા લાગ્યારે ।
 જેજે દેશમાં દેવળ થયાંરે, તેતે દેશમાં જન જે રહ્યાંરે ॥૧૧॥
 તેતો ઉત્સવ સમૈયા માથેરે, આવે સહુ દરશને સાથેરે ।
 કરી દર્શન પ્રસન્ન થાયરે, મુખે સ્વામિનારાયણ ગાયરે ॥૧૨॥
 લેતાં સ્વામિનારાયણ નામરે, થાય શુદ્ધ સહુ નર વામરે ।
 સ્વામિનારાયણ નામ જેવુંરે, નથી બીજું નામ કોઈ એવુંરે ॥૧૩॥
 માટે જે જપશે એ નામરે, તેતો પામશે અક્ષરધામરે ।
 એવો એ નામનો પરતાપરે, પ્રગટાવ્યો પૃથ્વીપર આપરે ॥૧૪॥
 બહુ પ્રકારે કરવા કલ્યાણરે, નાથે ધારિયું છે નિરવાણરે ।
 માટે જેજે ક્રિયાઓ કરેછેરે, તેમાં અનંત જીવ તરેછેરે ॥૧૫॥
 એમ જીવ જગતના સહુરે, કર્યા તારવા ઉપાય બહુરે ।
 એહ ઉપાયમાં જે આવી ગયારે, તે સહુ ભવપાર થયારે ॥૧૬॥
 એહ અર્થે આપે આવિયારે, કરી બહુ જીવપર દયારે ।
 આજ જક્તના જીવ છે જેહરે, તર્યા પ્રભુ પ્રતાપથી તેહરે ॥૧૭॥
 અતિ સામર્થી વાવરી છે આજરે, આવી પુરુષોત્તમ મહારાજરે ।
 સહુ પાર સહુને સરેરે, આજ એવી સામર્થી વાવરેરે ॥૧૮॥

જેજે જાણશે તેતે વખાણશેરે, બિજા જન તેહ શું જાણશેરે ।
 નથી વાત જેવડી એ વાતરે, એમ જાણે છે સંત સાક્ષાતરે ॥૧૯॥
 તેતો કહેછે કર વજાડીરે, ચોખા ચોખી જો વિગતિ પાડીરે ।
 તેની પ્રતીતિ ન પડે જેનેરે, ના'વે અલૌકિક સુખ તેનેરે ॥૨૦॥
**ઇતિ શ્રી સહજનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ત્રયસ્ત્રિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૩॥**

દોહા - વળી શ્રીહરિ કે સંત સાંભળો, મોટાં કરાવિયાં મંદિર ।
 તેમાં બેસારિ મૂરતિયો, અતિ સારી સુંદિર ॥૧॥
 જેજે દેશે મંદિર કર્યા, તેતે દેશને આવ્યાં કામ ।
 હવે સરવે દેશને અરથે, એક બંધાવિયે સાડું ધામ ॥૨॥
 દેશી પ્રદેશી દર્શન કરે, તેનાં પ્રજાળવા વળી પાપ ।
 એવું મંદિર એક કરવું, એમ બોલ્યા શ્રીહરિ આપ ॥૩॥
 ભાગ્ય જગાડવા ભાલનાં, ધોલેરે બાંધિએ ધામ ।
 તેમાં બેસારિયે મૂરતિ, અતિ શોભિત સુંદર શ્યામ ॥૪॥
ચોપાઈ - એહ બંદર સુંદર સાડુંરે, જિયાં આવેછે લોક હજારુંરે ।
 તિયાં મંદિર કરવું એકરે, સાડું સહુથી વળી વિશેકરે ॥૫॥
 એમ નાથે કરી નિરધારરે, પુછ્યું પુંજા ભાઈને તે વારરે ।
 સુણો પુણ્યવાન પુંજાભાઈરે, કરિયે મંદિર ધોલેરા માંઈરે ॥૬॥
 વળી સતસંગિને કહે શ્યામરે, કો'તો ધોલેરે બાંધિયે ધામરે ।
 સહુ બોલો શુદ્ધભાવે કરીરે, એમ હરિજનને કહે હરિરે ॥૭॥
 ત્યારે હરિજને જોડયા હાથરે, ધન્ય ધન્ય કહે સહુ સાથરે ।
 જાગે ભાગ્ય મોટું જો અમાડુંરે, કરો મંદિર તો બહુ સાડુંરે ॥૮॥
 મંદિરને જોગે મહારાજરે, રહે સંતનો સહુ સમાજરે ।
 હરતાં ફરતાં દર્શન થાયરે, અતિ મોટો એ લાભ કે'વાયરે ॥૯॥
 નથી એથી બીજું કાંઈ સાડુંરે, એમાં અતિ રૂડું છે અમાડુંરે ।
 એમ બોલ્યા સતસંગી સહુરે, સુણી નાથ રાજી થયા બહુરે ॥૧૦॥
 પછી આપ્યાં છાતિમાં ચરણરે, જેહ ચરણ ભવભય હરણરે ।
 કર્યા નિરભય છાપી છાતીરે, કહ્યે વાત એ નથી કે'વાતીરે ॥૧૧॥
 કર્યા બ્રહ્મમો'લના નિવાસીરે, રાજી થઈ આપે અવિનાશીરે ।
 પછી કહ્યું સહુ બાઈ ભાઈરે, રે'જો મંદિરની સેવા માંઈરે ॥૧૨॥

પછી પુંજોભાઈ જે પવિત્રે, અતિ ડાહ્યા છે સહુના મિત્રે ।
 જેને જક્તસુખ લાગ્યું ઝેરે, પંચ વિષય સાથે રાખ્યું વેરે ॥૧૩૥॥
 અન્ન ધન ને આયુષ જે હરે, કર્યું હરિપરાયણ તે હરે ।
 એવાં અતિ ઉદાર દંપતિરે, કરી હરિને અર્પણ સંપતિરે ॥૧૪૥॥
 ધન્ય ધન્ય ભક્તિ ભાઈયોનીરે, તેથી અતિ અધિક બાઈયોનીરે ।
 એવા જન જોઈ શ્રદ્ધાવાનરે, બહુ રાજી થયા ભગવાનરે ॥૧૫૥॥
 દીઠા હરિજન ઠાઉકા ઠીકરે, એક એકથકી જો અધિકરે ।
 પછી બોલ્યા શ્યામ સુખદાઈરે, કરશું મંદિર જરૂર આંઈરે ॥૧૬૥॥
 સહુ સેવામાંઈ તમે રે'જોરે, આતો મોટો પરમાર્થ છેજોરે ।
 યાંથી ઉદ્ધરશે લાખું કોડિરે, એતો નથી કમાણી કાંઈ થોડીરે ॥૧૭૥॥
 બીજાં કોટિકોટિ કરે દાનરે, ના'વે જીવ ઉદ્ધાર્યા સમાનરે ।
 જેથી જનમ મરણ દુઃખ જાયરે, પામે અભયપદ સુખી થાયરે ॥૧૮૥॥
 એતો પરમારથ મોટો ભારીરે, સહુ જુવો મનમાં વિચારીરે ।
 એમ પોતે બોલ્યા પરબ્રહ્મરે, પૂર્ણકામ જે પુરુષોત્તમરે ॥૧૯૥॥
 તમે સાંભળો સૌ નર નારે, અમે કર્યો છે જે આ વિચારરે ।
 એવું સુણી હરખ્યા સહુ જનરે, સુખદાયક સ્વામી ધન્ય ધન્યરે ॥૨૦૥॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ચતુર્વિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૪॥**

દોહા - પછી અલબેલે આગન્યા કરી, મંદિર કરવા માટ ।
 ઈયાં મંદિર કરવું, જિયાં અમે ઢાળી છે પાટ ॥૧॥
 અતિ ઉત્તમ છે આ ભૂમિકા, મોટાં ભાગ્યવાળી ભરપુર ।
 ઓછું માહાત્મ્ય આનું નથી, જન મને જાણજો જરૂર ॥૨॥
 જિયાં બેસી અમે જમિયા, વળી ઢાળ્યો ઢોલિયો અમૂલ્ય ।
 જુવો વિચારી જીવમાં, કોણ આવે આ ભૂમિને તુલ્ય ॥૩॥
 માટે મંદિર આંહિ આરંભો, અતિ ઉરે આણી આનંદ ।
 થાશે સરસ સહુથી, એમ બોલિયા સહજાનંદ ॥૪॥
ચોપાઈ - પછી આદરિયું છે મંદિરરે, અતિ ઉતાવળું તે અચિરરે ।
 ખાત મુહૂર્ત ખાંત્યેશું કીધુંરે, પછી મંદિરનું કામ લીધુંરે ॥૫॥
 થાય અહોનિશ કામ એહરે, કરે જન કરીને સનેહરે ।
 થયું તૈયાર વાર ન લાગીરે, ત્યાંતો પધાર્યા શ્યામ સુહાગીરે ॥૬॥

જોઈ મંદિર મગન થયારે, સાડું સાડું કર્યું કે'છે રહ્યારે ।
 હવે બેસારિયે જો મૂરતિરે, રાધાકૃષ્ણની સારી શોભતિરે ॥૭॥
 પછી સમે સિંહાસન માથેરે, મદનમોહન પધરાવ્યા હાથેરે ।
 કરી પૂજા આરતી ઉતારીરે, થયો જયજય શબ્દ ભારીરે ॥૮॥
 મદનમોહનની જે મૂરતિરે, તેતો સુંદર શોભેછે અતિરે ।
 જેજે નિરખે નયણાં ભરીરે, તેનું મન ચિત્ત લિયે હરિરે ॥૯॥
 એવી મૂરતિયો છે અતિ સારીરે, પ્રતિપક્ષીને પણ લાગે પ્યારીરે ।
 મદનનું પણ મોહે મનરે, ત્યારે બીજા ન મોહે કેમ જનરે ॥૧૦॥
 શોભાસાગર સુખની ખાણીરે, છબી જાતિ નથી જો વખાણીરે ।
 જોઈ જોઈ જન મન લોભેરે, એવા મદનમોહન શોભેરે ॥૧૧॥
 મહા મનોહર જે મૂરતિરે, તેતો બેસારી કરી હેત અતિરે ।
 કર્યો મોટો ઉત્સવ એહ દનરે, સહુને કરાવ્યાં ભોજનરે ॥૧૨॥
 કર્યો સમૈયો બહુ સારોરે, લાગ્યો પ્રેમી જનને પ્યારોરે ।
 જમ્યા રમ્યા સંત રૂડી રીતેરે, પરિપૂરણ થયા સહુ પ્રીતેરે ॥૧૩॥
 જાણો જમ્યા તે હરિને હાથેરે, સંત સર્વે સતસંગી સાથેરે ।
 જે કોઈ ઉત્સવપર આવિયુંરે, તેતો જમ્યા વિના નહિ રહ્યુંરે ॥૧૪॥
 જમ્યા સહુ ઉત્સવનું અન્નરે, એવો સમૈયો કર્યો ભગવનરે ।
 જેજે જમિયા જન અન્ન એહરે, થયા મોક્ષભાગી સહુ તેહરે ॥૧૫॥
 વળી કર્યા જેને દરશનરે, તેતો થયા પરમ પાવનરે ।
 એવો કર્યો મોટો ઉપકારરે, જગજીવ તારવા આ વારરે ॥૧૬॥
 મૂરતિ બેસારી સારી સુંદરરે, અતિશોભિત મહા મનોહરરે ।
 નિજભક્તની પુરવા આશરે, મૂર્તિ બેસારી ધોલેરે વાસરે ॥૧૭॥
 કરવા અનેક જીવનું કલ્યાણરે, આપે ઉઘાડી મોક્ષની ખાણરે ।
 આવે દેશી પરદેશી દર્શનેરે, નિરખે હરખિ હરખિ મનેરે ॥૧૮॥
 જેણે જેણે જોયા નયણે નાથરે, વળી પાયે લાગ્યા જોડી હાથરે ।
 તેનાં સરી ગયાં સર્વે કામરે, વળી પામશે પરમ ધામરે ॥૧૯॥
 એમ ઈચ્છા કરી છે હરિ આપરે, જીવ તારવા આપ પ્રતાપરે ।
 બહુ જનની કરવી છે સારરે, એવો કરી આવ્યા છે નિરધારરે ॥૨૦॥
**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પંચત્રિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૫॥**

દોહા - વળી શ્રીહરિ કે' સહુ સાંભળો, બહુ બહુ બનાવ્યાં મંદિર ।
 અનેક જીવ ઉદ્ધારવા, કર્યું કામ અનામ અચિર ॥૧॥
 સુંદર મંદિર સારાં થયાં, સ્થાપી મૂરતિયો મનોહર ।
 પણ મદનમોહન મારા મનમાં, અતિ સારા લાગેછે સુંદર ॥૨॥
 નાનો દેશ નિરસ અતિ, દેહાભિમાનિને દુઃખરૂપ ।
 તિયાં ત્યાગી હોય તે ટકે, બીજાને સંકટરૂપ ॥૩॥
 માટે મારે એ મંદિરપર, ઘણું ઘણું રહેછે હેત ।
 ધન્ય ધન્ય એહ સંતને, જે ઈયાં રહે કરી પ્રીત ॥૪॥

ચોપાઈ - મારે વચને જે ઈયાં રહેછેરે, સુખ દુઃખ શરીરે સહેછેરે ।
 એક મને કરવાને રાજીરે, નથી રાખી શરીરશું સાજીરે ॥૫॥
 એહ સંત બીજા સંત જેહરે, બરોબર માનું કેમ તેહરે ।
 હોય બરોબર બેહુ જ્યારેરે, ત્યારે તમ ઘણું ઘેર મારેરે ॥૬॥
 પણ એમ જાણશો માં કોયરે, જેહ ત્યાગ વા'લો મને નોયરે ।
 માટે સે'જે સે'જે તપ થાયરે, એવું છે જો એ મંદિર માંયરે ॥૭॥
 એહ સંતને જમાડશે જેહરે, મોટા સુખને પામશે તેહરે ।
 બીજા જક્તના જમાડે કોડ્યરે, તોયે આવે નહિ એની જોડ્યરે ॥૮॥
 એને પૂજી ઓઢાડે અંબરરે, વળી પાયે લાગે જોડી કરરે ।
 તેતો જન જાયે બ્રહ્મમો'લરે, સત્ય માનજો છે મારો કોલરે ॥૯॥
 જેહ જન મારા રાજીપામારે, રહે હાથ જોડી ઉભા સામારે ।
 એથી સંત બીજા કોણ સારારે, એવા સંત લાગે મને પ્યારારે ॥૧૦॥
 દેહાભિમાની તો દિઠા ન ગમેરે, જે કોઈ ભક્તિથી ભાગતા ભમેરે ।
 એમ શ્રીમુખે કહે વળી વળીરે, સત્ય લખ્યું જાણજો સાંભળીરે ॥૧૧॥
 જેવો સંતનો કર્યો સતકારરે, તેવો મૂરતિમાં છે ચમત્કારરે ।
 જેહ દિનથી બેઠી એ મૂરતિરે, તેહ દિનથી થયું સુખ અતિરે ॥૧૨॥
 શે'રમાં પણ થયો સમાસરે, દેશી પ્રદેશી વસ્યા કરી વાસરે ।
 જિયાં હતાં વાંસડાનાં ઘરરે, તિયાં થઈ હવેલિયો સુંદરરે ॥૧૩॥
 તેતો મદનમોહન પ્રતાપરે, સહુ સુખિયાં થયાં છે આપરે ।
 તેતો જાણે છે પોતાના જનરે, બીજાને તો મનાય નહિ મનરે ॥૧૪॥
 પણ જાણે અજાણે જે જનરે, કરશે મદનમોહનનાં દર્શનરે ।
 તેતો આલોક પરલોક માંઈરે, મોટા સુખને પામે સદાઈરે ॥૧૫॥

જાણે અજાણે લેશે જે નામરે, તેતો જન છે પૂરણકામરે ।
 ભાવ સહિત કરશે ભજનરે, તેનું બ્રહ્મમો'લે છે સદનરે ॥૧૬॥
 તેહ સાડું છે ધોલેરે ધામરે, બહુ જીવનું કરવા કામરે ।
 દેશી પ્રદેશી આવી ત્યાં બહુરે, કરે હરિનાં દર્શન સહુરે ॥૧૭॥
 પૂર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર દક્ષિણરે, આવે ત્યાંથી તણાઈ તતક્ષણરે ।
 સો સો જોજનથી આવે જનરે, કરે મદનમોહનનાં દર્શનરે ॥૧૮॥
 તેતો અવિચળ ધામમાં આપેરે, જાશે પ્રગટ પ્રભુ પ્રતાપેરે ।
 તેમાં સંશય કરશો માં કોયરે, હરિ ધારે તે શું ન હોયરે ॥૧૯॥
 માટે એ મૂરતિ દ્વારે કરીરે, જાશે બહુ જીવ ભવ તરીરે ।
 તેહ સાડું કર્યું છે મહારાજેરે, અમૃતપદ પમાડવા કાજેરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પદ્મત્રિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૬॥**

દોહા - એમ અનેક પ્રકારનાં, બહુ બહુ ઉઘાડ્યાં બાર ।
 કલ્યાણ કરવા કારણે, અલબેલે જાણો આ વાર ॥૧॥
 આપ સંબન્ધે સંત સંબન્ધે, વર્ણી સંન્યાસી સંબન્ધે સોય ।
 સાંખ્યજોગી સત્સંગી સંબન્ધે, શ્રેય પામ્યાં સહુ કોય ॥૨॥
 મંદિર મૂર્તિ સંબન્ધે, કર્યા કલ્યાણના ઉપાય ।
 એ માંહેલો પ્રસંગ પ્રાણીને, થાય તો ભવદુઃખ જાય ॥૩॥
 જેમ અશ ધન આપી આપણું, કરે કંગાલને કોટિધ્વજ ।
 એમ સમાજ દૈ તારે જીવને, એની સઈ આશ્ચરજ ॥૪॥

ચોપાઈ - એમ બહુ બહુ પરકારેરે, વાલે જીવ તાર્યા આ વારેરે ।
 બહુ હરિ કરી પરમાર્થરે, તાર્યા જીવ વાવરી સામર્થરે ॥૫॥
 વળતો વિચાર કર્યો છે વાલેરે, આવું આવું ઘણું કેમ ચાલેરે ।
 મોટાં મોટાં કરાવ્યાં મંદિરરે, તેમાં રાખિયા સંત સુધીરે ॥૬॥
 પણ તેતો સંત છે જો ત્યાગીરે, વસી કેમ સકશે વીતરાગીરે ।
 મમત વિના મંદિર કેમ રે'શેરે, વાત બંધ એ કેમ બેસશેરે ॥૭॥
 જેહ ત્યાગી છે ત્રિયા ધન તણારે, દેહ સુખથી નિરાશી ઘણારે ।
 તેણે નહિ જળવાય જાગ્યરે, નથી વાત એ બનવા લાગ્યરે ॥૮॥
 માટે એના કડું એક ઘણીરે, તો રાખે ખબર એની ઘણીરે ।
 પછી સરવાર દેશથી સંબંધીરે, તેને તેડાવી જાયગા દિધિરે ॥૯॥

સ્થાપ્યા દત્તપુત્ર પોતે સ્થિરરે, અવધપ્રસાદ ને રઘુવીરરે ।
 તેને આપે કર્યા આચારજરે, કરવા બહુ જીવનાં કારજરે ॥૧૦॥
 આપ્યાં વે'ચી મંદિર ને દેશરે, જેમાં કોઈને ન થાય કલેશરે ।
 સાધુ સત્સંગીના ગુરૂ કીધારે, દેશ ઉત્તર દક્ષિણ વે'ચી દીધારે ॥૧૧॥
 કહે સહુ સહુને દેશે રે'જોરે, સારો સહુને ઉપદેશ દેજોરે ।
 તમને માનશે પૂજશે જેહરે, મોટા સુખને પામશે તેહરે ॥૧૨॥
 અન્ન ધન આપશે અંબરરે, પશુ વાહન ને વળી ધરરે ।
 ફળ ફુલ દલ જળ દેશેરે, તેતો અખંડ ધામને લેશેરે ॥૧૩॥
 એહ આદિ જે આપશે વસ્તરે, એવા ઘર ધારી જે ગૃહસ્થરે ।
 વળી પધરાવશે પોતાને ઘેરરે, કરશે સેવા વળી સારી પેરરે ॥૧૪॥
 વળી કરશે સન્માન એનુંરે, મારે કરવું છે કલ્યાણ તેનુંરે ।
 એમ આચારજથી કલ્યાણરે, થાશે સહુ જીવનું સુજાણરે ॥૧૫॥
 માનો મોક્ષનો છેલ્લો ઉપાયરે, એહ ઉપરાંત નથી કાંચરે ।
 મૂર્તિ આચારજ ધર્મપાળરે, રે'શે કલ્યાણ તે બહુ કાળરે ॥૧૬॥
 જેજે એને કોઈ આશરશેરે, તેતો જરૂર ભવજળ તરશેરે ।
 કરશે દર્શનને ગુણ લેશેરે, વળી પો'ચ્ય પ્રમાણે કાંઈ દેશેરે ॥૧૭॥
 શ્રદ્ધા સહિત સેવા કરે સોઈરે, વળી રાજી થાશે એને જોઈરે ।
 એવા જન જેજે જગમાંચરે, તેની કરવી મારે સહાયરે ॥૧૮॥
 મારી ઈચ્છા છે હમણાં એવીરે, પરમ પ્રાપતિ સહુને દેવીરે ।
 માટે મોક્ષનું મોટું દ્વારરે, અમે ઉઘાડિયું છે આ વારરે ॥૧૯॥
 આચારજથી બહુ ઉદ્ધરશેરે, જાણો બ્રહ્મનગર વાસ કરશેરે ।
 એમ શ્રીમુખે કહ્યું શ્રીજીયેરે, જન સૌ સત્ય માની લિજીયેરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે સપ્તત્રિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૭॥**

દોહા — એમ મોટપ્ય આચારજની, ઘણી ઘણી કહી ધનશ્યામ ।
 એહ દ્વારે અનેકને, આપવું છે આજ નિજ ધામ ॥૧॥
 ધામધણિયે એમ ધારિયું, જન ઉદ્ધારવા છે અપાર ।
 પાર પમાડવા પ્રાણીને, એહ કર્યા આપે ઉપકાર ॥૨॥
 આચારજથી અનેક જનનો, અવશ્ય સરશે અર્થ ।
 એમ આપે આ સમે, વાવરી અતિ સામર્થ ॥૩॥

ધર્મકુળને જે અનુસરે, ત્યાગી ગૃહી નર કોઈ નાર ।
 પરિશ્રમ વિના તે પામશે, અપાર ભવનો પાર ॥૪॥
ચોપાઈ — આચારજ કર્યા છે જે અમેરે, તેની રીત સુણી લિયો તમેરે ।
 નથી અન્ય આચારજ જેવારે, જાય શ્રદ્ધા કરતાં સેવારે ॥૫॥
 લાવો લાવો એમ વળી કરેરે, ધન લેવા ધરણિએ ફેરેરે ।
 લિયે ધન ને તાકે ત્રિયનેરે, તે કેમ કરે જીવનાં પ્રિયનેરે ॥૬॥
 માટે એવા આચારજ આ નહિરે, એપણ વાત સમજવી સહિરે ।
 આતો ત્રિયા ધનના તાકુ નથીરે, તેની વાત કહિયે છીએ કથીરે ॥૭॥
 અમે બાંધી દિધી છે જે રીતરે, તેમાં રે'છે કરી અતિ પ્રીતરે ।
 શિષ્ય શ્રદ્ધાએ કરશે સેવારે, ધન ધાન્યાદિ આવશે દેવારે ॥૮॥
 તેતો સંતોષ સહિત લેશેરે, પણ કોઈને દુઃખ ન દેશેરે ।
 એમ વરતશે એહ આપરે, પણ નહિ કરે કોઈને સંતાપરે ॥૯॥
 નિજ સંબંધિ વિના બાઈયો સંગેરે, કેદિ ન બોલે ન અડે અંગેરે ।
 કોઈ ઉપર રોષ ન રાખેરે, વળી કોઈને કલંક નહિ નાખેરે ॥૧૦॥
 કેની જમાની પણ નહિ કરેરે, જુઠી સાખ્ય પણ નહિ ભરેરે ।
 પડશે આપત તો માગી ખાશેરે, કરજ કેનું ન કાઢવા જાશેરે ॥૧૧॥
 નહિ રાખે કોઈની થાપણરે, નહિ વેચે ધર્માદાના કણરે ।
 સહુ ઉપર રાખશે દયારે, રે'શે એ ગુણે જે ગુણ કહ્યારે ॥૧૨॥
 કળ છળ કપટ દગાઈરે, તેતો રાખશે નહિ ઉર માંઈરે ।
 ઈરષ્યા અદેખાઈ ને અમર્ષરે, રાખી નહિ ખુવે પોતાનો જશરે ॥૧૩॥
 નહિ રાખે કોઈપર રોષરે, એમ વર્તશે સદા અદોષરે ।
 એવા શુભ ગુણ જે અપારરે, આપ્યો એવાને અમે અધિકારરે ॥૧૪॥
 સહુના ગુરુ કરી સોંપી ગાદીરે, રીત રાખશે એ રાયજાદીરે ।
 ધર્મવંશી ધર્મ થાપશેરે, સારો ઉપદેશ સૌને આપશેરે ॥૧૫॥
 એતો કર્યું છે કલ્યાણ સાડુંરે, એમાં બહુ ગમતું છે અમાડુંરે ।
 કાંજે કરવું છે બહુનું કારજરે, નથી રાખવો ફેર એક રજરે ॥૧૬॥
 એહ આચારજથી અપારરે, બહુ જીવનો થાશે ઉદ્ધારરે ।
 એમાં નહિ પડે કાંઈ ફેરરે, શીદ કે'વરાવો વેર વેરરે ॥૧૭॥
 એમ જન પર હેત કરીરે, આપ ઈચ્છાએ આવ્યા છે હરિરે ।
 ગમે ત્યાંથી તારશે પ્રાણીરે, તેની ગતિ લેશે કોણ જાણિરે ॥૧૮॥

ધાર્યુ ધર્મસુતે ધામ દેવારે, સહુ જનને શરણે લેવારે ।
 અતિ અસમર્થ જીવ અંગેરે, પો'ચિ ન શકે સુરપુર લગેરે ॥૧૮॥
 તેને તેડી જાવા અક્ષરધામરે, એવું ધાર્યું છે જો ધનશ્યામરે ।
 તેહ સાડું આવ્યા છે આપેરે, જીવ તારવા નિજ પ્રતાપેરે ॥૨૦॥
ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે અષ્ટત્રિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૮॥

દોહા - એમ કહી રીત કલ્યાણની, આ સમાની અગણિત ।
 તે સૌએ શ્રવણે સાંભળી, અતિ ઉત્તમ પરમ પુનિત ॥૧॥
 એહ રીતમાં જે આવી ગયા, તે થયા પૂરણકામ ।
 તેતો તન જ્યારે તજશે, ત્યારે પામશે પ્રભુનું ધામ ॥૨॥
 જેહ ધામને પામીને, પાછો ન પડે જન કોય ।
 એવું અખંડ એ ધામ છે, ત્યાં સુખે વસે જન સોય ॥૩॥
 તે ધામને ધામીયે ધારિયું, દેવા સ્વધામનું જો સુખ ।
 જીવ જગતના જોઈને, દયા આણી ટાળવા દુઃખ ॥૪॥

ચોપાઈ - મારા ધામમાં આવવા સહુરે, એવા કર્યા ઉપાય મેં બહુરે ।
 સર્વે ઉપાય કિધા છે સારારે, તેમાં તરશે જીવ અપારારે ॥૫॥
 પણ છેલો છે આ જે ઉપાયરે, બહુ જીવ તરશે આ માંયરે ।
 ધર્મવંશી આચારજ ધાર્યારે, ગુરુ કરી ગાદીએ બેસાર્યારે ॥૬॥
 કામ કર્યું છે એહ સાડુંરે, મન માન્યું છે બહુ અમાડુંરે ।
 કાંજે એ છે ધર્મનું કુળરે, માટે એ વાતનું ઉંડું મૂળરે ॥૭॥
 જેવું અમાડું કુળ મનાશેરે, તેને તુલ્ય બીજું કેમ થાશેરે ।
 માટે વિચારીને વાત કીધીરે, ઘણું સમજીને ગાદી દીધીરે ॥૮॥
 ધર્મવંશી તે ધર્મમાં રે'શેરે, અધર્મ વાતમાં પગ ન દેશેરે ।
 ધર્મ પાળશે ને પળાવશેરે, અધર્મની રીત ટળાવશેરે ॥૯॥
 આપ આપણે ધર્મ રાખશેરે, નર નારીનાં નિ'મ કે' દાખશેરે ।
 ત્યાગી ગૃહીના ધર્મ સૂચવીરે, કે'શે જુજવા જુજવા ચવીરે ॥૧૦॥
 કાંજે બેઠા છે ધર્મની ગાદીરે, કે'શે ધર્મની રીતિ જે અનાદિરે ।
 તેને સૌ રહેશે ધર્મ ધારીરે, ત્યાગી ગૃહી નર ને જે નારીરે ॥૧૧॥
 ધર્મ અમને છે બહુ વા'લોરે, એમ કહે છે ધર્મનો લાલોરે ।
 ધર્મવાળા સાથે હેત મારેરે, એમ વાલો કહે વારે વારેરે ॥૧૨॥

અધર્મી સાથે મારે અદેખાઈરે, રે'છે રાત દિવસ મનમાંઈરે ।
 અધર્મી જનની જેહ ભગતિરે, નથી ગમતિ મને જો રતિરે ॥૧૩॥
 એના હાથનું અગ્ર ન ભાવેરે, મર બહુ સાડું કરી લાવેરે ।
 અધર્મીના હાથનું જે પાણીરે, નથી પિતા તે અશુદ્ધ જાણીરે ॥૧૪॥
 એનું ચંદન પૂજા ને હારરે, નથી લેતા અમે કરી પ્યારરે ।
 લાવે અઘવંત સેવા સાજરે, તેનો તર્ત કરું છું હું ત્યાજરે ॥૧૫॥
 ધર્મવાળા આપે અગ્ર જળરે, બહુ સ્વાદુ લાગે એ સકળરે ।
 ધર્મવાનનું ફળ દળ કુલરે, જે દિયે તે જાણું છું અમુલરે ॥૧૬॥
 માટે ધર્મવાળાની જે ભક્તિરે, તેતો મને ગમે છે જો અતિરે ।
 માટે ધર્મવાળા જીવ જોઈરે, કર્યા છે મેં આચારજ દોઈરે ॥૧૭॥
 એહ અધર્મ નહિ આચરશેરે, ઘણું અધર્મ સર્ગથી ડરશેરે ।
 ધર્મવંશીની ગાદિયે બેશીરે, વળી કા'વશે ધર્મ ઉપદેશીરે ॥૧૮॥
 માટે એથી તરશે અપારરે, નિશ્ચે જાણજો એ નિરધારરે ।
 બહુ કાળ લગી કલ્યાણરે, થાશે નિશ્ચે જાણો નિરવાણરે ॥૧૯॥
 એવી ઈચ્છા છે જો અમારીરે, એવું ધામથી આવ્યા અમે ધારીરે ।
 એમ બોલ્યા શ્રીહરિ હરખીરે, સુણી વાત લીધી છે જો લખીરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકોનચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૩૯॥

દોહા - માટે સહુ ધર્મકુળ માનજો, સહુ કરજો એની સેવ ।
 અન્ય જન જેવા એહ નહિ, એ છે જાણજો મોટા દેવ ॥૧॥
 એક બ્રાહ્મણને જાણો ભક્ત અતિ, વળી કા'વે અમાડું કુળ ।
 એને સેવતાં સૌ જન તમો, પામશો સુખ અતુળ ॥૨॥
 મનવાંછિત વાત મળશે, વળી સેવતાં એનાં ચરણ ।
 એ છે અમારી આગન્યા, સર્વે કાળમાં સુખ કરણ ॥૩॥
 મન કર્મ વચને માનજો, એમાં નથી સંશય લગાર ।
 એહ દ્વારે મારે અનેકનો, આજ કરવો છે ઉદ્ધાર ॥૪॥

ચોપાઈ - માટે સૌ રે'જો એને વચનેરે, ત્યાગી ગૃહી સહુ એક મનેરે ।
 રે'જો ધર્મવંશીને ગમતેરે, વર્તશો માં કોયે મન મતેરે ॥૫॥
 એહ કહે તેમ સહુ કરજોરે, પુછ્યા વિના તો પગ ન ભરજોરે ।
 હાથ જોડીને રે'જો હજુરે, કરી ડા'પણ પોતાનું દૂરરે ॥૬॥

વિદ્યા ગુણ બુદ્ધિને બળેરે, એને દબાવવા નહિ કોઈ પળેરે ।
 ત્યાગી રાગી ને કવિ કોઈ હોયરે, તોય એને માનજો સહુ કોયરે ॥૭૥॥
 વાદ વિવાદ કરી વદનેરે, એશું બોલશો માં કોઈ દનેરે ।
 એની વાત ઉપર વાત આણીરે, કેદિ વદશો માં મુખે વાણીરે ॥૮૦॥
 એને હોડયે હઠાવી હરવીરે, પોતાની સરસાઈ ન કરવીરે ।
 પોતે સમઝી પોતાને પ્રવિણરે, એને સમઝશો માં ગુણે હીણરે ॥૮૧॥
 જેમ એ વાળે તેમ વળજોરે, એના કામ કાજમાં ભળજોરે ।
 એની માનજો સહુ આગન્યારે, વર્તશો માં કોયે વચન વિનારે ॥૧૦૦॥
 એને રાજી રાખશો જો તમેરે, તો તમ પર રાજી છીએ અમેરે ।
 એને રાજી રાખશે જે જનરે, તેણે અમને કર્યા પરસનરે ॥૧૧૧॥
 કાંજે અમારે ઠેકાણે એ છેરે, તેતો પ્રવિણ હોય તે પ્રીછેરે ।
 બીજા જન એ મર્મ ન લહેરે, ભોળા મનુષ્યને ભોળાઈ રહેરે ॥૧૨૦॥
 પણ સમઝવી વાત સુધીરે, અતિ મતિ ન રાખવી ઉંધીરે ।
 વચન દ્વારે વસ્યા અમે એમાંરે, તમે ફેર જાણશો માં તેમાંરે ॥૧૩૦॥
 અમે એમાં એ છે અમમાંઈરે, એમ સમઝો સહુ બાઈ ભાઈરે ।
 એથી અમે અળગા ન રૈ'યેરે, એમાં રહિને દર્શન દૈયેરે ॥૧૪૦॥
 જેજે જનને થાય સમાસરે, તેતો અમે કરી રહ્યા વાસરે ।
 શે'ર પાટણે સનમાન જડેરે, તેતો અમારી સામર્થી વડેરે ॥૧૫૦॥
 દેશ પરદેશે પૂજાયે આપરે, તેતો જાણો અમારો પ્રતાપરે ।
 જિયાં જાય તિયાં જય જિતરે, તેતો અમે રહ્યા રૂડી રીતરે ॥૧૬૦॥
 એમ સમઝો સહુ સુજાણરે, અમ વિના ન હોય કલ્યાણરે ।
 ધર્મવંશી આચારજ માંયરે, સદા રહ્યો છું મારી ઈચ્છાયરે ॥૧૭૦॥
 અતિ ધર્મવાળા જોઈ જનરે, રે'વા માની ગયું માઝું મનરે ।
 માટે એને પૂજે હું પૂજાણોરે, તેતો જરૂર જન મન જાણોરે ॥૧૮૦॥
 એનું જેણે કર્યું સનમાનરે, તેણે માઝું કર્યું છે નિદાનરે ।
 એમ જાણી લેજો સહુ જનરે, એમ બોલિયા શ્રી ભગવનરે ॥૧૯૦॥
 સુણી જન મગન થયારે, ધન્ય ધન્ય સ્વામી કે'વા રહ્યારે ।
 પછી સહુએ આચારજ સેવ્યારે, તેતો મોટા સુખને લેવારે ॥૨૦૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૦૦॥

દોહા — એમ આચારજનું અધિકપણું, શ્રી મુખે કહ્યું ધનશ્યામ ।
 એહ દ્વારથી અનેકને, કરવા છે પૂરણકામ ॥૧॥
 ઘણા જીવ એહ ગૃહસ્થથી, ઉદ્ધારવા છે આ વાર ।
 નરનારી જે જકતમાં, તે સહુના એ તારનાર ॥૨॥
 એહ વિના વળી ત્યાગીથી, આજ ઉદ્ધારવા છે અનેક ।
 એમાં પણ અમે રહી, ભવપાર કરવા છે છેક ॥૩॥
 ત્યાગી તે સમઝો સંતને, એમાં અમે કરી પરવેશ ।
 બહુ જીવને તારશું, આપી ઉજ્જવળ ઉપદેશ ॥૪॥
 ચોપાઈ — ધર્મકુળમાં કરી રહ્યા ધામરે, તેમ સંતમાં છઉં કહે શ્યામરે ।
 સર્વે રીતે સંતમાં રહુછુંરે, એમાં રહી ઉપદેશ દઉંછુંરે ॥૫॥
 સંત બોલે તે ભેળો હું બોલુંરે, સંત ન ભુલે હુંયે ન ભુલુંરે ।
 સંત વાત ભેળી કડું વાતરે, એમ સંતમાં છઉં સાક્ષાતરે ॥૬॥
 સંત જીવે તે ભેળો હું જોઉંરે, સંત સુતા પછી હું સોઉંરે ।
 સંત જાગે તે ભેળો હું જાગુંરે, સંત જોઈ અતિ અનુરાગુંરે ॥૭॥
 સંત જમે તે ભેળો હું જમુંરે, સંત ભમે તે કેડ્યે હું ભમુંરે ।
 સંત દુઃખાણે હું દુઃખાણોરે, એહ વાત સત્ય જન જાણોરે ॥૮॥
 સંત હું ને હું તે વળી સંતરે, એમ શ્રીમુખે કહે ભગવંતરે ।
 સંત માનજો મારી મૂરતિરે, એમાં ફેર નથી એક રતિરે ॥૯॥
 અંતરજામીપણે રહું એમાંરે, માટે નથી બંધાતા એ કેમાંરે ।
 સંકલ્પ સ્વપન ઉપવાસરે, તેતો કરેછે જાણી મને પાસરે ॥૧૦॥
 માટે અખંડ એમાં રહુંછુંરે, સારી સત્ય સુબુદ્ધિ દઉંછુંરે ।
 વળી જે જે મેં નિ'મ રખાવ્યાંરે, તેમાં રહી એણે તન તાવ્યાંરે ॥૧૧॥
 માટે સંત વા'લા મને બહુરે, ઘણિ ઘણિ વાત શું કહુંરે ।
 એને અન્ન જળ અંબર આપેરે, તેતો તપશે નહિ ત્રય તાપેરે ॥૧૨॥
 લાગી પાય ને જોડિયા હાથરે, તેતો સહુ થાય છે સનાથરે ।
 જોઈ રીત ને રાજી થાશેરે, વળી ગુણ તે સંતના ગાશેરે ॥૧૩॥
 કે'શે સંત તો એ બહુ સારારે, ખરા કલ્યાણના કરનારારે ।
 એટલોજ ગુણ કોઈ ગ્રે'શેરે, તેતો બ્રહ્મમો'લે વાસ લેશેરે ॥૧૪॥
 એવા સંતની કરે પ્રસંશારે, નિર્ભિ હર્ભિ હેયામાં હુલસ્યારે ।
 વળી વિનતિ વારમવારરે, કરે સ્તુતિ તેહ અપારરે ॥૧૫॥

તેતો પામશે પરમ ધામરે, વળી થાશે તે પૂરણકામરે ।
 કાંજે એ સંતમાં અમે છીએરે, સાચા સંતથી દૂર ન રહીએરે ॥૧૬॥
 માટે સંત એ કલ્યાણકારીરે, યાંથી બહુને લેવા છે ઉદ્ધારીરે ।
 મોટો માર્ગ જે મોક્ષતણોરે, આજ કર્યો છે ચાલતો ઘણોરે ॥૧૭॥
 એમ માંડ્યો છે મોટો અખાડોરે, બ્રહ્મમો'લ જાવા રાત્ય દા'ડોરે ।
 એવો અભાગી કોઈ ન કે'વાયરે, જે કોઈ આસમામાં રહી જાયરે ॥૧૮॥
 સંત દેશ પરદેશ ફરેછેરે, સહુ જીવનાં અઘ હરેછેરે ।
 એનાં દર્શન સ્પર્શ જે કરશેરે, તેતો ભવજળ પાર ઉતરશેરે ॥૧૯॥
 એતો વિશ વસાની છે વાતરે, સહુ સમજજો સાક્ષાતરે ।
 કહ્યું શ્રીમુખે એમ મહારાજરે, સાકટમ નોતરું છે આજરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૧॥**

દોહા - વળી કહું કોય સંતને, સેવશે શ્રદ્ધાવાન ।
 તેના અંતરથી ઊંચલિ, વળી જાશે જાણો અજ્ઞાન ॥૧॥
 સંત સેવ્યાથી સુખ મળે, વળી ટળે તન મન તાપ ।
 પરમ ધામને પામિયે, તેપણ સંત પ્રતાપ ॥૨॥
 તે સંત શ્રીહરિ તણા, પ્રભુ પ્રગટના મળેલ ।
 શૂરા સત્ય ધર્મ પાળવા, પંચ વિષયથી પાછા વળેલ ॥૩॥
 પરમાર્થ અર્થે આવિયા, નિજ સ્વાર્થ નહિ લવલેશ ।
 એવા થકા ભમે ભૂમિમાં, આપે સહુને સારો ઉપદેશ ॥૪॥

ચોપાઈ - આપે જ્ઞાન દાન જનનેરે, કહી વા'લપનાં વચનનેરે ।
 હિતકારી છે સહુના સનેહિરે, જાણો પર ઉપકારી એહિરે ॥૫॥
 સાચા સંત સગા સૌ જનનારે, ઉદાર છે અપાર મનનારે ।
 જેને શત્રુ મિત્ર સમતોલરે, સુખે દુઃખે દિલમાં ન ડોલેરે ॥૬॥
 હાનિ વૃદ્ધિ ને સમ વિસમરે, નથી આપ અર્થે ઉદમરે ।
 હર્ષ શોક ને નૈ હાર્ય જીતરે, માન અપમાને સમ ચિત્તરે ॥૭॥
 અહં મમત ને માઝું તાઝુંરે, એહ નથી લાગતું જેને સાઝુંરે ।
 જક્તદોષ નથી જેમાં જરારે, એવા સંત તે સંત મારા ખરારે ॥૮॥
 એમાં રહું છું હું રાત્ય દિનરે, સત્ય માનજો માઝું વચનરે ।
 અતિ પવિત્ર અંતર પેખિરે, સદા રહ્યો છું શુદ્ધ લેખિરે ॥૯॥

એવા સંતને હૃદયે રઈરે, કહું જીવનાં કલ્યાણ કઈરે ।
 એહ સંત મળે જે જનનેરે, કરે પળમાંહિ પાવન તેનેરે ॥૧૦॥
 એવા સંત છે સગા સહુનારે, સુખદાયક જન બહુનારે ।
 જેવી એ સંત કરેછે સા'યરે, તેવી કોઈ થકી કેમ થાયરે ॥૧૧॥
 માત તાત ને સગાં સંબંધિરે, કરે હિત એહ બહુવિધિરે ।
 એનું હિત રહે યાંનું યાંહિરે, ના'વે કલ્યાણનાં કામ માંહિરે ॥૧૨॥
 દેવ ગુરુ કુળ ને કુટુંબરે, એહ નહિ સાચા સંત સમરે ।
 સાચા સંત તેમાં અમે રૈ'યેરે, મળી જીવને અભયદાન દેયેરે ॥૧૩॥
 અભયદાન તો એવું કે'વાયરે, કાળ માયાથી નાશ ન થાયરે ।
 એવું કોઈ વિધન ન કા'વેરે, જે કોઈ નિર્ભયને ભય ઉપજાવેરે ॥૧૪॥
 એવું નિર્ભય પદ નિર્વાણરે, તેના દેનારા સંત સુજાણરે ।
 એવા સંતનો જેને આશરોરે, તેતો સંશે પરો પરહરોરે ॥૧૫॥
 જાણો જનમ મરણ ભય ટાળીરે, જાશું ધામે વજાડતા તાળીરે ।
 સંત સમાગમ પરતાપેરે, જાશું બ્રહ્મમો'લ માંહિ આપેરે ॥૧૬॥
 એમ સહુને કહે શ્રીહરિરે, સત્સંગ મહિમા ભાવ ભરિરે ।
 મોટું દાર છે એ મોક્ષતણુંરે, આજ ઉઘાડ્યું છે અતિ ઘણુંરે ॥૧૭॥
 કહ્યું બહુ પ્રકારે કલ્યાણરે, અતિ અગણિત અપ્રમાણરે ।
 પણ સહુથી સરસ સંતમાંરે, રાખ્યું વાલમે એની વાતમાંરે ॥૧૮॥
 એમ ઉઘાડ્યાં અનંત બારરે, વાલે કલ્યાણનાં આ વારરે ।
 જેજે ધારી આવ્યા હતા વાતરે, તેતો પુરી થઈ સાક્ષાતરે ॥૧૯॥
 જ્યારે થયું છે પુરુ એ કામરે, ત્યારે રાજી થયા ઘનશ્યામરે ।
 કર્યો જેજેકાર જીવ તારીરે, વળતિ વાલમે વાત વિચારીરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે દ્વિચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૨॥**

દોહા - વળતું વાલમે વિચારિયું, થઈ રહ્યું સર્વે કામ ।
 કેડચે કાંયે રહ્યું નહિ, થયું સાઝું કહે ઘનશ્યામ ॥૧॥
 જે અર્થે અહિ આવિયા, તે સારિયો સરવે અર્થ ।
 અગણિત જીવ ઉદ્ધારિયા, વાવરી પોતાની સામર્થ ॥૨॥
 કેડચે વળી કલ્યાણના, બહુ બહુ કર્યા ઉપાય ।
 કસર ન રાખી કોઈ વાતની, એમ નાથે માન્યું મનમાંય ॥૩॥

જણ જણ પ્રત્યે જુજવું, કર્યું ચાલતું મોક્ષનું કામ ।
 પરિશ્રમ વિના પામવા, અખંડ અક્ષર ધામ ॥૪॥

ચોપાઈ — કર્યા કોટિ કોટિ ઉપાયરે, અમે આવી અવનિ માંયરે ।
 અમારી મૂરતિને પ્રસંગેરે, કર્યું કલ્યાણ જીવનું જગેરે ॥૫॥
 સંત સંબંધે કલ્યાણ કીધુંરે, તેને પણ અખંડ ધામ દીધુંરે ।
 વળી બાંધ્યાં સદાવ્રત ઘણારે, તેપણ બારણાં કલ્યાણ તણારે ॥૬॥
 વળી ધ્યાન ધારણા સમાધિરે, કરાવી વિસરાવી ઉપાધિરે ।
 વળી પ્રગટ કરી પંચ વ્રતરે, આપ્યું પળાવી પદ અમૃતરે ॥૭॥
 બહુ દેશ તીર્થ ગામ શે'રરે, તાર્યા ફરી હરિ કરી મે'રરે ।
 કરી ઉત્સવ બહુ સમૈયારે, તાર્યા જીવ જાયે નહિ કહ્યારે ॥૮॥
 કર્યા જગન ને બહુ જાગરે, તેપણ જીવ ઉદ્ધારવા કાજરે ।
 વરધોવરધ કર્યા વળી મેળારે, કરવા જીવ બ્રહ્મમો'લે ભેળારે ॥૯॥
 બાંધ્યાં કલ્યાણ સાડું બહુ ધામરે, શ્રીઠાકુરજીના ઠામોઠામરે ।
 તેમાં બેસારી સારી મૂરતિરે, તે પણ જીવના કલ્યાણ વતીરે ॥૧૦॥
 કર્યા આચારજ મહારાજેરે, તે પણ જીવને તારવા કાજેરે ।
 બહુ બાંધી કલ્યાણની સડકરે, જાય ધામે જીવ થૈ નિઘડકરે ॥૧૧॥
 થઈ વાત સર્વે એ મોટીરે, તરશે જીવ કોટાન જો કોટીરે ।
 એતો બહુ કહ્યું થયું સાડુંરે, હવે માનિયું મન અમાડુંરે ॥૧૨॥
 સારા સરા કર્યા છે સમાજરે, કેડ્યે કલ્યાણ કરવા કાજરે ।
 કર્યા બંધ અમંગળ બારરે, આવી ભૂમિએ અમે આ વારરે ॥૧૩॥
 કેને લેવા ન આવે વૃક્ષતાંતરે, એમ જાણજો આજ વૃતાંતરે ।
 રૂતરણિ ઉગે રહિ જાય તમરે, રૂત્યારે માર્તડનું શું મા'તમરે ॥૧૪॥
 તેમ અમે આવ્યે અઘ રહેરે, ત્યારે પતિતપાવન કોણ કહેરે ।
 દીનબંધુ કહે છે દયાળરે, તેતો રૂકુડુ ન પડે કોઈ કાળરે ॥૧૫॥
 માટે સર્વે એ નામ સત્ય કીધારે, જન અપાર ઉદ્ધારી લીધારે ।
 સારો ફેરો ફાવ્યો છે આ વારરે, બહુ જીવ કર્યા ભવ પારરે ॥૧૬॥
 વળી કલ્યાણકારી જે વસ્તરે, તે પણ પૃથ્વી પર છે સમસ્તરે ।
 બહુ તે વડે થાશે કલ્યાણરે, સ્પર્શિ પામશે પદ નિર્વાણરે ॥૧૭॥
 અમે હેયે ન હેયે જો આંઈરે, નથી રાખ્યું કેડ્યે કામ કાંઈરે ।
 સર્વે કરીને લીધું છે કાજરે, એમ કહે છે શ્રીમહારાજરે ॥૧૮॥

જે જે કર્યા છે અમે ઉપાયરે, જે કોઈ આવી જાશે એ માંયરે ।
 તેને અંતકાળે અમે આવીરે, તેડી જાવું છે તન તજાવીરે ॥૧૯॥
 અશ્વ રથ વિમાન વે'લ સારીરે, લૈ જાવા સુખપાલે બેસારીરે ।
 એતો અવશ્ય બિરુદ છે હમાડુંરે, ધાર્યું છે સહુ જીવને સાડુંરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ત્રિચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૩॥**

દોહા — પવિત્ર છે સ્પર્શે કરી, આ પૃથ્વી સાક્ષાત ॥૧॥
 જિયાં જિયાં અમે વિચર્યા, વળી રહ્યા જે જે ગામ ।
 તે જરૂર જન જાણજો, સરવે થયાં છે સ્વધામ ॥૨॥
 તિયાં પ્રાણી કોઈ તન તજે, જાણ્યા વિના એહ જાગ્ય ।
 કહ્યાં ન જાય વળી કોઈથી, એવાં ઉઘડિયાં એનાં ભાગ્ય ॥૩॥
 ચરણે અંકિત જે અવની, વળી પદની સ્પર્શેલ રજ ।
 તે જોતાં ન જડે જાણજો, જેને ઈરછે છે ઈશ્વર અજ ॥૪॥

ચોપાઈ — પદરજના સ્પર્શ પ્રતાપેરે, જન અભય થાય છે આપેરે ।
 ભવભય હરણી એ રજરે, થાય નિર્ભય એમાં શું આશ્ચરજરે ॥૫॥
 જન ભવનમાં જ્યાં જ્યાં ગયારે, તિયાં દિનરજની જે રહ્યારે ।
 એહ ભૂમિકાનાં ભાગ્ય ભારીરે, થઈ ધામરૂપ સુખકારીરે ॥૬॥
 એહ પૃથ્વી પર તજે પ્રાણરે, તેતો પામે પદ નિરવાણરે ।
 વળી નદી નદ ને તલાવરે, સિંધુ કુંડ કુવા વળી વાવરે ॥૭॥
 તિયાં જિયાં જિયાં અમે ના'યારે, સ્પર્શ્યું પાણી જે અમારી કાચારે ।
 તેહ સ્પર્શનું જેહ પાણીરે, જન ઉદ્ધારણ લિયો જાણીરે ॥૮॥
 તેહ તટે તજે કોઈ તનરે, પામે અમૃત ધામે સદનરે ।
 એમ કલ્યાણના જે ઉપાયરે, બહુ કર્યા છે આ જગમાંયરે ॥૯॥
 બાગ બગીચા ને ફુલવાડીરે, વૃક્ષ વેલી વન વળી ઝાડીરે ।
 એહ આદિ જાયગા અપારરે, જિયાં રહ્યા અમે કરી પ્યારરે ॥૧૦॥
 એતો સ્થાનક છે તીર્થરૂપરે, અતિ પવિત્ર જાણો અનૂપરે ।
 એહ સ્થાને મૂકે કોઈ દેહરે, પામે અક્ષર ધામને તેહરે ॥૧૧॥
 એમ અનેક પ્રકારે આજરે, કર્યા ઉપાય કલ્યાણ કાજરે ।
 સર્વે તીર્થનાં તીર્થ કહીએરે, જિયાં સંત અમે ના'યા છીએરે ॥૧૨॥
 તિયાં જન કોઈ જઈ ના'શેરે, થઈ પાવન ધામમાં જાશેરે ।

એહ જળમાં જંતુ જે રે'છેરે, ધન્ય ભાગ્ય સંત તેનાં કે'છેરે ॥૧૩॥
 એહ પર અંડજ ઉડી જાશેરે, તેહ પરમ પાવન થાશેરે ।
 અવધિ આવ્યા સમે તન ત્યાગીરે, જાશે સ્વધામમાંઈ સુભાગીરે ॥૧૪॥
 સર્વે ધામના ધામ એ ધિયાંરે, રહ્યા સંત સહિત અમે જિયાંરે ।
 બીજાં તીર્થ ધામ બહુ કા'વેરે, પણ અમે રહ્યા તે તુલ્ય નાવેરે ॥૧૫॥
 કાંજે પામ્યા અમારો પ્રસંગરે, તેને તુલ્ય આવે કેમ ગંગરે ।
 એને સ્પર્શ્યાતા વામન પાવેરે, તેતો હરિ અવતાર કા'વેરે ॥૧૬॥
 પણ અવતારના જે અવતારીરે, વાત તેની તો જાણજો ન્યારીરે ।
 જાણો પુરુષોત્તમનો સ્પરશરે, તેતો સહુ થકી જો સરસરે ॥૧૭॥
 સર્વે ધામના જે કોઈ ધામીરે, તેતો અમે નારાયણ સ્વામીરે ।
 વાત આજની છે અતિ મોટીરે, જેથી જીવ તર્યા કોટિ કોટિરે ॥૧૮॥
 ચરાચર સ્થાવર ને જંગમરે, તે સહુને થયું છે સુગમરે ।
 સહુ ચાલ્યા જાયછે સ્વધામરે, નથી પડતું કોઈનું કામરે ॥૧૯॥
 એમ વે'તિ કરીછે અમે વાટરે, બ્રહ્મમો'લમાં જાવાને માટરે ।
 શ્રીમુખે કહે એમ શ્રીહરિરે, સહુ વાત માનજો એ ખરીરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ચતુશ્ચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૪॥

દોહા - વળી વળી શું વર્ણવું, વળી આ સમાની વાત ।
 જીવ જગતના ઉપરે, આજ અમે છીએ રળીઆત ॥૧॥
 જાણિયે આખી જક્તને, લઈ જાયે અમારે ધામ ।
 કેડે ન રાખિયે કોઈને, એમ હૈયે છે ઘણી હામ ॥૨॥
 તે સાડૂ ભૂમિ ઉપરે, કંઈ રાખ્યા સુખના સમાજ ।
 અમારા અંગસંગની વસ્તુ, રાખી જીવના કલ્યાણ કાજ ॥૩॥
 ફરી ફરી ફેરો પડે, એવું કરવું નથી આ વાર ।
 સહુ જીવનો સામટો, આજ કરવો છે ઉદ્ધાર ॥૪॥

ચોપાઈ - તેહ સાડું છાપી દીધાં ચરણરે, જે છે મોટા સુખનાં કરણરે ।
 ચરણ ચિંતવે ચિહ્ને સહિતરે, વળી પૂજે કોઈ કરી પ્રીતરે ॥૫॥
 પાન કુલે પૂજશે જે જનરે, એકાગ્ર રાખી શુદ્ધ મનરે ।
 તેને અંતરે થાશે પ્રકાશરે, લેશે સુખ અલૌકિક દાસરે ॥૬॥
 તેણે માનશે પૂરણકામરે, વળી પામશે અખંડ ધામરે ।

એવો ચરણ તણો છે પ્રતાપરે, શ્રીમુખે કહે શ્રીહરિ આપરે ॥૭॥
 સત્ય માનજો સહુ તમે જનરે, આ છે અતિ હિતનાં વચનરે ।
 આથી આપશું સુખ અંતરરે, રાખો ભારે ભરંસો ભીંતરરે ॥૮॥
 વળી પૂજવા પટ મૂરતિરે, આપી સહુને કરી હેતે અતિરે ।
 પ્રેમે પૂજશે પ્રેમ વધારીરે, પૂજાવિધિ સુંદર લઈ સારીરે ॥૯॥
 કરી પૂજા ઉતારશે આરતિરે, કરશે ધૂન્ય ને વળી વિનતિરે ।
 તેહ મૂરતિમાં આપે રહીરે, સર્વે પૂજાને માનશું સહીરે ॥૧૦॥
 લેશું પૂજા એની કરી પ્રીતરે, પછી દેશું સુખ રૂડી રીતરે ।
 નિર્મળ અંતરવાળા જે જનરે, તેની પૂજા લેતાં હું પ્રસન્નરે ॥૧૧॥
 એમ પ્રગટ પટ મૂરતિમાંરે, પૂજા પામશે સુખની સીમારે ।
 બીજી મૂરતિયો બહુ જગેરે, મર સેવે પૂજે સરાલગેરે ॥૧૨॥
 તોય એવો પરિચય ન પામેરે, જેથી સરવે સંકટ વામેરે ।
 બીજી મૂરતિ ને આ જે મૂરતિરે, તેમાં ફેર જાણજો છે અતિરે ॥૧૩॥
 કાંજે આ મૂરતિને સ્પરશરે, થયો અમારો માટે સરસરે ।
 જાણો આ મૂરતિને સેવતાંરે, દુષ્ટ સમી જાશે દુઃખ દેતાંરે ॥૧૪॥
 કામ ક્રોધ લોભ ને જે મોહરે, એવો અધર્મ સર્ગનો સમોહરે ।
 એહ અંતરે રહ્યો છે છાઈરે, તેણે ભીંતર રહ્યું છે ભરાઈરે ॥૧૫॥
 તેતો પટમૂરતિ પૂજવેરે, પાપ નાસે કે' ને રૈ'યે હવેરે ।
 એવો પટ મૂરતિ પ્રતાપરે, જાણો સહુ હરણ સંતાપરે ॥૧૬॥
 એ પણ માનો મોક્ષની નિસરણીરે, કરી છે જો ધામ જાવા તણીરે ।
 એહ વિના અનેક જે ઉપાયરે, કર્યા જાવા બ્રહ્મમો'લ માંયરે ॥૧૭॥
 સર્વે ઉપાય થયા છે સારારે, નથી એ વિના બીજા કરનારારે ।
 એતો કર્યા છે અમે વિચારીરે, સહુ કરવા અક્ષર અધિકારીરે ॥૧૮॥
 એમ જાણો જન નિરધારરે, આજ તરેછે જીવ અપારરે ।
 જેજે અમે કર્યા છે ઉપાયરે, નથી એકે તે અર્થ વિનાયરે ॥૧૯॥
 સર્વે સમજિ વિચારી કર્યાછેરે, એને આશરી કંઈક તર્યાછેરે ।
 તેતો સહુ જાણે છે સાક્ષાતરે, નથી મુખના કહ્યાની વાતરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પંચચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૫॥

દોહા - વળી એક કહું ઉપાયને, તમે સાંભળજો સહુ જન ।
 કર્યો કલ્યાણને કારણે, અતિ અમે થઈ પ્રસન્ન ॥૧॥

જેહ ઉપાયે આ જીવને, સર્વે પ્રકારે શ્રેય થાય ।
 મોટા સુખને ભોગવે, આ લોક પરલોક માંય ॥૨॥
 લાજ ન જાયે આ લોકમાં, પરલોકે પરમ આનંદ ।
 કર્યો ઉપાય એવો અમે, સહુ જાણજો જનવુંદ ॥૩॥
 સત્ય શાસ્ત્ર સારાં કર્યાં, ભર્યાં અર્થે અતિ અનુપ ।
 તેમાં બાંધી રૂડી રીતને, ત્યાગી ગૃહીને સુખરૂપ ॥૪॥
ચોપાઈ— ત્યાગી ગૃહીને તારવા અર્થે, બાંધ્યા ઘણા સુખદાયિ ગ્રંથરે ।
 તેમાં બહુ પ્રકારની વાતરે, સૂચવિ છે અમે સાક્ષાતરે ॥૫॥
 કહ્યા ત્યાગી ગૃહિના વળી ધર્મરે, સહુને પાળવા સાડું પર્મરે ।
 રીત જુજવી કહી જણાવીરે, વર્ણાશ્રમ ધર્મની કહી સંભળાવીરે ॥૬॥
 સહુ સહુના ધર્મમાં રે'વારે, અમે ગ્રંથ કર્યા કહું એવારે ।
 દ્વિજ ક્ષત્રિય વૈશ્ય ને શુદ્રરે, તેને તરવા સંસાર સમુદ્રરે ॥૭॥
 વળી બટુ ગૃહી વાનપ્રસ્થરે, સંન્યાસિ આશ્રમ સુજશરે ।
 દ્વિજ વર્ણના ધર્મ વિચારીરે, સર્વે અમે કહ્યા સુખકારીરે ॥૮॥
 શમ દમ ક્ષમા ને સંતોષરે, અધર્મ સર્ગથી રે'વું અદોષરે ।
 એહ આદિ ધર્મ અપારરે, કહ્યા વાડવના નિરધારરે ॥૯॥
 ક્ષત્રી વર્ણના ધર્મ વર્ણવીરે, કહ્યા સર્વે રીતના સૂચવીરે ।
 કરવી સહુ જનની રખવાળરે, અતિ દિલમાં થઈ દયાળરે ॥૧૦॥
 ધારી વિચારી ધરવી ધીરરે, કામ પડે થાવું શૂરવીરરે ।
 એહ આદિ જે ક્ષત્રીના ધર્મરે, રાખે જરૂર રાખવા શ્રમરે ॥૧૧॥
 વૈશ્ય વર્ણના ધર્મ છે જેહરે, રાખે ગૌ ધન વે'પાર તેહરે ।
 ખેતી વ્યાજ વોરાં પણ કરેરે, દગા કપટ પાપ પરહરેરે ॥૧૨॥
 એવી રીતે વરતે વૈશ્ય વળીરે, એવી રીત લખી છે સઘળીરે ।
 શૂદ્ર સેવા કરે તે સહુનીરે, ત્રણ વર્ણ કહ્યા તેહુનીરે ॥૧૩॥
 એમ ચારે વર્ણની જો રીતરે, અમે લખાવી ગ્રંથ પુનિતરે ।
 વર્ણધર્મ કહ્યા જે વખાણીરે, તેપણ ગ્રંથમાં છે લિયો જાણીરે ॥૧૪॥
 અષ્ટ પ્રકારે ત્રિયા ધન ત્યાગરે, વિષય સુખ સાથે છે વૈરાગરે ।
 ભારે બ્રહ્મચર્ય વ્રત ધારીરે, રાખે ભાવે કરી બ્રહ્મચારીરે ॥૧૫॥
 ગૃહસ્થાશ્રમના ધર્મ છે ઘણારે, તેપણ સર્વ લખ્યા તેહ તણારે ।
 વાનપ્રસ્થના વિવિધ પ્રકારેરે, લખ્યા એહ આશ્રમ અનુસારેરે ॥૧૬॥

એને આસરે સંન્યાસી આશ્રમરે, તેના પણ લખાવ્યા છે ધર્મરે ।
 ચારે વર્ણ ને આશ્રમ ચારરે, તેપણ લખ્યા છે કરી વિચારરે ॥૧૭॥
 સહુનાં કલ્યાણ કરવા સાડુંરે, અતિ તાન માનો છે અમાડુંરે ।
 વળી અતિ ત્યાગીના જે ધર્મરે, તેપણ લખ્યા છે કરી શ્રમરે ॥૧૮॥
 તેહ શાસ્ત્રનાં સાંભળો નામરે, સહુને સુણતાં છે સુખધામરે ।
 ધર્મામૃત નિષ્કામશુદ્ધિરે, વળી શિક્ષાપત્રી લખી દિધિરે ॥૧૯॥
 એહ વિના બીજા છે જે ગ્રંથરે, કર્યા અમે કલ્યાણને અર્થરે ।
 એમ કહું શ્રીજીએ શ્રીમુખેરે, સહુ જનને તારવા સુખેરે ॥૨૦॥
ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ષટ્ચત્વારિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૬॥
દોહા — વળી અમારે જે આશરે, બાયું આવિયું બહુ બહુ ।
 તેને કહ્યા ધર્મ તેહના, તેણે પામી પરા ગતિ સહુ ॥૧॥
 સતીગીતામાં જે સૂચવ્યા, સઘવા વિધવાના ધર્મ ।
 તેમજ રહી ત્રિયા સહુ, પામિછે ધામ જે પર્મ ॥૨॥
 જે ધર્મ નો'તા ધરા ઉપરે, નરનારીના નિરધાર ।
 તે અમે પ્રગટ કરી, બહુ તારિયાં નર નાર ॥૩॥
 એમ અનેક રીતશું, અતિ કર્યો છે ઉપકાર ।
 જીવ આખા જકતના જેહ, તેહ કરવા ભવપાર ॥૪॥
ચોપાઈ — અતિ અતિ કર્યા મેં ઉપાયરે, તેતો કે'તાં કે'તાં ન કે'વાયરે ।
 જેજે કર્યું અમે આ જગમાંરે, તેતો ચલાવા મોક્ષ મગમાંરે ॥૫॥
 જેજે અમે કરાવિયા ગ્રંથરે, નર નારીને તારવા અર્થરે ।
 વળી પદ છંદ કીરતનરે, અષ્ટકને સ્તુતિ જે પાવનરે ॥૬॥
 તેને શીખે સુણે ભણે ગાયરે, તેતો અક્ષરધામમાં જાયરે ।
 કાંજે અંકિત અમારે નામેરે, માટે પો'ચાડે એ પરમ ધામેરે ॥૭॥
 જેમાં સ્વામિનારાયણ નામરે, એવી કથા સુણે નર વામરે ।
 એવી કીર્તિ સાંભળતાં જનરે, થાય અતિ પરમ પાવનરે ॥૮॥
 વળી પદ જે નામે અંકિતરે, તેને ગાયે સુણે કરી પ્રીતરે ।
 જેમાં સહજાનંદ સ્વામી નામરે, આવે જે કાવ્યમાં ઠામો ઠામરે ॥૯॥
 એવી કાવ્ય કે'તાં ને સાંભળતાંરે, વાર ન લાગે મહાસુખ મળતાંરે ।
 મહામંત્રરૂપ એહ કા'વેરે, તેને તુલ્ય બીજું કેમ આવેરે ॥૧૦॥

નામ પ્રભુનાં અનંત અપારરે, સહુ ભાવે ભજે નર નારરે ।
 પણ સ્વામિનારાયણ કે'તાંરે, નથી વાર ભવપાર લેતાંરે ॥૧૧॥
 આજ એ નામનો છે અમલરે, તે ન વિસારવું એક પલરે ।
 લેતાં નામ નારાયણ સ્વામિરે, જાણો તે બેઠા ધામને પામીરે ॥૧૨॥
 જેહ મુખે એનો ઉચ્ચારરે, તેતો જાણો પામ્યા ભવપારરે ।
 માટે એ નામની કાવ્ય કા'વેરે, તેને શિખવી સુણવિ ભાવેરે ॥૧૩॥
 વળી અમારાં અંગનું અંબરરે, બહુ સ્પરશેલ સાડું સુંદરરે ।
 એહ પ્રસાદિનું જેહ પટરે, મળે ટળે સર્વે સંકટરે ॥૧૪॥
 એહ વસ્ત્ર અનુપમ અતિરે, થાય પૂજતાં પરમ પ્રાપતિરે ।
 અતિ માહાત્મ્ય એનું અતુલ્યેરે, કહો ક્યાંથી મળે એહ મુલ્યેરે ॥૧૫॥
 જેજે અમારા સંબંધની વસ્તરે, ન મળે ગોતતાં ઉદે ને અસ્તરે ।
 જણસ અમ સંબંધિની જેજેરે, છે એ કલ્યાણકારી માની લિજેરે ॥૧૬॥
 તેતો રાખી છે અમે અપારરે, સહુ જન અરથે આ વારરે ।
 નખ શિખાલગી નિરધારરે, રાખી સ્પરશિ વસ્તુ કરી પ્યારરે ॥૧૭॥
 સ્પરશી ચીજ જે બહુ પરકારેરે, અડી હોય જે અંગે અમારેરે ।
 તેતો સર્વે છે કલ્યાણકારીરે, માટે રાખી છે અમે વિચારીરે ॥૧૮॥
 એમ અનેક પ્રકારે આજરે, બહુ જીવનાં કરવાં છે કાજરે ।
 આવ્યા છીએ અમે એમ ધારીરે, સર્વે જીવને લેવા ઉદ્ધારીરે ॥૧૯॥
 એમ કહ્યું આપે અવિનાશેરે, તેતો સાંભળીયું સહુ દાસેરે ।
 સુણી સહુ થયાં પરશનરે, કહે સ્વામી શ્રીજી ધન્ય ધન્યરે ॥૨૦॥

દતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે સમયત્વાર્શિઃ પ્રકાર: ॥૪૭॥

દોહા - પછી જોયું વિચારી જીવને, કરી રહ્યા સર્વે કામ ।
 સહુ જનને સુગમ થયું, સે'જે પામશે સ્વધામ ॥૧॥
 જે અરથે અમે આવિયા, તે અરથ સરિયો આજ ।
 ધારી આવ્યા'તા જે ધામથી, તે કરી લીધું છે કાજ ॥૨॥
 બાંધી બળવંત પીઠિકા, કેડે તારવા કોટાન કોટ ।
 કર્યું હિત અતિ આ સમે, અમે રાખી નથી કાંઈ ખોટ ॥૩॥
 ફેરો અમારો સુફળ થયો, ગયા સહુ જનના સંતાપ ।
 અનેક જીવ ઉદ્ધર્યા, આજ અમારે પરતાપ ॥૪॥

ચોપાઈ - કરી લીધું છે સર્વે જો કામરે, એમ વિચારિયું ઘનશ્યામરે ।
 કે'વા રાખ્યું નથી કેડે કાંઈરે, જાવા મોક્ષના મારગ માંઈરે ॥૫॥
 બહુવિધ ઉઘાડિયાં બારરે, કરવા કલ્યાણને આ વારરે ।
 હવે પધાઈ હું મારે ધામરે, જે સાડું આવ્યા'તા તે થયું કામરે ॥૬॥
 પછી જે જે પાસે હતા જનરે, તેને કે'છે એમ ભગવનરે ।
 સહુ ધારજો અંતરે ધીરરે, હવે નહિ રહે આ શરીરરે ॥૭॥
 થોડે ઘણે દિને ધામે જાશુંરે, અમ કેડયે ભરસોમાં આંસુંરે ।
 જો રાજી કરવા હોય અમનેરે, રે'જો એમ જેમ કહ્યું તમનેરે ॥૮॥
 ત્યાગી ગૃહી વળી નર નારીરે, રે'જો સહુ સહુના ધર્મ ધારીરે ।
 ધર્મવાળાં જન મને વા'લાંરે, બિજાં જાણું છું નરસાં નમાલાંરે ॥૯॥
 છેલી વાત એ છે માની લેજોરે, શિક્ષાપત્રી પ્રમાણે સહુ રે'જ્યોરે ।
 શિક્ષાપત્રી માંહિ અમે રે'શુંરે, રહી એમાં સહુને સુખ દેશુંરે ॥૧૦॥
 રે'શું સતસંગ માંહિ સદારે, હરવા સતસંગની આપદારે ।
 પણ હમણે જેમ દેખોછોરે, દેખી જન્મ સુફળ લેખોછોરે ॥૧૧॥
 એમ નહિ દેખો હવે અમનેરે, સાચી વાત કહુંછું તમનેરે ।
 એવી રીત્યે કહ્યું અવિનાશેરે, તેતો સાંભળીયું સહુ દાસેરે ॥૧૨॥
 આપી ભલામણ ભલિ વિધિરે, પછી કરવાની હતી તે કીધિરે ।
 ગયા અક્ષરધામમાં આપેરે, જન બહુ તપ્યા એહ તાપેરે ॥૧૩॥
 નવ રહી શરીરની સાધરે, પામ્યાં અંતરે દુઃખ અગાધરે ।
 રહે ધારતાં કેમ કરી ધીરરે, નથી સુકતાં નયણે નીરરે ॥૧૪॥
 પછી વાલાનાં વચન સંભારીરે, ઘણી વારે ધીરજ પછી ધારીરે ।
 જેજે કહ્યાંછે જેને વચનરે, તેતે રીતે રહ્યાં સહુ જનરે ॥૧૫॥
 પોતે પધાર્યા પોતાને ધામરે, કરી જીવ અનેકનાં કામરે ।
 જેજે ધારી આવ્યાતા ધામથીરે, કર્યું કામ તે હેયે હામથીરે ॥૧૬॥
 મુનિ મંડળ સહિત આવ્યા'તારે, સંગે સમાજ સારો લાવ્યા'તારે ।
 જેહ અર્થે આવ્યા'તા આંઈરે, સર્વો અર્થ ન રહ્યું કેડે કાંઈરે ॥૧૭॥
 એવો અલૌકિક અવતારરે, બહુ જીવ કર્યા ભવપારરે ।
 એહ મૂરતિ મળી છે જેનેરે, કાંઈ ખામી રહી નહિ તેનેરે ॥૧૮॥
 એવી એ મૂરતિ મંગળકારીરે, તેહ જેહ રહ્યા છે ઉર ધારીરે ।
 એવા જન મળે જેને જેનેરે, અક્ષરધામે આપે વાસ તેનેરે ॥૧૯॥

તેતો શ્રીમુખે કહ્યું'તું સો વારરે, નિશ્ચે કરાવ્યું'તું નિરધારરે ।
વળી રહ્યા છે સતસંગ માંયરે, અંત સમે કરે આપે સા'યરે ॥૨૦॥

**ઘટિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરૂષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે અષ્ટયત્વાશિંશઃ પ્રકારઃ ॥૪૮॥**

દોહા - એહ રીતે અલબેલડે, કર્યા કંઈ કંઈક કામ ।
આપી આનંદ આશ્રિતને, વળી પુરી હૈયાની હામ ॥૧॥
અમાયિક સુખ આપિયાં, માયિક દેહની માંય ।
તે પ્રસિદ્ધ જાણે છે પૃથવી, નથી છાનિ છપાડી કાંય ॥૨॥
દેશદેશમાં ડંકો દઈ, વળી બેહદ ચલાવી વાત ।
જે નાવે બુદ્ધિની બાથમાં, તે સોંઘી કરી સાક્ષાત ॥૩॥
અભર તે સભર ભર્યા, અતર તાર્યા કાંઈ જન ।
અગમ તે સુગમ કર્યા, પ્રભુ થઈ પોતે પરસન ॥૪॥

ચોપાઈ - આવી કર્યા અલૌકિક કામરે, પછી પધારિયા નિજ ધામરે ।
કર્યા કારજ આશ્ચર્યકારીરે, જેવા આવ્યા'તા ધામેથી ધારીરે ॥૫॥
એવો માંડયો'તો આવી અખાડોરે, જીવ તારવાને રાત્ય દા'ડોરે ।
બહુ આખેપ આગ્રહ કરીરે, ભવે જીવ તાર્યા ભાવ ભરીરે ॥૬॥
કરી ગયા મોટાં મોટાં કાજરે, આવી આ ફેરે આપે મહારાજરે ।
ખુબ ખેલિ ગયા એક ખ્યાલરે, જોઈ અનંત જન થયા ન્યા'લરે ॥૭॥
ખરાખરો મયાવીને ખેલરે, રૂડી રમત રમ્યા અલબેલરે ।
એવા ખોળે ન મળે ખેલારૂરે, જેને જુવે હજારે હજારૂરે ॥૮॥
બીજા બહુ વેષ બનાવ્યારે, તેતો સહુને અર્થ ન આવ્યારે ।
કોઈ રિઝા ને કોઈ ન રિઝારે, એહ વેષે અરથ ન સિઝારે ॥૯॥
આતો સર્વે વેષના વેશીરે, જાણે નરા કૃતિની દેશીરે ।
ખોટ્ય ન રાખી ખેલની માંયરે, ભલો ભજાવ્યો આપ ઈચ્છાયરે ॥૧૦॥
રૂડી રમત્ય રમી રૂપાળીરે, લીધાં જનને નિજધામ વાળીરે ।
એવા રમ્યા ન રમશે કોયેરે, જેહ ખેલને જોઈ જન મોયેરે ॥૧૧॥
એવો અકળ ખેલને ખેલીરે, ગયા સહુને વિલખતાં મેલીરે ।
ઘણું સાંભરેછે સમાસમેરે, તેણે બીજી વાત નવ ગમેરે ॥૧૨॥
જેમ બાજીગરની બાજીરે, જોઈ જોઈ જન થાય રાજીરે ।
જાણે આવી ન દીઠી ન સાંભળીરે, તેને કેમ શકે કોયે કળીરે ॥૧૩॥

અતિ અકળ ખેલને ખેલીરે, ગયા સમેટી બાજી સંકેલીરે ।
નટરીત નાથની ન જાણીરે, જાણ્યું અમટ રાખશે દયા આણીરે ॥૧૪॥
ત્યાંતો સંકેલી ગયા સ્વધામરે, કરી જનનાં જીવિત હરામરે ।
આંખ્યો થઈગઈ અભાગણીરે, ક્યાંથી નિરખે મૂરતિ નાથતણીરે ॥૧૫॥
મુખ અભાગિયું થયું અતિરે, ક્યાંથી પામે પ્રસાદી એ રતિરે ।
જિહ્વા અભાગણી ને અનાથરે, ક્યાંથી બોલે હવે હરિ સાથરે ॥૧૬॥
કાન અભાગિયા લીધા જાણીરે, ક્યાંથી સુણે ગે'રે સ્વરે વાણીરે ।
હાથ રહ્યા અભાગિયા એવારે, ક્યાંથી કરે હરિની હવે સેવારે ॥૧૭॥
દરશ સ્પરશ ને જે પ્રસાદિરે, કે'વું સુણવું સંબંધ એ આદિરે ।
થયો સંબંધ પણ રહ્યો અધુરોરે, તેતો કેમ થાય હવે પૂરોરે ॥૧૮॥
ગઈ હાથથી વાત વેગળીરે, હાર્યા મહાચિંતામણી મળીરે ।
પારસ પામ્યા'તા પરિશ્રમ પખિરે, પણ પુરી ભાગ્યમાં ન લખીરે ॥૧૯॥
થયા નિરધન ધનને હારીરે, ગયું સુખ રહ્યું દુઃખ ભારીરે ।
એમ થયું સૌ જનને આ વારરે, પધારતાં તે પ્રાણ આધારરે ॥૨૦॥

**ઘટિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
વિરચિતે પુરૂષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકોનપંચાશતમઃ પ્રકારઃ ॥૪૯॥**

દોહા - પુરૂષોત્તમ પધારિયા, કરી કામ અલૌકિક આપ ।
અનેક જીવ ઉદ્ધારિયા, પ્રગટાવી પ્રબળ પ્રતાપ ॥૧॥
થોડાક દનમાં સ્થાવર જંગમ, તારિયા જીવ તતકાળ ।
કળ ન પડી કોઈને, એવું કરિયું દીન દયાળ ॥૨॥
અનેક જીવને ઉપરે, અઢળ ઢળ્યા અવિનાશ ।
જગ જાળ કાપી આપી પદવી, બ્રહ્મમો'લે કરાવ્યો નિવાસ ॥૩॥
અણ ચિંતવે આવી ગયા, અતિ અચાનક અલબેલ ।
ખબર ન પડી ખટ મતને, એવો ખેલી ગયા એક ખેલ ॥૪॥
ચોપાઈ - સૌ શાણા રહ્યાછે વિચારીરે, આતો વાત થઈ વણ ધારીરે ।
એણે ઠીક કર્યું'તું ઠરાવીરે, એતો સમઝણ અર્થ ન આવીરે ॥૫॥
જોઈ રહ્યા'તા જુજવી વાટરે, તેતો વાત ન બેઠી કોઈ ઘાટરે ।
કોઈ કે'તા હરિ થઈ ગયારે, થાશે હવે કે'છે બિજા રહ્યારે ॥૬॥
કોઈ કે'તા છે કળિનું રાજરે, પ્રભુ ન હોય પ્રગટ આજરે ।
જોગી કે'તા જોગકળા પખિરે, નથી કલ્યાણ રાખ્યું છે લખિરે ॥૭॥

જૈન કે'તા પાંચમો છે આરોરે, આજ નોય કલ્યાણનો વારોરે ।
 કે'તા તપી તપ્યા વિના તનરે, ક્યાંથી કલ્યાણ જાણજો જનરે ॥૮॥
 કે'તા સંન્યાસી સર્વે નાશ થાયરે, તારે જનમ મરણ તાપ જાયરે ।
 કે'તા પંડિત એમ પુરાણીરે, પ્રભુ પ્રગટ હશે તો લેશું જાણીરે ॥૯॥
 જંગમ કે'તા છે અગમ વાતરે, આજ નોયે પ્રભુ સાક્ષાતરે ।
 શેખ કે'તા છે તેરમી સિદ્ધિરે, આજ પામે મુકામ કોણ વિદ્ધિરે ॥૧૦॥
 ભક્ત કે'તા ભક્તિ કર્યા વોણુંરે, શીદ કરો કલ્યાણનું વગોણુંરે ।
 કે'તા વેદાંતિ વણ જાણે બ્રહ્મરે, શાને કરોછો ઠાલો પરિશ્રમરે ॥૧૧॥
 કે'તા મારગિ નકલંક થાશેરે, કુડિયા કપટિ ઘણે ઘલાશેરે ।
 કે'તા પ્રણામિ રાજ્ય સખિ પખિરે, નહિ પામે ધામ નવી સખિરે ॥૧૨॥
 કે'તા ગોસ્વામિના સહુ એમરે, સમાશ્રય વિના તરે કેમરે ।
 રામાનુજના કે'તા એહ રીતરે, જીવ તરશે ચકરાંકિતરે ॥૧૩॥
 વામી કે'તા કલ્યાણ છે તારેરે, માનો મળવે પંચ મકારેરે ।
 ભેખધારી કે'તા વણ ભેખેરે, તર્યા ના'વ્યા નજરે કોઈ દેખેરે ॥૧૪॥
 તુરક કે'તા આવશે આખરીરે, તેદિ ઉદ્ધારશે કજા કરીરે ।
 એમ બહુ પ્રકારે બહુ બહુરે, વાટ જોઈ રહ્યા'તા સહુરે ॥૧૫॥
 પણ કોઈનું ધાર્યું ન રહુંરે, વણ ધારે વચ્ચે બીજું થયુંરે ।
 એવો લિધો અલૌકિક અવતારરે, સહુના ધાર્યા વિચાર્યાથી બારરે ॥૧૬॥
 બહુ રહ્યા સહુ વાટ જોતારે, પીર મુરિદ ગુરુ શિષ્ય સોતારે ।
 અણચિંતવી આનંદ એ'લિરે, થઈ અમૃતરસ ચાલ્યો રેલિરે ॥૧૭॥
 તેમાં પડ્યા સાકરના કરારે, વરસ્યા મોતિડાંના મેઘ ખરારે ।
 ભાગિ સરવે ભુખ્યાની ભુખરે, કર્યું દૂર દારિદ્ર દુઃખરે ॥૧૮॥
 આપે આવી ગયા અણધારરે, જન ઉદ્ધારવા આણિ વારરે ।
 અકળ કળા એની ન કળાણિરે, ડાહ્યા શ્યાણાને રહી અજાણિરે ॥૧૯॥
 ન પડી ગમ રહ્યા ગમ ખાઈરે, ના'વી વાત મતિના મત માંઈરે ।
 અગમ અપાર કા'વે અકળરે, કહો કેને પડે એની કળરે ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ

વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પંચાશત્તમઃ પ્રકારઃ ॥૫૦॥

દોહા - અવતારી અકળ અમાપને, વંદુ હું વારમવાર ।

અજર અમર અવિનાશીનેરે, જાઉં વારણે વાર હજાર ॥૧॥

અગોચર અતોલ અમાયિક, અખંડ અક્ષરાતીત ।
 અગમ અપાર અખિલાધાર, અછેદ અભેદ અજીત ॥૨॥
 પુરુષોત્તમ પરબ્રહ્મ પૂરણ, પરાત્પર પરમ આનંદ ।
 પરમેશ્વર પરમાત્મા, પૂરણ પૂરણાનંદ ॥૩॥
 સુખદ સરવેશ્વર સ્વામી, સરવાધાર સદા સુખકંદ ।
 સત ચિત આનંદમય, શ્રીહરિ સહજાનંદ ॥૪॥
ચોપાઈ - એવા અનેક નામના નામીરે, વળી અનંત ધામના ધામીરે ।
 એવા સ્વામી જે સહજાનંદરે, જગજીવન જે જગવંદરે ॥૫॥
 તેતો આવ્યા હતા આપે આંહિરે, અતિ મે'ર આણી મન માંહિરે ।
 આવી કરિયાં અલૌકિક કાજરે, ધન્ય ધન્ય હો શ્રીમહારાજરે ॥૬॥
 ધન્ય ધન્ય પરમ કૃપાળુરે, ધન્ય દીનના બંધુ દયાળુરે ।
 ધન્ય પ્રભુ પતિતપાવનરે, ધન્ય ભવતારણ ભગવનરે ॥૭॥
 ધન્ય દાસના દોષ નિવારણરે, ધન્ય ભૂધર ભવ તારણરે ।
 ધન્ય આશ્રિતના અભય કરતારે, ધન્ય સર્વેના સંતાપ હરતારે ॥૮॥
 ધન્ય અખિલ બ્રહ્માંડના ઈશરે, ધન્ય કર્યા ગુના બકશિશરે ।
 ધન્ય નોધારાંના આધારરે, આવી ઉદ્ધાર્યા જન અપારરે ॥૯॥
 ધન્ય ભક્તવત્સલ ભગવાનરે, આવ્યા હતા દેવા અભય દાનરે ।
 ધન્ય દુર્બળના દુઃખ હારીરે, ધન્ય સંતતણા સુખકારીરે ॥૧૦॥
 શરણાગત જે સર્વે જનનારે, મોટા મે'રવાન જો મનનારે ।
 સર્વે જીવની લેવા સંભાળરે, આવ્યા હતા જો આપે દયાળરે ॥૧૧॥
 કરી બહુ જીવનાં જો કાજરે, પછી પધારિયા મહારાજરે ।
 એવા પૂરણ પરમારથીરે, ધર્મ એકાંતિક સ્થાપ્યો અતિરે ॥૧૨॥
 તેતો જેને થયો છે સંબંધરે, તેના છુટિયા છે ભવબંધરે ।
 થઈ રહ્યાં તેનાં સર્વ કામરે, તન છુટે પામશે પરમ ધામરે ॥૧૩॥
 એવો મોટો પ્રતાપ પ્રગટાવીરે, ગયા મોક્ષનો માર્ગ ચલાવીરે ।
 પૂરણ પ્રગટાવી પ્રતાપરે, પછી પધારિયા પ્રભુ આપરે ॥૧૪॥
 સહુ જનની કરવા સારરે, હરિ આવ્યા હતા આણિ વારરે ।
 પામર પ્રાણી પામ્યા ભવ પારરે, જન સ્પરશતાં પ્રાણ આધારરે ॥૧૫॥
 ધન્ય ધન્ય પ્રભુ પરતાપરે, જનમન હરણ સંતાપરે ।
 દેશો દેશ રહ્યો જશ છાઈરે, પ્રબળ પ્રતાપ પૃથ્વી માંઈરે ॥૧૬॥

ધન્ય ધન્ય ધર્મના બાળરે, ધન્ય ધન્ય જન પ્રતિપાળરે ।
 ધન્ય ધન્ય ધર્મ ધુરંધરરે, ધન્ય ધર્મ વર્મ દુઃખહરરે ॥૧૭॥
 ધન્ય ધરણિ પર ધર્યુ તનરે, ધન્ય આપ સંબંધ તાર્યા જનરે ।
 ધન્ય ધન્ય ધામના ધામીરે, ધન્ય ધન્ય સહજાનંદ સ્વામીરે ॥૧૮॥
 કર્યો પરિપૂરણ પરમાર્થરે, તેમાં કે જીવનો સર્વો અર્થરે ।
 ધન્ય રાખી ગયા રૂડી રીતરે, તેમાં ઉદ્ધાર્યા જીવ અમિતરે ॥૧૯॥
 ધન્ય ધન્ય સર્વેના ધણીરે, મહિમા મોટાપ્ય ન જાય ગણીરે ।
 ધન્ય ધન્ય બિરુદને ધારીરે, ગયા અનેક જીવ ઉદ્ધારીરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે એકપંચાશતમઃ પ્રકારઃ ॥૧૧॥**

દોહા - જય જય જગ જીવનને, જય જય જગપતિરાય ।
 જય જય જગદીશને, જય જય કહી જન ગાય ॥૧॥
 જય કૃપાળુ જય દયાળુ, જય દીનબંધુ દુઃખહર ।
 જય જય સમર્થ શ્રીહરિ, જય સુખદ શ્યામ સુંદર ॥૨॥
 જય પ્રતાપ પ્રગટ પ્રબળ, જય પરાત્પર પરબ્રહ્મ ।
 જય જય જગકારણ, જય જય કહે નિગમ ॥૩॥
 જયકારી પ્રગટ્યા પૃથવી પર, જયકારી કિધાં કેક કામ ।
 જયકારી ધારી મૂરતિ, પુરી સહુના હેયાની હામ ॥૪॥

ચોપાઈ - જયજય જગના જીવનરે, જયજય પ્રભુજી પાવનરે ।
 જયજય જનહિતકારીરે, જય જન્મ મરણ દુઃખહારીરે ॥૫॥
 જયજય જનક જીવનારે, સુખદાયક છો સદૈવનારે ।
 જય જનના જનની જેવારે, જય સદા ઈચ્છોછો સુખ દેવારે ॥૬॥
 જયજય જીવન જગવંદરે, જયજય સ્વામી સહજાનંદરે ।
 જયજય સુખદ ઘનશ્યામરે, જયજય કર્યા બહુ કામરે ॥૭॥
 જય જે કર્યા આવી કારજરે, જોઈ જન પામ્યા છે આચરજરે ।
 અતિ અલૌકિક કામ કિધારે, આશ્રિતને અભયદાન દિધારે ॥૮॥
 બહુ ઉપાય કલ્યાણ કેરારે, કર્યા આવી આ જગે ઘણોરારે ।
 તેતો લખ્યા જેટલા લખાણારે, કેક રહ્યા ને કેક કે'વાણારે ॥૯॥
 બહુ પ્રકારે ઉદ્ધાર્યા પ્રાણીરે, તેની લેશ લખી છે એધાણીરે ।
 સાંગોપાંગ અથ ઈતિ કે'વારે, નથી વાલમિક વ્યાસ જેવારે ॥૧૦॥
 જેજે દીઠી આવી જાણ્યા માંઈરે, તેતે લખી થોડી ઘણી કાંઈરે ।

એક દિવસની વાત વળીરે, લખતાં ન લખાય સઘળીરે ॥૧૧॥
 તેવાં વરષ ઓગણપંચાસરે, તેપર એક દિન દોય માસરે ।
 એટલામાં કર્યા જેજે કાજરે, તેને કોણ લખે કવિરાજરે ॥૧૨॥
 થોડામાંય લેજો ઘણું જાણીરે, સર્વે વાત કેથી ન કે'વાણીરે ।
 આ છે ગ્રંથ માહાત્મ્યનો ઘણોરે, તેમાં કહ્યો પ્રતાપ પ્રભુતણોરે ॥૧૩॥
 તેતો સર્વે જાણજો સત્યરે, નથી અક્ષર એકે અસત્યરે ।
 પણ પૂરી પ્રતીતિ જેને નોયરે, તેને આગળ્ય કેશો માં કોયરે ॥૧૪॥
 એને લખી લખાવી માં દેશોરે, જેને હોય હરિમાં અંદેશોરે ।
 તેને અર્થે આ વાત નહિ આવેરે, જેનું મન માન્યું કાવે દાવેરે ॥૧૫॥
 જે નો'ય પુરી પ્રતિતિવાળારે, તેતો ક્યાંથી થાય સુખાળારે ।
 સુખ લેશે સાચા સતસંગીરે, સુણશે કે'શે આ ગ્રંથ ઉમંગીરે ॥૧૬॥
 ગાશે કે'શે સુણશે આ ગ્રંથરે, તેના સર્વે સરશે અર્થરે ।
 આ લોકમાં આનંદ રે'શેરે પરલોકે મોટું સુખ લેશેરે ॥૧૭॥
 માહાત્મ્ય કહ્યું છે અતિશે મોટુંરે, ખરાખરું જાણો નથી ખોટુંરે ।
 રખે અપોચિયાની લઈ ઓટરે, પરિપૂરણમાં ખોળો ખોટરે ॥૧૮॥
 સમર્થથી શું શું ન થાયરે, એમ સહુ સમજો મન માંયરે ।
 એમ સમજી સરવે સુજાણરે, વાત પકી કરી છે પ્રમાણરે ॥૧૯॥
 તેને તક પાકી ગઈ પુરીરે, કોઈ વાત ન રહી અધુરીરે ।
 પામ્યા પૂરણ પરમાનંદરે, થયા ન્યા'લ કે' નિષ્કુલાનંદરે ॥૨૦॥

**ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે દ્વિપંચાશતમઃ પ્રકારઃ ॥૧૨॥**

દોહા - ધન્ય ધન્ય આ અવતારને, ઉદ્ધાર્યા જીવ અપાર ।
 દયા આણી દીનબંધુએ, સર્વેની લીધી સાર ॥૧॥
 અક્ષરધામથી આવિયા, કાવિયા ધર્મના લાલ ।
 પ્રીતે કરીને પધારિયા, કેકને કર્યા નિયાલ ॥૨॥
 અક્ષરાતીત અગમ જે, સુગમ થયા ઘનશ્યામ ।
 અનંત અચ્યુત અવિનાશી, જે ધર્યુ સહજાનંદ નામ ॥૩॥
 અખંડ અકળ અપાર જે, તે થયા મનુષ્યાકાર ।
 અજર અમર અમાપ જે, તેણે લીધી સૌની સાર ॥૪॥
રાગ સામેરી - અછેદ અભેદ અક્ષરાત્મા, અગોચર થયા ગોચર ।
 અરૂપ અનુપમ અતિ ઘણા, તે થયા શ્યામ સુંદર ॥૫॥

અતોલ અમોલ આગમે કહ્યા, તે થયા ધર્મના બાળ ।
 નેતિ નેતિ નિગમ કહે, તેણે લીધી છે સંભાળ ॥૬॥
 બાલા ભક્તિ જે પ્રેમવતી, તેના થયા છે તન ।
 ધર્મવૃષ્ટના ધામમાં, રમ્યા જમ્યા જીવન ॥૭॥
 અલૌકિક આપે આવી કરી, આપ્યાં અલૌકિક સુખ ।
 માત તાતના મનનાં, દૂર કર્યાં છે દુઃખ ॥૮॥
 સુખી કરી જન સહુને, પછી પધારિયા ભગવન ।
 સઘન વન વસમાં વળી, તે જોયાં સર્વે જીવન ॥૯॥
 કેકે કારજ કરિયાં, વાલે વળી વનમાંય ।
 ત્યાગી ગૃહી તેમાં મળ્યા, તેની કરી પોતે સા'ય ॥૧૦॥
 અનેક જીવ ઉદ્ધારવા, ફરિયા દેશ વિદેશ ।
 નિર્ભય કર્યા નારી નરને, આપી ઉત્તમ ઉપદેશ ॥૧૧॥
 ધામ તીરથ ધરા ઉપરે, જોયા જે જીવન પ્રાણ ।
 દૈવી આસુરી જીવનાં, કર્યાં છે કોટ કલ્યાણ ॥૧૨॥
 કલિયુગનું રાજ્ય કાઢિયું, સતયુગ વરતાવ્યો સોય ।
 શુદ્ધ ધર્મમાં સહુ રહે, અશુદ્ધ ન આચરે કોય ॥૧૩॥
 મનુષ્ય પશુધર્મ પાળતાં, તે શુદ્ધ કર્યાં નર નાર ।
 સત અસત ઓળખાવિયું, સમઝાવ્યું સાર અસાર ॥૧૪॥
 પંચ વ્રત પ્રગટ કરી, પ્રવર્તાવ્યાં પૃથવી માંય ।
 નિ'મ ધાર્યાં નર નારીયે, કળિમળ ન રહ્યું ક્યાંય ॥૧૫॥
 પવિત્ર પ્રાણધારી કર્યાં, તેતો પોતાને પ્રતાપ ।
 જે અર્થે આપે આવિયા, તે અર્થ સારિયો આપ ॥૧૬॥
 કેકે કારજ કરિયાં, જીવના કલ્યાણ કાજ ।
 ધ્યાન ધારણા સમાધિયે, સુખી કર્યાં જન આજ ॥૧૭॥
 રીત અલૌકિક લોકમાં, દેખાડી દીનદયાળ ।
 સુખી અંતરે સૌને કર્યાં, ધન્ય ધન્ય ધર્મના બાળ ॥૧૮॥
 ઉત્સવ સમયે ભેળા કર્યાં, સતસંગી વળી સંત ।
 દરશ સ્પરશ દઈ આપનું, આપિયાં સુખ અત્યંત ॥૧૯॥
 જુગત્યે જન જમાડિયા, પોતે લઈ પકવાન ।
 મગન કર્યાં સંત સહુને, દઈને દરશન દાન ॥૨૦॥

ઇતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ત્રિપંચાશતમઃ પ્રકારઃ ॥૫૩॥

દોહા - આજ લે'રી આવ્યા છે લે'રમાં, મે'ર કરીછે મહારાજ ।
 અઢળ ઢળયા અલબેલડો, કર્યાં કઈકનાં કાજ ॥૧॥
 દુઃખ કાપ્યાં દુઃખી દાસનાં, સુખી કર્યાં સહુ જન ।
 બ્રહ્મમો'લે તેને મોકલ્યા, પોતે થઈ પરસન ॥૨॥
 પૂરણ બ્રહ્મ પધારીને, ભાંગી છે સર્વેની ભૂખ ।
 આ સમામાં જે આવિયા, ટાળિયાં તેહનાં દુઃખ ॥૩॥
 ધન્ય ધન્ય પાવન પૃથવી, જેપર વિચર્યા નાથ ।
 ચરણ અંકિત જે અવની, સદા માને છે સનાથ ॥૪॥
 રાગ સામેરી - ધન્ય દેશ સોઈ શે'રને, જિયાં રહ્યા અવિનાશ ।
 ધન્ય ધન્ય ગામ નગરને, જિયાં કર્યો વાલે વાસ ॥૫॥
 ધન્ય ધન્ય વારિ વહનિ, ના'યા તાપ્યા પ્રભુ પંડ ।
 ધન્ય ધન્ય શૂન્ય સમીરને, ભાગ્યશાળી આ બ્રહ્માંડ ॥૬॥
 ધન્ય ધન્ય બ્રહ્મા ભવને, જેણે જોયા જીવન ।
 ધન્ય ધન્ય મઘવા મેઘને, ભીંજ્યા ભાળ્યા ભગવન ॥૭॥
 ધન્ય ધન્ય શશિ સૂરને, ઉડુ પામિયા આનંદ ।
 દેવ દાનવ મુનિ માનવી, સુખી કર્યાં સહુ વૃંદ ॥૮॥
 સ્થાવર જંગમ ચરાચર, સહુની લીધી છે સાર ।
 સ્થૂળ સૂક્ષ્મ જીવ જગમાં, ઉતારિયા ભવપાર ॥૯॥
 ભોંગી કર્યાં બ્રહ્મમો'લના, આપિયું અક્ષરધામ ।
 આપ પ્રતાપે ઉદ્ધારિયા, કરિયા પૂરણકામ ॥૧૦॥
 વેરો ન કર્યો વર્ષતાં, ઘન પઠ્યે ઘનશ્યામ ।
 શુદ્ધ કરી સહુ જીવને, આપિયું ધામ ઈનામ ॥૧૧॥
 કોટ ઉઘાડ્યા કલ્યાણના, ભાગ્યના ખોલ્યા ભંડાર ।
 ભૂખ ભાંગી ભૂખ્યા જનની, જગે કર્યો જેજેકાર ॥૧૨॥
 ડંકા દિધા જગે જીતના, શ્યામે સહુને ઉપર ।
 પ્રબળ પ્રતાપ જણાવિયો, દેશ ગામ ને ઘરોઘર ॥૧૩॥
 બૃહદ રીત આ વિશ્વમાં, વરતાવી છે બહુવિધ ।
 ચાલી વાતો ચારે દેશમાં, પ્રભુપણાની પ્રસિદ્ધ ॥૧૪॥
 સ્વામિનારાયણ સહુને, નકિ લેવરાવ્યું નામ ।
 ભજન કરાવી આ ભવમાં, આપિયું અક્ષરધામ ॥૧૫॥
 સંભળાવ્યું વળી શ્રવણે, સહજાનંદ નામ સોય ।

કે'શે સુણશે એ નામને, તેને દુઃખ કોય નો'ય ॥૧૬॥
 એમ અનેક અભય કર્યા, પોતાતણે પરસંગ ।
 અખંડ ધામ તેને આપિયું, સહુ કરી શુદ્ધ અંગ ॥૧૭॥
 અણતોળ્યાં સુખ આપિયાં, આશ્રિતને આ વાર ।
 અનેક પ્રકારે અંતરે, સુખી કર્યા નર નાર ॥૧૮॥
 રૂડી મુડી પામ્યાં રોકડી, નહિ ઉધારાની વાત ।
 અમલ ભર્યાં સહુ ઉચ્ચરે, પ્રભુ મળ્યા છે સાક્ષાત ॥૧૯॥
 ઓશિયાળું શીદ ઓચરે, બોલે મગન થઈને મુખ ।
 જન્મ મરણનું જીવમાં, રહ્યું નહિ જરા કેને દુઃખ ॥૨૦॥

**ઈતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે ચતુઃપંચાશતમઃ પ્રકારઃ ॥૫૪॥**

દોહા - અમલ ભર્યાં સૌ અંતરે, આવે અંત્યે અવિનાશ ।
 દેહ તજાવી દાસને, આપેછે અક્ષર વાસ ॥૧॥
 નર નારી નિઃશંક થયાં, ભાગી બેઠા સહુ ભય ।
 શરણ લીધું જેને સ્વામીનું, તેને કર્યા નિરભય ॥૨॥
 સહુને ઉપર શ્રીહરિ, શકો બેસાર્યો સુંદર ।
 ભક્તિ કરાવી આ ભવમાં, તાર્યાં કંઈક નારી નર ॥૩॥
 નૌતમ રીતને નાથજી, પ્રગટાવી પૃથવી માંચ ।
 સાંભળ્યું નો'તું જે શ્રવણે, એવું કર્યું આવી આંચ ॥૪॥

રાગ દોળ વધામણાનું

આનંદ આપ્યો અતિઘણોરે, આ સમામાં અલબેલ; પુરુષોત્તમ પ્રગટીરે
 અમૃતના સિંધુ ઉલટ્યારે, રંગડાની વાળી છે રેલ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૫॥
 નિર્ભયની નોબત્યો વાગિયોરે, મળીયા મોહનરાય; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 વિધવિધ થયાં વધામણારે, કસર ન રહી કાંચ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૬॥
 ખોટ્ય ગઈછે ખોવાઈનેરે, જિત્યનાં જાંગિર ઢોલ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 દુઃખ ગયું બહુ દનનુંરે, આવિયું સુખ અતોલ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૭॥
 કળશ ચઢાવ્યો કલ્યાણનોરે, સહુના મસ્તક પર મોડ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 ધન્ય ધન્ય આ અવતારનેરે, જોવા રાખી નહી જોડ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૮॥
 સહુને પાર સહુ ઉપરેરે, એવી ચલાવી છે રીત; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 નો'તી દિઠી નો'તી સાંભળીરે, પ્રગટાવી એવી પુનિત; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૯॥
 સર્વના સ્વામી જે શ્રીહરિરે, સર્વના કાવિયા શ્યામ; પુરુષોત્તમ ૦ ।

સર્વેના નિચંતા નાથજીરે, સર્વેનાં કરિયાં કામ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૦॥
 સ્વામિનારાયણ નામનોરે, શકો બેસારિયો આપ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 એ નામને જે આશયારિ, તેના તે ટાળિયા તાપ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૧॥
 ધામી જે અક્ષરધામનારે, તેણે આપ્યો છે આનંદ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 અખંડ આનંદ આપી જીવનેરે, કાપ્યાં ભારે ભવકંદ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૨॥
 ખાતાં વળાવ્યાં છે ખોટ્યનાંરે, ખરી કરાવી છે ખાટ્ય; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 બંધ ક્રિધાં બિજાં બારણારે, વેંતી ક્રિધી અક્ષર વાટ્ય; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૩॥
 તમ ટાળ્યું ત્રિલોકનુંરે, પ્રકાશી પૂરણબ્રહ્મ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 અંધારૂ રહ્યું તું આવરીરે, તે ગયું થયું સુગમ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૪॥
 સૂરજ સહજાનંદજીરે, આપે થયા છે ઉદ્યોત; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 પૂર્વની દિશાયે પ્રગટીરે, ખોટા મોટા તે કર્યા બદ્યોત; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૫॥
 અષાડિ મેઘે આવી કર્યારે, ઝાઝાં બિજાં ઝાકળ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 પુર ચાલ્યાં તે પૃથવીયેરે, ધોયા ધરતીના મળ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૬॥
 ગાજ વીજ તે વર્ષવુંરે, અગમ સુગમ કર્યું સોય; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 સહુ જનને સુખ આપિયારે, દુઃખી રહ્યું નહિ કોય; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૭॥
 શર્મનો ઢોલ સુણાવિયોરે, દેવા લાગ્યા પોતે દાટ્ય; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 દુર્બળનાં દુઃખ કાપીયારે, ન જોઈ જાત કુજાટ્ય; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૮॥
 ધન્ય ધન્ય મારા નાથજીરે, ધન્ય ઉદ્ધારિયા જન; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 ધન્ય ધન્ય આ અવતારનેરે, ભલે મળ્યા ભગવાન; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૧૯॥
 વારે વારે જાઉં વારણેરે, કર્યા અમારાં કાજ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 ઘણે હેતે ઘનશ્યામજીરે, મળ્યા અલબેલો આજ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૨૦॥
 કહીયે મુખથી કેટલુંરે, આપિયો છે જે આનંદ; પુરુષોત્તમ ૦ ।
 નિષ્કુલાનંદ જાચ વારણેરે, સે'જે મળ્યા સહજાનંદ; પુરુષોત્તમ ૦ ॥૨૧॥
**ઈતિ શ્રી સહજાનંદ સ્વામી ચરણ કમળ સેવક નિષ્કુલાનંદ મુનિ
 વિરચિતે પુરુષોત્તમપ્રકાશ મધ્યે પંચપંચાશતમઃ પ્રકારઃ ॥૫૫॥**

॥ પુરુષોત્તમપ્રકાશઃ સમાપ્તઃ ॥